

V. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA

Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia

STÚROVO (PÁRKÁNY), 2017. JANUÁR 15-16.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2017

V. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA (Vzdelávacie, výskumné a metodické konferencia)

Tudományos bizottság:

Ádám Lilla, Tompa Mihály Református Gimnázium, Rimaszombat, Szlovákia
Dr. Bankó Marietta, Ph.D., Galgamácsai Fekete István Általános Iskola, Galgamácsa, Magyarország
Dr. Bardócz-Tódor András, dr. univ., Keresztény Pedagógus Társaság, Budapest, Magyarország
Dr. Csajbók-Twerefou Ildikó, Cs.C., University of Ghana, Legon, Accra, Ghana
Dr. Debrenti Edith, Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad, Románia
Dr. Karlovitz János Tibor, Ph.D., Óbudai Egyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Mandel Kinga, Ph.D., Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Petres Csizmadia Gabriella, Ph.D., Nyitrai Egyetem, Nyitra, Szlovákia
Dr. Rehó Anna, Ph.D., Kárpátaljai Pedagógus Továbbképző Intézet, Ungvár, Ukrajna
Dr. Toldi Éva, Ph.D., Újvidéki Egyetem, Újvidék, Szerbia
Dr. Torgyik Judit, Ph.D., Kodolányi János Főiskola, Orosháza, Magyarország

A konferencia helyszíne:

Helyszín: Vadas Thermal Resort
Cím: Pri Vadaši 2, 943 01 Štúrovo, Szlovákia
GPS: 47.80015, 18.71988, 47°48'0"N, 18°43'11"E

Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Odborárov 1320/46
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-39-5

Program

2017. január 15. (Vasárnap)

Regisztráció: folyamatosan az Esztergom-teremben

8.00-8.30 Plenáris előadás (Esztergom-terem):

**Toldi Éva (Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Szerbia):
A kétnyelvűség kontextusai: Kultúra, identitás, oktatás**

Esztergom terem: 8.30-10.10 – 1. szekció:

Közösségi nevelés

Levezető elnök: Szekeres Ágota

Sárosi Tünde: Az Iskolai Közösségi Szolgálat módszertani kérdései
Mehring-Tóth Szilvia: Közéleti szocializációs minta az oktatásban
Horváth Endre, Kiss Dóra és Szekeres Ágota: Új lehetőségek a társas kapcsolatok kialakítására sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében
Pihelevics Attila: A pedagógia, mint közösségfejlesztés
Szekeres Ágota és Horváth Endre: Sajátos nevelési igényű tanulók közösségeinek megismerési lehetőségei a szociometria módszerével

Burda terem: 8.30-10.10 – 2. szekció:

Társadalom és nevelés

Levezető elnök: Koltai Zsuzsa

Rucska Andrea és Kiss-Tóth Emőke: Agresszió és viktimizáció egy hátrányos helyzetű térség gimnáziumában
Molnár Attila Károly: Börtön-beli csoportfoglalkozások a társadalmi reintegrációért
Pál Balázs Gyula: A tranzitprogramok szerepe az alacsony iskolai végzettségűek esetén
Koltai Zsuzsa: Nemzetközi innovációk az időskorúak múzeumi tanulásának támogatásában
Siposné Tavaszi Virág: A környezet, a család és a formális nevelés inspirációs hatásai a személyes élettér kialakításában

Esztergom terem: 10.20-12.20 – 3. szekció:
Neveléstörténet I.
Levezető elnök: Karlovitz János Tibor

Szalai Ágnes: Adalékok a 17. századi erdélyi főúri neveléshez a Teleki család példáján
Mizera Tamás: Magánkönyvtár, polgári könyvtár – tanítókönyvtár? A kora újkori Felvidék tanító értelmiségének olvasmányműveltségéről
Dévényi Anna: A keresztény-nemzeti nevelés eszméi: Klebelsberg Kuno és Kornis Gyula oktatáspolitikai célkitűzései
Vincze Tamás András: Kísérletek a szabolcsi tanítóhiány enyhítésére az 1960-as években
Dombi Józsefné: Zenetörténeti ritkaságok hatása az oktatásra
Tamusné Molnár Viktória: Művészeti nevelés a debreceni egyetemen 1914-1949 között: Pukánszky Béla professzor zenei munkássága

Burda terem: 10.20-12.20 – 4. szekció:
Andragógia
Levezető elnök: Torgyik Judit

Kispálné Horváth Mária: A tanulás hatásai a felnőttek egzisztenciális biztonságérzetére
Dina Miletta: Szuper vízió – a szakmai személyiségfejlesztés lehetséges módszerei az andragógus képzésben
Kovács Anett Jolán: A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények validációs gyakorlatának összehasonlítása Hollandia, Románia és Magyarország vonatkozásában
Szilágyi Gabriella: Az önirányított tanulás jellemzői és lehetőségei felnőttkorban
Szócsová Brigita: Tanulás, mint élmény a munkahelyen
Lakatosné Török Andrea: A felnőttoktatásban résztvevők motiváltsága a Szolnoki Szakképzési Centrumban

Esztergom terem: 12.30-14.30 – 5. szekció:
Neveléstörténet II.
Levezető elnök: Szórá Ilona

Szórá Ilona: A Szabadnevelési Híradó szerepe a felnőttképzés megújításában (1945-1946)
Olasz Lajos: A hatalom iskolái. Horthy Miklós fiainak tanulmányai
Pukánszky Béla: Fogyatékoság-történet vagy gyógypedagógia-történet? Régi és új tudományágak útkeresése és vitája
Havadi-Nagy Marian: Kis magyar logopédiatörténet – fókuszban a XIX-XX. század
Gál Anikó és Kovács Krisztina: Normalitás az értelmi fogyatékos gyermekek nevelésében az 1950-es évek gyógypedagógiai tanterveinek tükrében
Pornói Imre: A két világháború közötti magyar családtámogatási rendszerek gyermekvédelmi aspektusai: A FAKSz-tól az ONCSA-ig

**Burda terem: 12.30-13.50 – 6. szekció:
Matematika és informatika
Levezető elnök: Debrenti Edith**

Dancs Gábor, Kulman Katalin és Pintér Marianna: Elsőéves tanítóképzős hallgatók matematikai képességfelmérésének eredményei
Kissné Zsámboki Réka: Az óvodai matematikai nevelés aktuális kérdései egy kutatás tükrében
Debrenti Edith: Problémamegoldási stratégiák a matematikatanításban
Csapó Gábor: Az informatika érettségi és az informatikushallgatók szövegkezelési kultúrája

**Esztergom terem: 14.40-16.40 – 7. szekció:
Testnevelés, néphagyomány, néptánc, művészet
Levezető elnök: Nagyné Simon Csilla**

Lévai Péter: A konstruktív néptánc pedagógia, és megjelenése egy kétnyelvű kiadványban
Géczi-Laskai Judit: A néphagyomány, mint tananyag
Patkós József: Drámapedagógia és gyermekszínházi játékok
Meszlényi-Lenhart Emese: Vizsgálat a szegedi iskolák körében a 2012-ben bevezetett mindennapos testnevelés helyzetéről
Cziberéné Nohel Gizella: A testmozgás szerepe és jelentősége óvodáskorú gyermekek és szüleik életében
Vári Beáta és Erdész Ákos: Szülői elvárások a testnevelő tanárok és a testnevelés tantárgy felé

**Burda terem: 14.00-15.20 – 8. szekció:
Pszichológiai és pedagógiai kutatások
Levezető elnök: Gombás Judit**

Mesterházy Mária: Érzelmi munka innovatív iskolában dolgozó pedagógusoknál: Esettanulmány
H. Molnár Emese: Tanító szakos hallgatók egyéni fejlesztése RaDAr-modell alkalmazásával
Nagy-Czirok Lászlóné: Eljutni és eljuttatni
Gombás Judit: Felsőoktatási hallgatók pszichológiai immunkompetenciájának vizsgálata

**Esztergom terem: 16.50-18.30 – 9. szekció:
Pedagógia időszerű kérdései
Levezető elnök: Petres Csizmadia Gabriella**

Petres Csizmadia Gabriella: A hangzó versek élményközpontú tanításának lehetőségei
Propst Eszter: Irodalomoktatás és identitáskompetenciák
Beszédes Viktória: Panoráma – a szerb oktatáspolitikai jelene és jövője
Vámosi Tamás: A középfokú duális szakképzési rendszer értékelése a konkrét vizsgaeredmények és képzési hatékonyság tükrében
Harangus Katalin: IKT eszközök hasznosulása a romániai magyar tannyelvű szakképzésben

Burda terem: 15.30-16.50 – 10. szekció:

**Idegen nyelv
Levezető elnök: Eged Alice**

Drahota-Szabó Erzsébet: Szókincsoktatás a mezőelmélet és a mentális lexikon hálóösszefüggéseinek tükrében
Kovács Gabriella: Angol idiómák a fordítóképzésben – felismerés, megértés, fordítás
Meggyesné Hosszu Tímea: A milió szerepe a tanulásban akadályozott gyermekek idegennyelv-tanulási motivációjában
Eged Alice: A kultúrákövetítés egy lehetséges modellje a tanító szak német műveltségi területén

**Burda terem: 17.00-18.20 – 11. szekció:
Speciális nevelési szükségletek
Levezető elnök: Laki Ildikó**

Laki Ildikó: Fővárosi szociális ellátórendszer a fogyatékossgal élő felnőttek mindennapjaiban
Túri Ibolya: Vizsgálat a konduktorképzésre vonatkozó nézetek körében
Tiszai Luca: A zene a mi közös nyelvünk: a közösségi zeneterápia súlyosan halmozottan sérült felnőttekkel
Magyar Adél: Értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztését segítő adatelemzés „szülőkönyvek” tartalmának vizsgálatával

2017. január 16. (hétfő)

Mestské kultúrne stredisko, Hasicská 20, Malá sála

**8.00-9.40 – 12. szekció: Magyar nyelv és irodalom, kultúra
Levezető elnök: Lehmann Miklós**

Bácsi János: Fordítunk magyarról – magyarra?
Zs. Sejtes Györgyi: A szövegértési képességfejlesztés alternatív megközelítési lehetősége „top down” keretben, mintafeladatokkal
Fazekasné Fenyvesi Margit és Zentai Gabriella: A beszédhangkésztség és a helyesírás összefüggései
Lehmann Miklós: Kulturális identitás a mobillkorban
Körmendi Attila: Problémás okostelefon-használat gyerekeknél és serdülőknél

**9.50-11.10 – 13. szekció: Természettudományok
Levezető elnök: Czédliné Bárkányi Éva**

Fűzné Kószó Mária: A tanösvények szerepe a környezet- és természetismeret oktatásában
Czédliné Bárkányi Éva: Fenntartható fejlődés biztosítása a Szegedi Tudományegyetem tanító képzésében
Murányi Zoltán: Új módszerek és eszközök a környezeti nevelésben
Kmeczkó Szilárd: A természettudományok oktatásának tudománytörténeti lehetőségei a DRHE tanító szakos hallgatóinak képzése során

**11.20-12.20 – 14. szekció: Informatika
Levezető elnök: Molnár György**

Molnár György: Digitális és virtuális életformák az információs társadalomban különös tekintettel az IKT-alapú tanulási környezetre és tanulási folyamatra
Lénárd András: A digitális tananyagok kiválasztásának pedagógiai háttere: egy optimális rendszer jellemzőinek bemutatása
Kollár Csaba: Digitális munkahely és információbiztonság. Az információbiztonságtudatosság fejlesztésének a helye a szervezeti belső képzések sorában

12.30-14.30 – 15. szekció: Tanulás- és tudásszervezés
Levezető elnök: Fazakas Ida

Nagy Tamás: A Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK) és a felsőoktatási tantervek, programok átalakítása
Mészáros Attila: A tanítási-tanulási folyamata organikus modellje
Czeglédi László: Digitális repozitóriumok szerepe és lehetőségei a felsőoktatásban
Hujber Tamásné: Tanulói életút tervezése óvodától a felsőoktatásig
Kata János László: Tanulj sikeresebben!... De hogyan?
Fazakas Ida: Az általános iskolai tanulók pályaismeretének jellemzői a statikus jellemzők mentén

14.40-16.20 – 16. szekció: Pedagógus-szerepek
Levezető elnök: Fekete Deák Ildikó

Czövek Andrea: Tanárszerepek – tanítás és esélyteremtés
Fekete Deák Ildikó: Mi ma a tanár, a pedagógus feladata? Oktat, vagy nevel is?
Tóth-Kocsis Csilla: Drámajátékok alkalmazási lehetőségei a pedagógusképzésben és a köznevelésben
Bogáthné Erdődi Judit: A szaktanácsadói munka területei, módszerei a köznevelésben és lehetséges kapcsolódási pontjai a pedagógusképzéssel
Baloghné Bakk Adrienn: Az óvoda feladata a testi nevelés területén illetve ennek megvalósulása Magyarország Dunántúli településein

16.30-17.30 – 17. szekció: Speciális nevelési szükségletek
Levezető elnök: Bencéné Fekete Andrea

Bencéné Fekete Andrea: Másság, elfogadás és befogadás az iskolában
Kolozsvári Csaba: Tanulási nehézség kategóriába sorolt tanulók továbbtanulási elképzelései
Sárvári Tünde: A játékos tevékenységek, mint a „tapintatos tesztelés” lehetséges formái a korai német, mint idegennyelv-oktatásban

Tartalmi összefoglalók

Fordítunk magyarról – magyarra?

Bácsi János

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye, Napközi Otthonos Óvodája

bacsi@jgypk.szte.hu

Ha azt gondoljuk, hogy a közoktatásban a tanítás – tanulás folyamatában egyetlen anyanyelvet beszélünk, akkor tévedünk. Ahány tantárgy, annyi nyelv, hiszen minden tantárgynak megvan a maga morfológiája, szintaxisa és szemantikája, vagyis a maga nyelve. Munkámban azt vizsgálom, hogy a különböző tantárgyak nyelveit idegen nyelvként vagy anyanyelvként használjuk a tanítás – tanulás folyamatában. Az a hipotézisem, ha egy-egy tantárgy nyelvét anyanyelvként használom, könnyebben tudom tanulni azt a tantárgyat, mintha idegen nyelvként használnám. De ha anyanyelvként használom, néha akkor is kell fordításokat végezni a tantárgy nyelve és az anyanyelv morfológiája, és néha szintaxisa között. Ha pedig egy tantárgy nyelve számomra idegen nyelv, akkor nem tudom megtanulni, megérteni a tantárgyat, amíg a tantárgy nyelve és az anyanyelv között el nem végzem a szükséges fordításokat. Vizsgálataim azt mutatják, hogy például a matematikában a szöveges feladatok megoldásában nem a műveletek elvégzése okozza a problémát, hanem a természetes nyelvi szöveg matematikai műveletekké alakítása, vagyis a fordítás. Hasonló jelenségeket figyelhetünk meg a földrajz nyelvében, mert ha valaki nem tanulja meg a földrajz nyelvének a morfológiáját, vagyis azt, hogy mit jelentenek a térképjelek, akkor nem tud a térképről olvasni. Akkor nem fogja megérteni a földrajz nyelvének szintaxisát sem, vagyis ha valahol van feketeszén, vasérc és vízi erőmű, ott lesz vaskohászat, gépgyártás és fejlett úthálózat stb. Mutatok a fizika és kémia, valamint az ének-zene nyelvéből is példákat a morfémák és a szintaxis tantárgyi nyelvéből természetes nyelvre való fordításaira. Továbbá azt feltételezem, ha tudatosan megtanítanánk a tanulókkal, hogy a tantárgyak nyelveinek van morfológiája, szintaxisa és szemantikája, és miben hasonlít, miben különbözik a természetes nyelvek nyelvi egységeitől, hatékonyabb lenne az egyes tantervek tanulása.

Az óvoda feladata a testi nevelés területén, illetve ennek megvalósulása Magyarország Dunántúli településein

Baloghné Bakk Adrienn

Nyugat- magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

baloghne.bakk.adrienn@nyme.hu

Magyarországon a közegészségügyi hatóságok szerint valamint megerősítő statisztikai adatok alapján az elmúlt 20 évben megháromszorozódott az elhízott gyermekek száma. A gyermekkori elhízás fokozódó előfordulása már az óvodákban is megjelent. A mozgásszegény életmód elterjedése, általánossá válása negatívan hat a gyermekek egészségére. A témánk aktualitása az egészséges szemléletmód tükrében a rendszeres testmozgás jelentőségének az előtérbe kerülése, melynek egyre nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjanak az óvodákban. A mindennapos mozgásos tevékenységek egyik legfontosabb feladatai a gyermekek mozgásigényeinek a kielégítése és a rendszeres testmozgás szokásának a kialakítása. A kutatás célja, hogy feltérképezze az óvodai testnevelés helyzetét, körülményeit Magyarország Dunántúli régióiban. Pontosítsa az óvodai testnevelés általános feladatain túl az óvodai nevelésben elvárt feladatait is. Dokumentumelemzés és írásbeli kikérdezés (kérdőív) módszerével vizsgáltuk az óvodai testnevelés gyakorlati megvalósításait és feltételeit. Az eredményeink részben beigazolták, hogy az Alapprogram szerinti ajánlás az irányított mozgásos tevékenység sok helyen nem jelenik meg az óvodákban, illetve véleményünk szerint már nem abban a formában lenne célszerű megvalósítani, mint az elmúlt években.

Másság, elfogadás és befogadás az iskolában

Bencéné Fekete Andrea

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar

fekete.andrea@ke.hu

Sokszínű, változatos világban élünk. Nem vagyunk egyformák, eltérő az életmódunk, hagyományaink, eltérő szokásokkal rendelkezünk - ennek ellenére együtt élünk. El kell fogadnunk társainkat, még akkor is, ha esetleg nem ugyanolyanok mint mi. Nem szabad ellenségesen bánni velük, vagy lekicsinyelni őket csak azért, mert valamilyen szempontból mások. Minden egyén más, különbözik, eltér egymástól. A másság oka kereshető az öröklött és szerzett adottságokban, valamint a környezeti hatások sokoldalúságában. Az egyéneknek más szükségletei, igényei vannak az egészséges testi-lelki fejlődéshez. Az elfogadás nem azt jelenti, hogy mindennel egyet kell érteni, mindent, fenntartások nélkül be kell fogadni, hanem inkább azt, hogy mások életvitelének, nézeteinek, sajátosságainak megismerése által, mi is többek lehetünk. Az emberek egy részének életében természetes módon van jelen a másság elfogadása, de vannak olyanok is, akik nehézségekkel küzdenek az előítéletek és a sztereotípiák miatt. Az oktatáspolitikai dokumentumok elvárásai szerint a köznevelési intézményekben inkluzív szemléletmódnak kell érvényesülnie. A befogadó, toleráns légkör kulcsa a pedagógus. Empirikus kutatásom keretein belül arra kerestem a választ, hogy a pedagógusképzés során a hallgatókat az oktatási intézmények megfelelően felkészítik-e arra, hogy a társadalmi elvárásoknak az oktató-nevelő munkájuk során eleget tudjanak tenni. Első lépésként megvizsgáltam a mintatanterveket, majd ezt követően a leendő óvodapedagógus, tanító, és gyógypedagógus hallgatókat kérdeztem meg arról, hogy mit jelent számukra az elfogadás, a befogadás és a másság. A kutatásban részt vevőket arra kértem, készítsenek egy-egy gondolattérképet a témával kapcsolatosan, ennek segítségével tártam fel és hasonlítottam össze a leendő pedagógusok véleményét. A kutatás harmadik szakaszában interjúkat készítettem olyan családokkal és gyermekekkel, akiket a társadalom valamilyen testi vagy lelki sajátosságuk alapján az átlagtól eltérőnek tekint. Az interjúk során arra kerestem a választ, hogy a mindennapokban az oktatási intézmények, a pedagógusok ténylegesen befogadják, elfogadják-e az átlagtól eltérő tanulókat.

Panoráma – a szerb oktatáspolitikája jelene és jövője

Beszédes Viktória

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

bes.viktoria@gmail.com

Egy ország oktatási rendszerét, hatékonyságát és fejlesztési prioritásait meghatározzák az eddig szerzett nemzeti tapasztalatok és közös célok, történelmi események, a társadalom által elfogadott norma -és értékrendszer, az oktatáspolitikai döntései. Ezekkel összhangban az oktatás jelenti az ország fejlődésének előfeltételét. A pozitív változást szolgáló célok meghatározása, az azt támogató stratégiai döntések meghozatala és azok megvalósítását segítő eszközök, források, feltételek biztosítása többek között az oktatáspolitikai feladata is.

Az előadásom során ismertetett kutatómunka egyik célja Szerbia aktuális oktatáspolitikai helyzetképének elemzése. Az oktatáspolitikai folyamatok jellemzői és hatékonysága az oktatási rendszer eredményességének számszerű adataiban is megmutatkoznak, amelyek Szerbiában többnyire kedvezőtlenek. Ezek a negatív tényezők alátámasztják a változások szükségességét, ilyenek például a centralizált irányítás az oktatásban, a magas írástudatlanság (a 15 év feletti körében 2%), a lakosság alacsony iskolai végzettsége (a 15 évnél idősebb lakosság közel 30%-a általános iskolai, 50%-a középfokú végzettséggel rendelkezik), vagy a folyamatosan csökkenő diákszám a közoktatásban. Ugyancsak problémát jelent a felnőttképzés területének fejletlensége (a felnőtt korosztály 7%-a vesz részt felnőttképzésben), amely a leginkább segíthetné az állampolgárok rugalmas képzését az egyéni és munkaerő-piaci igényeknek megfelelően, többek között a foglalkoztatottság, vagy az iskolai végzettség növelése érdekében.

Szerbiában, az európai integráció folyamatában, az Európai Unió irányelveinek hatására számos nemzeti stratégiai dokumentum jelent meg, mint például az *Oktatásfejlesztési Stratégia Szerbiában 2020*, amelyek meghatározzák az oktatási rendszer szükséges változtatásait és fejlesztési céljait, ezzel együtt az oktatáspolitikai (részben elvárt) prioritásait. A kutatómunka második célja ezen aktuális dokumentumok másodelemzése, amely során megvizsgálom, milyen fejlődési tendencia várható a csatlakozás megkezdésétől a 2020-ig kitűzött célok irányába.

A szaktanácsadói munka területei, módszerei a köznevelésben és lehetséges kapcsolódási pontjai a pedagógusképzéssel

Bogáthné Erdődi Judit

Nyugat-magyarországi Egyetem Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

bejudit@bolyai.nyme.hu

A bemutatásra kerülő kutatás témaválasztását az indokolta, hogy a Magyarországon bevezetésre került pedagógus-életpálya kiépítésében a szaktanácsadás támogató rendszerére jelentős szerep hárul, mivel elfogadottsága és működőképessége kulcsfontosságú a magyar oktatási rendszer szempontjából. Empirikus vizsgálatomban 200 Vas megyei pedagógus, felsőoktatási oktató és szakértő körében a szaktanácsadással továbbá annak megvalósíthatósági feltételeivel kapcsolatos igények és vélemények megismerésére elektronikus kérdőívezést folytattam 2016 tavaszán.

A kutatási terv kidolgozására és bemutatására még az év elején került sor, akárcsak a téma elméleti háttereként a pedagógustámogatás, szaktanácsadás hazai és nemzetközi környezeteinek feltérképezésére. A példák közül a nyugat-magyar képzési modell, s a német SINUS program a kutatás szempontjából kiemelt szereppel bírnak.

Kutatásom a hipotézisek mentén az alábbi eredményeket hozta: Az érintett célcsoportok (intézményvezetők, beosztott pedagógusok, felsőoktatásban dolgozó oktatók és szakértők és szaktanácsadók) a szaktanácsadói rendszer alapelveiről, céljairól és annak módszereiről alkotott véleménye jelentős szignifikáns különbséget nem mutatott, illetve amennyiben statisztikai különbség megállapítható volt, a válaszok értékei nem jeleztek nagy eltérést.

Az érdekeltek bevonásával leírható egy olyan pedagógustámogató rendszer keretei, amelyben a pedagógusok folyamatos mentori támogatásban, valamint jó gyakorlatokra épülő hálózatos működésen alapuló szaktanácsadásban részesülnek fejlődésük érdekében. Erre tettem kísérletet a jelenlegi szaktanácsadói rendszerre, a SINUS program eddigi eredményeire és a meglévő feltételrendszerre alapozva. A kiépítendő támogatórendszerben a megkérdezettek azonosították a felsőoktatás kutató és fejlesztő szerepét, ennek leírására is sor került.

A válaszadók véleménye alapján elkészült egy alapkoncepció, amely a pedagógusok támogatása területén egy működő gyakorlat adaptálását erősíti meg, melynek későbbi továbbfejlesztése révén lehetővé válhat a köznevelési gyakorlatba jól beilleszthető regionális támogatási rendszer alkalmazása.

A kutatás eredményei megmutatják a kiépülő rendszer karakterisztikáját, s az eredményekre építve a továbbfejlesztések után olyan kész alternatív koncepció kerülhet a helyi és országos oktatásirányítás kezébe, amely hosszútávon segíthet a nyugat-magyar képzési modell terjesztésében.

Fenntartható fejlődés biztosítása a Szegedi Tudományegyetem tanító képzésében

Czédliné Bárkányi Éva

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tanító- és Óvóképző Intézet, Tanító Szakcsoport

czedli@jgypk.szte.hu

A fenntartható fejlődés elengedhetetlen a felsőoktatási intézmények Európai Felsőoktatási Térségben való versenyképességének, és a hallgatói létszám megőrzéséhez. Az ehhez szükséges követelmények teljesítéséhez elengedhetetlen a vezetés-irányítás, az oktatás-kutatás, a tudományos és társadalmi szerepvállalás, az oktatói, tanszéki, kari, intézményi teljesítmény objektív mutatókon alapuló értékelése. Kiderülhetnek, mely területeken van szükség infrastrukturális és humán erőforrás fejlesztésekre, a felsőoktatás szolgáltatásainak javítására. Mind ezekkel biztosíthatjuk a szak permanens fejlődését.

A folyamatos javítás érdekében az intézet rendszeresen végez elégedettségi méréseket is nappali és levelező tagozatos hallgatók körében. Az első mérést 2008-ban végeztük. A záróvizsga végén kérjük meg hallgatóinkat, hogy töltsék ki a kérdőívet. Ebben a tanévben a kérdőív zárt és nyitott kérdéseket tartalmazott. A nyitott kérdések célja erősségeink, gyengeségeink, illetve lehetőségeink feltárása, azaz a SWOT analízis el-készítése. A zárt kérdések esetén ötfokozatú Likert-féle skálán fejezhették ki egyetértésük mértékét a kitöltők. Az átlag 76,5, a szórás 6 %-pontnak adódott. A mérés jóság-mutatói közül a reliabilitást számoltam ki, melyre Cronbach-féle alphát használtam, az érték 0,918-nak adódott, mely azt tükrözi, hogy a kérdőív meglehetősen jól mér.

A zárt kérdések nyolc témakör köré csoportosultak. Az intézményválasztásában legfontosabbnak a képzés magas színvonala (82%) és a város nyújtotta művelődési és szórakozási lehetőségek (87%) bizonyultak. Hallgatóink mind az elméleti (77%), mind a gyakorlati (83%) képzésünket magas színvonalúnak tartják. A kérdőív fő részét az oktatás színvonalára vonatkozó kérdések alkották, melyben részletesen rákérdeztem az egyes tantárgyakra. A tantárgyak többségére igen magas, 90%-körüli értéket kaptam, míg minden kérdéskör esetén a technika tantárgy kapta a legalacsonyabb 40-50%-pontokat. Éles különbség mutatkozik a kari és a tanszéki adminisztráció között, az infrastrukturális ellátottságot megfelelőnek tartják, de az informatikai eszközök folyamatos fejlesztése szükséges. Visszatérő probléma, hogy a kampusz területén az étkezési lehetőség nem megoldott. Előadásomban a kérdőíven kapott eredményeket szeretném részletesen ismertetni.

Digitális repozitóriumok szerepe és lehetőségei a felsőoktatásban

Czeglédi László

Eszterházy Károly Egyetem Médiainformatika Intézet

czegledi.laszlo@uni-eszterhazy.hu

Az oktatástámogatás könyvtári eszközei napjainkban meglehetősen széles spektrumot kínálnak. Ezek közül is kiemelkedik a digitális repozitóriumok adta lehetőségek hasznosítása, tartalmi és módszertani szempontból egyaránt.

Előadásom során szeretném bemutatni, hogy a repozitóriumok oktatásban történő alkalmazásával kapcsolatban milyen (esetlegesen téves) elképzelések élnek. Elsősorban azonban azokat az empirikus kutatásokon és szakirodalmi véleményeken alapuló kutatásaimat ismertetem, amelyek fontosak ahhoz, hogy ez a témakör ne csak a digitális szertár fogalmát merítse ki.

A repozitóriumok manapság a gyakorlati oktatás fókuszába kerültek, de nem igazán tudjuk, hogyan használjuk ki a bennük rejlő lehetőségeket. Ennek megfejtése érdekében meg kell vizsgálni a digitális repozitóriumok létezése, működése és használata által felvetett kérdéseket. A téma három elem vizsgálatát teszi szükségessé: intézményi repozitóriumok; tematikus vagy tudományos repozitóriumok; tananyag-repoztóriumok.

Jelen előadásban elsősorban a tananyag-repoztóriumok helyzetével, lehetőségeivel (részben problémáival) foglalkozok, elsősorban ezek publikálásának és aggregálásának vitatott kérdéseivel.

A felsőfokú képzések (BA, MA, doktori iskolák) területén komoly problémát jelenthet, hogy egy repozitórium csak tárházként használható. A digitális repozitórium egyik legfontosabb tulajdonsága a lokális indexelés mellett, hogy lehetőséget ad a hallgatóknak a tanulási források és a tanulás mechanizmusának részben önálló szervezésére és egyfajta navigációs támogatásra.

Mindezeket figyelembe véve a digitális repozitóriumok létrehozásának, működtetésének és használatának kiemelt jelentősége van a felsőoktatásban tanulók és oktatók számára, ahol ma már egyre inkább az oktatásban történő alkalmazás kerül előtérbe.

A testmozgás szerepe és jelentősége óvodáskorú gyermekek és szüleik életében

Cziberéné Nohel Gizella

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tanító- és Óvóképző Intézet

cziberin@jgypk.szte.hu

Mint testnevelő, edző, óvodapedagógusokat felkészítő oktató szívügyemnek tekintem a gyermekek mozgásfejlesztését. Tapasztalatom és hitem, hogy a sport tényleg szinte mindenre megtanít az életben. Nem kell természetesen mindenkinek versenyszerűen sportolnia, de a szervezett testnevelésben való részvétel és a különböző sportágak megismerése olyan értékeket, személyiség összetevőket alakít ki és fejleszt, amelyek mással egyáltalán nem, vagy nehezen pótolhatók.

A fenti téma vizsgálatára dokumentumelemzést, valamint kérdőíves felmérést végeztem kis és nagy városi óvodások szüleinek körében 2016 februárjában.

Feltételeztem, hogy

- a szülők teljes mértékben nincsenek tisztában az óvodai testnevelés foglalkozások rendszerével;
- az óvodákban vannak óvodai időben, óvodai időn kívül, valamint a lakóhelyen és környékén is sportfoglalkozások, melyekre a nagyvárosban több lehetőség adódik;
- a gyermekeknek vannak otthon sporteszközei, és többségük szereti a mozgásos tevékenységeket;
- a szülők többsége szeretné, ha gyermeke versenyszerűen sportolna;
- a szülők szoktak gyermekükkel szabadidős sporttevékenységet folytatni, sportrendezvényen részt venni.

Fontosabb kérdéseim:

- Tudják-e a szülők, hogy hány testnevelés foglalkozása van a gyermeküknek hetente?
- Van-e az óvodában az óvodai nap ideje alatt, vagy utána valamilyen sportfoglalkozás, és járnak-e a gyermekeik e foglalkozásokra?
- Járnak-e családok úszni, kerékpározni, síelni?
- Milyen sporteszközei vannak otthon a gyermekeknek?
- Mennyire szereti a szülők megítélése szerint gyermeke a különböző mozgásos tevékenységeket?
- Szeretné-e a szülő, ha gyermeke versenyszerűen sportolna? Milyen sportágat választana számára?
- A család szokott-e szervezett sporttevékenységben részt venni, és sportrendezvényen szurkolóként voltak-e már?

A kapott eredményeket, valamint néhány kiváló kezdeményezést szeretnék bemutatni a vizsgált korosztály mozgásfejlesztésével kapcsolatosan.

Tanárszerepek – tanítás és esélyteremtés

Czövek Andrea

Eszterházy Károly Egyetem

czovek.andrea@uni-eszterhazy.hu

Kibontakozóban van egy olyan árnyalt pedagógusszerep-elvárás, amelyben a tanulás-, nevelésszervezésben, és az iskola rendszerének szereplőivel kapcsolatban a pedagógiai kultúra differenciáltságának igénye is megjelenik. Vagyis a pedagógusok elfogadják, hogy a gyerekek és családjaik különfélék és ehhez alkalmazkodnak az adaptív, a differenciált nevelés, és oktatás elvét követve, illetve gyakorlatát megvalósítva. Ezzel teljesülhet az iskolának az a funkciója, hogy a tudás elsődleges elosztását valóban módosítsa, vagyis a tudást egyenlőbben ossza el.

Az órai munka során, a tanulásszervezés területén a paradigmaváltást hitünk és tudásunk szerint a konstruktivista tanulásfelfogás és az ehhez köthető pedagógiai cselekvés hozhatja meg. Ez a tanulásfelfogás csak a differenciált pedagógia eszközeivel fér össze. A pedagógiai gyakorlat hosszú ideig tartó, és alapvető struktúráit, gondolkodásmódját és tevékenységeit nem lehet könnyen átalakítani, így gyakran a változás pusztán új módszerek megtanulását és alkalmazását jelenti a gyakorlatban. Azonban az új módszerekkel a paradigmaváltás még nem történik meg, ha a pedagógusnak más alapelképzelései vannak az eredményességről is és az eredményes pedagógiai tevékenységről is (Nahalka, 2009).

A kutatással célunk volt megismerni a pedagógusok szerepükről alkotott nézeteit. Megvizsgáltuk, hogy az új elvárás-rendszerhez mennyiben illeszkedik a szerepbetöltők elképzelése. Vizsgálni kívántuk, hogy a társadalomban megjelenő általános értékek és a társadalmi konstrukciók a gyermekvédelemmel, iskolával, pedagógussal, gyermekkel kapcsolatban, illetve ezek változásai, miként hatnak a pedagógusok nézeteire, szerepfelfogására, pedagógiai tevékenységére.

A kutatásnak azokat az adatait, eredményeit mutatom be, amelyek a mintában szereplő tanárok (315 fő) vállalt tanárszerepeihez kapcsolódó iskolai tevékenységekre vonatkoznak, illetve azokat az összefüggéseket, amelyek olyan tanár-szerepelemekbe beilleszthető módszertani megoldások felé mutatnak, amelyek lehetővé teszik az egyenlőbb tudáselosztást.

Az informatika érettségi és az informatikushallgatók szövegkezelési kultúrája

Csapó Gábor

Debreceni Egyetem Informatikai Kar

csapo.gabor@inf.unideb.hu

A megfelelő számítógépes gondolkodás kialakítása az iskolai képzések egyik legnagyobb kihívása. A digitális kompetencia magába foglalja, hogy a tanuló képesek legyenek felismeri és kihasználni az IKT nyújtotta lehetőségeket a kreativitást és innovációt igénylő feladatok, problémák megoldásában, valamint, hogy kialakuljon a tanulóban az IKT alkalmazásához kapcsolódó helyes magatartás.

Kutatásaink során, a TAAS (Testing Algorithmic and Application Skills) projekt keretein belül, a Debreceni Egyetem Informatikai Karára 2014-ben felvett Programtervező Informatikus és Gazdaságinformatikus hallgatókat teszteltünk (N = 203). Arra kerestük a választ, hogy a hallgatók milyen szövegkezelési ismeretekkel rendelkeznek, képesek-e a dokumentumok hibáit és a hasonló esetek közötti összefüggéseket felismerni.

A szövegkezelési és hibafelismerési készségeket felmérő részegység során egy hibás Word dokumentumban kellett a megjelölt hibákat felismerni és egy táblázatban kiválasztani az előre megnevezett hibatípusok valamelyikét. A felmérésben arra helyeztük a hangsúlyt, hogy a hallgatók felismerik-e az összefüggéseket az ugyanolyan típusú hibák között, tehát, hogy rendelkeznek-e a szükséges számítógépes gondolkodási készségekkel. A kapott eredményeket ezután összevetettük a hallgatók informatika érettségi eredményével (magyarországi közép- és emelt szintű érettségi).

Hipotézisek:

- A hallgatók legalább olyan jó eredményeket érnek el a teszten, mint a középszintű informatika érettségien.
- A hallgatók felismerik a hasonló tördelési hibákat és a közöttük lévő kapcsolatot.

A felmérés statisztikai elemzése egyértelműen mutatják, hogy a hallgatók lényegesen alacsonyabb eredményeket értek el, mint az informatika érettségien. Egyértelművé vált továbbá, hogy nem rendelkeznek a hibafelismeréshez szükséges kompetenciákkal és nem képesek a leggyakrabban előforduló hibák és a közöttük meglévő kapcsolatok felismerésére. Következtetésként megfogalmazhatjuk, hogy a hazai informatika érettségi nem ad valós képet a tanulók szöveg- és hibakezelési ismereteiről.

Elsőéves tanítóképzős hallgatók matematikai képességfelmérésének eredményei

Dancs Gábor

Kulman Katalin

Pintér Marianna

ELTE Tanító és Óvóképző Kar Matematika Tanszék

gabor.dancs78@gmail.com

kulmankata@gmail.com

pintermari@gmail.com

Az alsó tagozatos matematikatanítás hatékonysága és színvonala nem felel meg a kor követelményeinek. Ebben a tananyag nem megfelelő kiválasztása, a tanítási módszerek egyoldalúsága mellett feltételezhetően szerepet játszik a tanítók matematikai ismereteinek és kompetenciájának nem elegendő mértéke. Ez a probléma különösen jelentős, mivel a matematika Varga Tamási elvek mentén történő tanítása a pedagógusoktól a matematikai fogalmak és ezek épülésének mélyebb ismereteit igényli. Az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Matematika Tanszékének oktatóiként egyre nagyobb gondot okoz a módszertani ismeretek oktatása, mivel a képzés számára nem adekvát minimum érettségi követelmények és a felvételi rendszer hiányosságai miatt hallgatóinknak a módszertan helyett elemi ismereteket kell tanítanunk.

Hasonló problémák miatt több tanítóképzőn felzárkóztató kurzusok indulnak. A 2016/17. tanévtől kezdve „Matematikai Praktikum” néven karunkon is kurzus indult a hiányzó matematikai ismeretek pótlása érdekében. A felvételt nyert hallgatóknak a szemeszter kezdetén bemeneti tesztet kötelező írniuk. A tesztet olyan módon állítottuk össze, hogy lefedje a matematikai kulcskompetenciákat, illetve az alsó tagozatos tananyag tanításához szükséges alapvető matematikai ismereteket. A tesztet egy hosszútávú longitudinális kutatás alapjául szeretnénk felhasználni, amellyel a tanítók matematikai ismereteit, a tanítóképzés során megszerzett matematikai többlettudást szeretnénk mérni. Ennek első lépése volt a 2016. augusztusában elvégzett első mérésünk, amelynek eredményeit fogjuk bemutatni.

Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy hallgatóink a feladatsorban található – a jórészt általános iskolába szánt – feladatok felét nem tudják megoldani. Azonban az egyes matematikai témakörök feladatainak megoldásainak sikeressége között, jelentős eltéréseket tapasztalhatunk, továbbá a feladatsor megoldásainak elemzése lehetőséget adott arra, hogy a helytelenül rögzült eljárások, illetve típushibák feltárásra kerüljenek. Továbbá az eredmények tükrében a „Matematikai Praktikum” tananyagát a csoportok sajátos igényeihez igazítsuk.

A kutatás folytatásaként a tesztet, a következő évek első és utolsó évfolyamos hallgatóival is megírattuk, amivel elsőseink matematika tudását, illetve a képzésünk által hozzáadott tudást is mérni tudjuk.

Problémamegoldási stratégiák a matematikatanításban

Debrenti Edith

Partiumi Keresztény Egyetem Nagyvárad

edit.debrenti@gmail.com

A matematikai szöveges feladat olyan életszerű, gyakorlati problémafelvetés, amelyben az ismert és az ismeretlen mennyiségek közötti összefüggés(ek) szövegesen van megadva, és megoldásához valamilyen matematikai modellre van szükség. A szöveges feladatoknak jelentős szerepe van a problémamegoldásban, de a szövegértés fejlesztésében is.

A szöveges feladatok tanítása egyike a legnehezebb módszertani problémáknak. A probléma-megoldási stratégiákat, gondolkodási műveleteket tudatosan kell tanítani a tanórákon. A legtöbb esetben a probléma-megoldási folyamat áll a középpontban, nem pedig a kapott eredmény. Ezen folyamat struktúráját többször is hangsúlyoznunk kell a tanulóknak. (Ambrus A., 2002)

Jelen kutatás tárgya problémamegoldási stratégiák elsajátítása elemi osztályokban. Beszámolok egy III. osztályos tanulók körében végzett pedagógiai fejlesztési kísérletről, amely során a kísérleti csoport tagjai öt hét alatt különböző szövegesfeladat- megoldási stratégiákat, módszereket sajátítottak el, előnyben részesítve az ábrázolási módszereket. A kontroll csoport eredményeivel való összehasonlítás során szignifikancia vizsgálatot végeztünk, majd az eredményeket közösen értelmeztük a Partiumi Keresztény Egyetem *Az óvodai és elemi oktatás pedagógiája* szakos II. éves hallgatóival az elmúlt tanév során. A kísérlet folytatásaként az idei tanévben a IV. osztályban kulcsos problémamegoldási stratégiákat alkalmazunk, ennek a bemutatására kerül sor.

A keresztény-nemzeti nevelés eszméi: Klebelsberg Kuno és Kornis Gyula oktatáspolitikai célkitűzései

Dévényi Anna

Pécsi Tudományegyetem BTK Történettudományi Intézet

devenyi.anna@pte.hu

A magyar művelődésügy és az oktatás egyik legsikeresebb periódusa – akár a kultúra, az oktatás, a szellemi élet színvonala, akár a művelődésügy állami költségvetési részesedése tekintetében – a Horthy-korszak. Tény az is, hogy e terület önmagán messze túlmutató kül- és belpolitikai jelentőséggel bírt a kor felfogásában, nem kevesebbet reméltek tőle, mint az ország „feltámadását” a Trianon okozta válsághelyzetből. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium és a művelődéspolitikai zseniális irányítója, Klebelsberg személye és munkássága egyre nagyobb figyelmet kap a történettudományban és a közbeszédben. Oktatáspolitikáját érdemesnek tartom megvizsgálni abból a szempontból is, vajon milyen forrásokból merített, hogyan integrálta közvetlen munkatársainak, jelen esetben Kornis Gyulának tudományosan is kidolgozott nevelési elveit.

Kornis rendkívül szerteágazó tevékenysége jelentős hatással volt a két világháború közötti magyar közéletre, politikára, különösen az oktatáspolitikára és ezáltal néhány felnövekvő nemzedék gondolkodására. Munkája és személyisége több szempontból is érdekes. Programadó művelődéspolitikai írásai legalább olyan mértékben járultak hozzá a keresztény-nemzeti ideológia megalapozásához és elterjesztéséhez, mint Szekfű Gyula, Bangha Béla, Szabó Dezső, vagy Prohászka Ottokár művei. Klebelsberg kultúrfőlény és neonacionalizmus fogalmainak érdemi tartalmát nagyrészt (és többek között) Kornis Gyula fogalmazta meg, de Hóman Bálint nemzetnevelési koncepciójában is tetten érhető a hatása.

Az előadás Kornis és Klebelsberg oktatáspolitikai tárgyú cikkeinek, tanulmányainak és beszédeinek összehasonlító vizsgálata által az alábbi kérdésekre keres választ:

- Mik voltak az 1920-as évek magyar oktatáspolitikájának legfontosabb célkitűzései?
- Milyen politika-, társadalom-, és esztétikai kontextusban értelmezhetők ezek?
- Milyen oktatáspolitikai intézkedések (elsősorban jogszabályok) fakadtak ezekből?
- Mennyiben határozták meg Kornis oktatáspolitikai elvei Klebelsberg kultuszminiszteri tevékenységét?

Szuper vízió – a szakmai személyiségfejlesztés lehetséges módszerei az andragógus képzésben

Dina Miletta

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézet

dinamiletta@jgypk.u-szeged.hu

Az andragógus olyan hivatásbeli szerepegyüttes, melyben az autonóm, felelősségteljes, eredményes és hosszú távon és fenntartható módon működőképes szakmai szerepvállalás alapja az andragógus jól karbantartott személyisége. A szakmai személyiségfejlesztés a személyiségfejlesztés szűkebb tartománya, melynek célja, hogy azokat a belső és külső képességeket, reagálás- és viszonyulásmódokat, viselkedési formákat fejlessze, melyek a hivatásgyakorlásban és az ehhez szükséges lelki állóképesség és működőképesség fenntartásában meghatározó szerepet játszanak.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen formában jelenik meg a szakmai személyiség fejlesztése, mint cél a szegedi andragógusképzésben és milyen képzési és fejlesztési módszerek segítik az andragógus szakemberek szakmai személyiségének, individuális személyes kompetenciáinak fejlesztését? Képzésfejlesztőként, oktatóként és trénerként elemzem, hogy milyen felnőttképzési és fejlesztési módszerek és milyen módon lehetnek eredményesek a szakmai személyiség fejlesztésében. Feltételezem, hogy a képzés során megvalósuló tapasztalati tanulás, a hallgatók megszerzett és megélt szakmai tapasztalatainak irányított feldolgozása fejleszti a továbbképzésen résztvevő szakemberek önreflektivitását és szakmai önismeretét. Megvizsgálom annak a lehetőségét, hogy a szupervízió, mint a szakmai személyiségfejlesztés professzionális módszere milyen módon tudja támogatni a szakmai kompetenciafejlesztés céljait, a személyes kompetenciák fejlődését 1. a tanítási-tanulási folyamatot kiegészítő egyéni vagy csoportos folyamatként; 2. mint szemléletmód a képzés megvalósítása során.

Zenetörténeti ritkaságok hatása az oktatásra

Dombi Józsefné

SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék

Az előadás arra keres választ, hogy az Ének –zene Tanszék történetében a tanórán kívül milyen alkalmak adódtak a zenetörténet ritkán felhangzó műveinek megismerésére különös tekintettel a cseh, a szlovák zenére, valamint a magyar zeneszerzők közül a 100 éve született Ránki György (1907-1992), Durkó Zsolt (1934-1997) és Hollós Máté (1954) művészetére.

A kutatás egy retrospektív visszatekintés során összefoglalja a 2004-2016 hangversenyeket, prezentációkat, amelyeket a tanszékre látogató cseh, szlovák, magyar kollégák és előadóművészek fellépései, előadásai során meghallgathattunk.

A következő témaköröket vizsgálja: mi inspirálta e koncertek létrejöttét, milyen új zenetörténeti ismeret vonható le a az elhangzott művek során? Milyen pedagógiai hatása, motivációja volt a hallgatók számára ezeknek az eseményeknek? A hallgatók milyen szakmai sikereket értek el ezen inspirációk során?

A kutatás módszere dokumentumelemzés. Megállapíthatjuk, hogy a hallgatók számos olyan új művel ismerkedhettek meg, amelyek nem képezték a hivatalos tananyag, a hivatalos koncertrepertoár részét, de jelentősen hozzájárultak a zenei műveltség gazdagításához és a zenei élmény elmélyítéséhez. Továbbá a cseh zeneszerzők műveinek bemutatása nemcsak zenetörténeti szempontból volt előremutató, nagymértékben hatott az oktatásra, hiszen hallgatóink is szívesen tanultak cseh és kevésé játszott magyar szerzők műveit, amelyekkel eredményesen vettek részt Csehországban és Szlovákiában rendezett, valamint Durkó Zsolt emlékére tartott zenei versenyeken. Az új ismeretek a tudományos kutatómunkát is serkentették, mutatják ezt az SZTE JGYPK Művészeti, Művészetpedagógiai, Művészetközvetítő Szakkollégiumának pályázatán, valamint a TDK munkában is elért eredmények.

Szókincsoktatás a mezőelmélet és a mentális lexikon hálóösszefüggéseinek tükrében

Drahota-Szabó Erzsébet

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Német és Német Nemzetiségi Tanszék

drahota@jgypk.u-szeged.hu

Az előadás célja bemutatni, hogyan lehet a nyelvészeti kutatások eredményeit az idegennyelv-oktatásban felhasználni. Az elméleti háttérret szemantikai (pontosabban mezőelméleti) és pszicholingvisztikai (ezen belül a mentális lexikon hálózat-összefüggéseire vonatkozó) kutatások adják. Az előadó a mezőelméleten belül a hangsúlyt a szintagmatikai összefüggésekre helyezi, s ezt az elméleti háttérret köti össze a mentális lexikon (az „agyi szótár”) kollokációs hálójára vonatkozó kutatási eredményekkel.

A téma gyakorlati jelentősége abban áll, hogy a vonatkozó alkalmazott nyelvészeti kutatások tanulságai az idegen nyelvek szókincsének az oktatását hatékonyabbá tehetik. A mentális lexikonban tárolt szókincs hálózat-összefüggéseinek a vizsgálata rávilágít arra, hogy a szókincs oktatásában nem szavakat, hanem szókapcsolatokat kell közvetítenünk, ami az esetleges interferenciális hibák kiküszöbölésében is segít. Ez a módszer ismerteti fel a nyelvtanulókkal a nyelvek rendszerszerűségét, a nyelvi rendszerek különbözőségét, valamint azt is, hogy a szavaknak nem önmagukban, hanem más szavakhoz viszonyítva, azaz a paradigmaticus mező(k)ben, illetve más szavakkal alkotott lineáris kapcsolataikban, azaz a szintagmatikai mező(k)ben van (aktuális) jelentése. A módszer segít felismertetni a szavak és a nyelvek aszimmetriáját, amely a tudatos nyelvszemlélet, az egy adott nyelvben való gondolkodás alapja.

Mivel a szavak gyakran, illetve jellemzően többjelentésűek, s mivel a nyelvek eltérően tükrözik (és teremtik) a világot, így a forrásnyelvi és a célnyelvi lexikális elemek ritkán feleltethetők meg egy az egyben egymásnak. A szókincsen belül az egy-az-egyhez-ekvivalenciatípuson kívül (pl. m. *tizenhárom* – ném. *dreizehn*) megkülönböztetünk még egy-a-többhöz- (pl. m. *fa* – ném. *der Baum, das Holz*), több-az-egyhez- (pl. m. *szeretet, szerelem* – ném. *die Liebe*), egy-a-részhez- (pl. m. *üveg* – ném. *die Flasche* vs. ném. *die Flasche* – m. *köcsög* (szleng) vs. m. *üveg* – ném. *das Glas* vs. ném. *das Glas* – m. *pohár*) és egy-a-nullához-megfelelést is (pl. m. *fene*).

Az előadásban szereplő nyelvi példák szemléltetik, hogy a lexikális elemek szemantikai terjedelme a nyelvekben más és más, így a kapcsolódásaik más lexikális elemekkel különbségeket mutatnak. Ezért vezet a tükörfordítás sokszor interferenciális hibához (pl. m. *sötét* – ném. *dunkel* és *finster*, m. *sötét haj* – ném. *dunkle Haare*, de: m. *a sötét középkor* – ném. *das finstere Mittelalter*).

Az előadás kontrasztív szemléletű: magyar és német nyelvi példákat sorol fel szemléltetésként, de a módszer adaptálható más nyelvpárokra is. Ezzel a módszerrel nemcsak az idegen nyelvi kompetencia fejleszthető, de az anyanyelvi kompetencia is: a nyelvhasználat az anyanyelvben is tudatosabbá válik, s az ún. „language awareness” mindkét nyelvben fejlődik.

A kultúrák közvetítés egy lehetséges modellje a tanító szak német műveltségi területén

Eged Alice

Debreceni Református Hittudományi Egyetem

eged.alice@drhe.hu

A különböző kultúrák közvetítésében meghatározó szerepük van az oktatási intézményeknek. A nyelvi műveltségterületet választó tanító szakos hallgatók esetében az *Országismeret* című tantárgy az a tanegység, amely leginkább alkalmas arra, hogy a hallgatók a célországok meghatározó történelmi, földrajzi és kulturális jellegzetességeivel megismerkedhessenek. Az órahálóban jelenleg egyetlen félévet felölelő stúdium a konkrét ismeretek elsajátításán túl a hallgatókat nyitottságra, az újra való fogékonyságra, az ismeretlen dolgok iránti érdeklődés felkeltésére, a másik ember elfogadására és megértésére nevelik.

A német nyelvi műveltségterületi képzés keretében jó néhány évvel ezelőtt egy olyan speciális program kidolgozására került sor, amely azt a célt tűzte ki, hogy az ismeretátadás még hatékonyabban segítse a kommunikatív nyelvi fejlesztést. Az órákon a célnyelv kultúráját közvetítjük a hallgatóinknak. Az a tapasztalatunk, hogy ezek az órák bizonyos fajta „kikapcsolódást” jelentenek a hallgatóink számára, mert rendszeresen előkerülnek saját fotóink, képeslapjaink és mozgóképfelvételeink is. A képzési és kimeneti követelményrendszer, a tárgyleírás és a szakirodalom által megkövetelt ismeretanyag megtanítása mellett, amelynek hasznosságához kétség sem férhet, arra vállalkozunk, hogy a mögöttes tartalmakat is közvetítsük, amelyek a hétköznapi ember számára sokkal érdekesebbek lehetnek: hogyan élnek a mindennapjaikat azok az emberek, akiknek a nyelvét éppen tanuljuk. Fontosnak tartjuk azt is, hogy tudatosítsuk a hallgatóinkban, hogy a németet anyanyelvüknek vallókat a „közös” nyelv bizony alkalomadtán inkább elválasztja, mint összeköti, s a jelentős kiejtési és szókincsbeli különbségek humoros helyzetekhez, de akár félreértésekhez is vezethetnek.

Az általános iskolai tanulók pályaismeretének jellemzői a statikus jellemzők mentén

Fazakas Ida

Eszterházy Károly Egyetem

fazakas.ida@uni-eszterhazy.hu

A szakirodalomban sokszor és sokféleképpen fogalmazzák meg a pálya-, munkaválasztás folyamatjellegét (Csirszka 1963, Rókusfalvy 1969, Super 1968, Völgyesy 1976, Ritoókné 1986, Herr-Cramer 1992, Szilágyi 2000) ezért igen ismert az az álláspont, hogy a fiatalokat nem azonnali döntési helyzetekbe kell sodorni, hanem elő kell készíteni a döntési (iskolaválasztási) szituációt (Szilágyi 2008). Kutatásunk tervezésekor elsősorban meg kívántuk ismerni azt a pályákra vonatkozó „tudásszintet” amely az általános iskolát befejező, iskolaválasztás előtt álló 7., 8. osztályos tanulókat jellemzi, hiszen számukra még az általános iskola is adhat kiegészítéseket, ha hiányos a pályákról való ismeretük. A pálya-, munkaválasztás szempontjából jelentős önismereti elemek (érdeklődés, képesség, érték, munkamód) a pályaorientációs tevékenység segítségével kialakítandó öndefiníció központi részét képezik. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy akkor van igazán jelentőségük, ha ezek kapcsolódnak a pályák világához, ha az egyéni jellemzők és a pályák, foglalkozások között kapcsolat alakítható ki. A pályaválasztás előtt álló vagy váltani akaró tanulók, még ha jó öndefinícióval rendelkeznek is, nem biztos, hogy eligazodnak a pálya, munka világában, a képzések között, gyakran ebben bizonytalanodnak el (Szilágyi-Völgyesy 1998, Fazakas 2004, Orosz-Barna-Makai 2008).

Hazai kutatások alapján (Szilágyi 1997, 2002a, Völgyesy 1995, Harkányi 1993, Galambos 2003, Zachár 2006) arra a következtetésre jutottunk, hogy a tanulók pályaismeretének vizsgálatánál azokat a statikus struktúrákat vizsgáljuk, amelyek egyéb foglalkozás-leírásokban is a differenciáló tényezőket adják. Így köteleztük el magunkat a hazai munka-pálya tanácsadást támogató kutatások fejlődési tendenciáit követve a pályaismeret szerkezetének meghatározásakor a tevékenység-eszköz-anyag tartalmi megközelítés mellett.

E témakört a hazai kutatók nem részesítették előnyben, elszigetelt kis elemszámú felméréseken kívül csak arra a közhiedelemre támaszkodhattunk, hogy az általános iskolai tanulók pályára vonatkozó ismerete gyenge. E kérdéskör megismerésére kérdőívet szerkesztettünk, melynek eredményei közelebb vittek a tanulók pályaismeretének megítéléséhez. Arra a következtetésre jutottunk, a 668 tanuló vizsgálata alapján, hogy a pályaismeret tartalma, minősége a statikus elemek mentén megismerhető. Előadásunkban ezeket a kutatási eredményeket adjuk közre (a tanulók szűkebb környezetében lévő foglalkozások és iskolai végzettséggel kapcsolatos ismereteiket, valamint a tanuló jövőbeli pályaelképzeléseit, továbbá a foglalkozás és az iskolai végzettség összekapcsolásának sikerességére vonatkozó tudásukat, végül a pályaismeret statikus elemeinek vizsgálati eredményeit, ahol 56 foglalkozáshoz kerestettünk a tanulókkal statikus elemeket).

A beszédhangkésztség és a helyesírás összefüggései

Fazekasné Fenyvesi Margit

KRE-TFK és SZTE-JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

fenyvesim@yahoo.com

Zentai Gabriella

Békés Megyei Pedagógiai Intézet

zentaigabi@gmail.com

A beszédhangkésztség szerepét a beszéd és az írott beszéd folyamatában, korábbi kísérleteinkben már bizonyítottuk. Előadásunkban most azt igazoljuk, hogy a beszédhangkésztség napi szintű, játékos fejlesztése javítja a helyesírás minőségét. A helyesírás alatt most a képesség alapú tartalmakra gondolunk, megállapításunk nem vonatkozik a tanult szabályokra és azok alkalmazására.

Azoknak a középső és nagycsoportos óvodás gyermekeknek, akik a napi 5-7 perces, beszédhangkésztséget fejlesztő játékban részesültek, lehetőségük nyílt arra, hogy a beszédhangok tulajdonságait változatos helyzetekben megfigyeljék, a beszédhangok tulajdonságai közötti különbségeket észrevegyék. A játékos fejlesztés folytatása az alsó tagozatban biztosította a fonológiai tudatosság jó szintjét. Összehasonlító vizsgálatunkban összevetjük a rendszeres fejlesztésben részesült tanulók helyesírás teljesítményét a kontroll csoportok teljesítményével. A rendszeres fejlesztés segít a beszédhangok időtartamának, zöngességének pontos megkülönböztetésében, valamint a hangsor elemeinek és azok sorrendjének jó szintű reprodukálásában.

Az absztraktban említett kísérlet a OTKA K 83850 sz. pályázatának köszönhetően valósult meg, amelynek témavezetője dr. habil Józsa Krisztián. Témavezetőként a kísérlet irányításában, kontrolljában aktívan közreműködött, így ennek az absztraktnak és a rá épült előadásnak a tartalmában is

Mi ma a tanár, a pedagógus feladata? Oktat vagy nevel is?

Fekete Deák Ildikó

Nagy Imre Általános Iskola Csíkszereda

**Debreceni Egyetem Humántudományok Doktori Iskola Szociológia és
Társadalompolitika Doktori program**

ideakildiko@gmail.com

Ma a világ számos különféle gondokkal küzd. Értékválság tapasztalható, ami az emberiség nagy részét érinti, legfontosabb céllá a pénzszerzés vált. Ennek kapcsán egyre elterjedtebb az a nézet, miszerint a pedagógus feladata semmi más mint átadja a gyerekeknek a tananyagot, nem dolga a nevelés. A jelenlegi román oktatáspolitikai a tananyag átadására helyezi a hangsúlyt, a pedagógus hozzáállásától, személyiségétől függ az, hogy a tudás átadása mellett fontosnak tartja-e a nevelést, mint feladatot. Egy terepmunka keretében gyakorló pedagógusokat kérdeztem arról, hogy fontosnak tartják-e munkájukban az oktatás mellett a nevelést. Szekcioelőadásom keretében a téma kapcsán néhány szakirodalmi áttekintés után a pedagógusokkal készített interjúk feldolgozásáról, a terepmunka tapasztalatairól szeretnék beszámolni.

A tanösvények szerepe a környezet- és természetismeret oktatásában

Fűzné Kószó Mária

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tanító- és
Óvóképző Intézete**

fuzne@jgypk.szte.hu

A környezeti és természetvédelmi nevelés szempontjából öröndetes esemény, hogy Magyarországon az utóbbi évtizedekben egyre több tanösvényt hoztak létre. A tanulmány célja bemutatni, hogy a tanösvényeken tartott foglalkozásokkal hogyan bővíthetjük a diákok természetismereti tudását, környezettudatos gondolkodását és környezetkímélő tevékenységét. Hazánk tanösvényeinek többségét nemzeti parkok hozták létre, de különböző civil-zöld szervezetek, iskolák, erdészetek és önkormányzatok is építettek tanösvényt a lakóhelyeken vagy azok közvetlen közelében, így egyre szélesebb lehetőség nyílik a projektmunka-jellegű tanulási formákra, melyeket tantermen kívül valósíthatunk meg tanórák összevonásával, komplex nevelési – interdiszciplináris tananyagfeldolgozással. A tanösvényeknek sokféle típusa van attól függően, hogy milyen célból készültek. A különféle tanösvény típusok vázlatos bemutatása mellett azok közös sajátosságainak vázolására is kitérünk. A természetismereti tanösvényeken megtartott foglalkozások konkrét példáinak bemutatásával a tanulók képességfejlesztése mellett a módszertani sokszínűség bővítésének lehetőségét kívánjuk érzékeltetni.

A tanulmány nagyobb részében a tanösvényeken megtartott foglalkozások tapasztalatainak elemzésével kíván foglalkozni. A tanulók természetismereti tudásának változásáról a terepi foglalkozás előtt és után megíratott elő-, majd utóteszt eredményeinek összehasonlításával világítunk rá. A példaként bemutatott foglalkozások után nemcsak tudásszintmérő tesztet töltöttek ki a diákok, hanem elégedettségi kérdőívet is, így fényt deríthettünk a tanulók természet iránti attitűdjének változására is.

A tanösvényeken megtartott foglalkozások eredményei arról tájékoztatnak, hogy a tanulók tudásában és a természet iránti attitűdjében is érzékelhető enyhe pozitív változás.

Normalitás az értelmi fogyatékos gyermekek nevelésében az 1950-es évek gyógypedagógiai tanterveinek tükrében

Gál Anikó, Kovács Krisztina

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

ganiko@jgypk.u-szeged.hu, kovacs.k@jgypk.u-szeged.hu

Kutatásunkban a gyógypedagógiai intézetek számára létrehozott 1952-es és 1958-as tanterv több szempontú elemzésére törekedtünk. A két tanterv összehasonlító vizsgálata során a fókusz a középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek gyógypedagógiai oktatásában bekövetkező ideológiai és tartalmi változásainak feltárására helyeztük. Témaválasztásunkat indokolja, hogy a gyógypedagógiai iskolák tanterveinek elemzése, valamint az oktatás elméletére és módszertanára gyakorolt hatásának vizsgálata a hazai kutatásokban még kevésbé feltárt terület. A tantervek elemzése hozzájárul az értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének gyógypedagógiai történeti feltáráshoz.

Kutatásunk kiindulópontját azok a témában releváns hazai és nemzetközi neveléstörténeti írások adták, melyek elemzik a normalitás fogalmát, főbb kérdésköreit. Az elemzett szakirodalmakból kiindulva a normalitást a gyógypedagógiai intézetek funkciójával hoztuk összefüggésbe, melyek biztosítják a művelődéshez való jogot, ismereteket, továbbá értékeket, elvárt viselkedésformát közvetítenek, elősegítik az értelmi fogyatékos gyermekek társadalmi beilleszkedését, azaz normalizálnak.

A kvalitatív történeti-összehasonlító vizsgálat során a hermeneutikai módszert alkalmaztuk. A primer források (tantervek, gyógypedagógiai témájú szakkönyvek, pedagógiai folyóiratok, évkönyvek, szakfelügyelői jelentések, tanítók és intézményvezetők feljegyzései) elemzése az előzetes forráskritikai szövegelemzés alapján a következő szempontok szerint történt: (1) Az 1940-50-es évek hazai gyógypedagógiájának metamorfózisa; (2) az 1952-es tanterv bevezetése, gyakorlati hatása (3) az 1952-es és 1958-as tanterv összehasonlító elemzése.

Az elemzések rámutatnak arra, hogy az 1945 utáni oktatáspolitikai döntések, a társadalmi- és tudománytörténeti körülmények és szakmai viták korlátozták az értelmi fogyatékos gyermekek különleges igényeit figyelembe vevő tanterv kidolgozását. Mindkét tanterv az összes képezhető értelmi fogyatékos gyermek elé azonos nevelési célt tűzött ki, figyelmen kívül hagyva a sérülés-specifikus fejlődési sajátosságokat. Az 1958-as tantervben új elemként jelenik meg az egyéni képességekhez igazodó fejlesztés szükségességének hangsúlyozása, cizellált módszertani útmutatásokkal kiegészülve.

A néphagyomány, mint tananyag

Géczi-Laskai Judit

ELTE-TÓK Vizuális nevelés Tanszék

laskai.judit@chello.hu

A tanulmány/előadás a néphagyomány oktatásának aktuális célját és problémáját járja körül, elsősorban a törvényi előirányzatok felől. Az ún. társadalmi diskurzusokban ma is gyakran megjelenik az az érvelés, amely szerint törődni kell a néphagyománnyal, szükséges ápolni a hagyományokat.

A hagyomány, hagyományőrzés, néphagyomány - a néprajztudomány legfontosabb elemeiként többé-kevésbé jelen vannak az iskolai tantárgyakban. Felvetődik az az alapkérdés, hogy – a jelenleg hatályos (2012-es Nemzeti alaptanterv és Kerettanterv) oktatási előirányzatok alapján - milyen tantárgyi keretek között valósulhat meg a hon- és népismeret összetett műveltségének közvetítése.

A néphagyomány tanításának gondolata - több évtizednyi tantervi tartalmat követően - markánsan az 1995-ös Nemzeti Alaptanterv - többször átdolgozott koncepcióiban is kifejezésre jutott-, annak kulcskompetenciái és a művészetek műveltségi területei is megfogalmazzák, hogy az oktatás különféle szintjein meg kell valósítani a hon- és népismeret tanítását. Azonban a 2012-es Nemzeti alaptanterv a korábbinál jóval árnyaltabban és szórtabban fogalmaz...

A tanulmány a jelenleg hatályos oktatási törvény néphagyomány ismereti tartalmait kívánja részletesen feltárni, ill. arra is keresi a választ, hogy hol jelenhet meg, mint tantárgyi specifikum, mert nem egyértelmű, hogy jelenleg pontosan hogyan illeszthető bele a hagyományos tantárgyi célrendszerbe.

Felsőoktatási hallgatók pszichológiai immunkompetenciájának vizsgálata

Gombás Judit

Pető András Főiskola

Gombas.Judit@peto.hu

A zenetanulás éveit során a növendék számtalan frusztráló helyzet legyőzése által jut előbbre. A hangszerjáték vagy énekművészet magas szintű elsajátítása nem csak technikai és zenei kihívás, hanem egyben pszichológiai fejlődési folyamat is. Egy másik hallgatói csoport, a Pető András Főiskola konduktor szakos hallgatói is jelentős pszichés stressznek vannak kitéve, mivel képzésük első napjától kezdve magas óraszámú helyt állniuk az intézet sérült nevelői mellett. A két képzés több ponton hasonlóságot mutat egymással (pl. rendszeres munka, sok gyakorlat, folyamatos megmérettetés, az érett megküzdési stratégiák alkalmazása egyben a jó teljesítmény feltétele is), bár a zenészek felkészülése a pályájukra korábban, gyermekkorban elkezdődik.

A kutatásban azt vizsgálom, hogy a zenész hallgatók megküzdési potenciálja, illetve megküzdési profilja mennyiben tér el más egyetemek hallgatóitól. A Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőív segítségével összehasonlítom a Zeneakadémia hallgatóinak megküzdési profilját a szintén nagy stressznyomás alatt teljesítő konduktor hallgatókkal, illetve kontrollcsoportként a Budapesti Gazdasági Egyetem hallgatóinak válaszait használom.

A kutatás eredményeképpen igazolom, hogy a nagyobb pszichés megterhelést jelentő pályákat eleve a jobb megküzdő képességű fiatalok választják, illetve ezen képességük a képzés éveit során még tovább fejlődnek. Az eredmények a zenei képzés hasznosságának újabb dimenziójára hívják fel a figyelmet: a már jól ismert kognitív teljesítményekre, illetve szociális készségekre vonatkozó transzferhatásokon túl a zenetanulás a stresszel való hatékonyabb megküzdést, ellenállóbb pszichológiai immunrendszer kialakulását is elősegíti.

IKT eszközök hasznosulása a romániai magyar tannyelvű szakképzésben

Harangus Katalin

Sapientia EMTE, Marosvásárhelyi Kar

katalin@ms.sapientia.ro

Modern információs társadalmunk alapkövetelménye, hogy az oktatási rendszer olyan képzést biztosítson tanulói számára, amely során megalapozzák és fejlesztik azon készségeket és képességeket, amelyek lehetővé teszik a hatékony kommunikációt, valamint alkalmasak további ismeretek megszerzésére, bővítésére. Ebben a folyamatban nagy hangsúlyt kap a digitális kompetencia fejlesztése, az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazásához kapcsolódó készségek kialakítása és készségszintre emelése.

Előadásomban a romániai magyar anyanyelvű szakoktatás helyzetének feltárása érdekében végzett kutatásunk (Pletl, 2016) eredményeit mutatom be, amelynek keretén belül egyrészt arra vállalkoztunk, hogy feltérképezzük a romániai magyar tannyelvű szakképzés elektronikus eszközökkel való ellátottságát, illetve a szakképzésben oktató tanárok viszonyulását az IKT-s eszközök tanítási órán való használatához. Másrészt arra törekedtünk, hogy felmérjük a tanárképzős hallgatók különböző multimédiás eszközök hasznosságáról vallott nézeteit, valamint a jövő tanáraival szemben támasztott elvárásaikat az IKT-s ismeretekre vonatkozóan.

A mintát az országban létező, magyar vagy magyar tagozattal is rendelkező szakközépiskolák (N=76), a magyar tannyelvű szakoktatásban dolgozó pedagógusok (N=85) és az elsőéves, technológia szakterületet választó, erdélyi magyar tanárképzős hallgatók (N=54) képezik. Az adatfelvétel a 2014/2015-ös tanév második félévében és a 2015/2016-os tanév első félévében történt. Mérőeszközként kérdőívet alkalmaztunk, amelynek összeállításánál arra törekedtünk, hogy a kiemelt témakörök kérdései mindegyik kérdőívben szerepeljenek, így a kapott válaszokat egymás tükrében is vizsgálni lehetett.

A kutatás témájának és céljainak megfelelően összefüggéseket állapítunk meg a gyakorló szaktanárok és a tanárképzős egyetemi hallgatók tanítással kapcsolatos elképzelései között.

Kis magyar logopédia történet – fókuszban a XIX-XX. század

Havadi-Nagy Marian

Szegedi Tudományegyetem Gyógypedagógus-képző Intézet

marianh@freemail.hu

A mai magyar logopédia gyökerei a középkorra nyúlnak vissza, a medicinális és nyelvészeti tudományok fejlődése kedvező hatást gyakorolt a beszéd tudományának, a logopédiának az alakulására is. Már a XVI. században kutatás tárgyát képezték a beszédzavarok, így Temesvári Pelbárt a beszédhibák funkcionális és anatómiai okairól írt, majd 1610-ben Szenci Molnár Albert az egyes fonémák kiejtését elemezte. Az első magyar leíró hangtan Bél Mátyás (1718) nevéhez köthető. Kempelen Farkas, a beszélőgép megalkotója a magyar hangképzés fiziológiájával foglalkozott.

E nagy elődök munkássága nyomán jött létre Vácott a siketnémák intézete, mely a fogyatékoságügy intézményi hátterének egyik úttörője volt. A logopédia intézményi szintű megjelenését Balassa József (1888-89) A magyar hangok képzése c. munkája előzte meg.

Mérföldkőnek tekinthető 1891-ben az aradi Ortophonikus Intézet megalakulása, majd Budapesten a Hibásbeszédűek Állami Tanfolyama, Roboz József vezetésével. A külföldi kutatások ugyancsak hozzájárultak ahhoz, hogy a logopédia a XIX. század fordulójára egységes elméleti és gyakorlati diszciplínává váljon. Az 1868-as népiskolai törvény az anyanyelv oktatásának előtérbe helyezésével szemléletváltásra ösztönzött, majd a századfordulót követően Roboz és Sarbó Artúr vezetésével létrejött az oktatásügy struktúrájának részeként a logopédia intézményrendszere, kialakult a szakemberképzés. Kiemelten értékes az I. világháborút követő időszak, mely a logopédia fejlődésében meghatározó szerepet tölt be.

A XX. százada második felében az intézményi szegregáció gondolata a kőszegi Beszédjavító Általános Iskola és Nevelőotthont (1960) hívta létre. 1968-ban a közigazgatás minden régiójában megjelentek az ambulanciák, 1981-ben az első logopédiai óvoda, 1984-ben az első logopédiai osztály, 1993-ban az első szakközépiskola és gimnázium diszlexiás tanulók számára. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról kötelezővé tette a logopédiai ellátást.

A XX. század végén a logopédusképzés sajátossága a területi decentralizálódás, az ellátási területek kiszélesednek életkor és beszédkérdés szempontjából egyaránt; egyes beszédkérdések fokozottabb szerepet kapnak, az intézményi ellátórendszer bővül és differenciálódik is egyben az aktuális törvényi előírások jegyében.

A múlt logopédiai terminus technikusai részben továbbélnek, részben a kor társadalmi-tudományos elvárásai szerint módosulnak, így a jelen kor beszéddel és nyelvvel foglalkozó tudományága folyamatos fejlődést, integrálódást és differenciálódást mutat, mintegy reflektál a mindenkorai társadalmi igényekre. Innovatív törekvések vannak jelen a képzési, diagnosztikai és terápiás területeken egyaránt.

Tanító szakos hallgatók egyéni fejlesztése RaDAr-modell alkalmazásával

H. Molnár Emese

SZTE JGYPK TÓKI

hmolnare@jgypk.szte.hu

A „Mentor(h)áló 2.0 Program” TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projektjének keretében – több kollégámhoz hasonlóan – lehetőségem nyílt tanító szakos hallgatók egyéni fejlesztésére. A munkát a kompetenciák mérése előzte meg. Mind a mérés, mind a fejlesztés RaDAr- modell – mely az emberi magatartás, viselkedés és az értékek vizsgálatára alkalmas – alkalmazásával történt.

A hallgatók önkéntes jelentkezése és a mérés lebonyolítása után rendszeres időközökben került sor a mentorált – mentor találkozókra. Ezekről az alkalmakról külön-külön fejlesztési naplót vezetettünk. Első alkalommal a mérés eredményeinek, a kereteknek (találkozások gyakorisága, időtartama, szerepek) és a fejlesztendő területeknek a megvitatása volt a cél. Minden további találkozóra a mentorált számára feladatokat jelöltünk ki, melyek sikeres megoldásai a folyamat mérföldköveiként funkcionáltak. Az utolsó alkalmat követően került sor az újabb RaDAr- mérésre, melynek értékelését összevetettük az előzővel. Így láthatóvá vált, hogy a kitűzött célok közül melyeket értük, illetve érte el a mentorált hallgató, valamint mely területek voltak azok, melyeken nem sikerült előrelépni.

Prezentációmban a RaDAr rövid ismertetése után az egyéni fejlesztés menetét és eredményeit kívánom bemutatni, valamint a fejlődési, fejlesztési folyamat további lehetőségeiről is szólnék.

Új lehetőségek a társas kapcsolatok kialakítására sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében

Horváth Endre, Kiss Dóra, Szekeres Ágota

ELTE-BGGYK

horvath.endre@barczi.elte.hu, hekker.5d@gmail.com,
agota.szekeres@barczi.elte.hu

Magyarországon a sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatásának növekvő tendenciája figyelhető meg az elmúlt 30 évben (Papp, Perlusz, Schiffer, Szekeres és Takács, 2012). Valószínűsíthető, hogy ez a tendencia hosszú távon nem változik, így felértékelődnek azok az eszközök, melyek az integráció sikerességének mutatói lehetnek.

Egy gyermek életében kiemelt jelentőségű, hogy milyen szociális kapcsolatokat tud kialakítani és fenntartani egy közösségben. Ezek a pozitív interakciók segíthetik a jobb szociális státusz elérését is (Estell, Jones, Pearl, Van Acker, Farmer és Rodkin, 2008). Viszont azt is tudjuk, hogy az integrált tanuló oldaláról a kapcsolatok kialakításának gátja lehet a kölcsönösség hiánya vagy éppen a szabadidős tevékenységek megosztásának nehézsége (Schneider, 2016).

Előadásunkban egy olyan újítást szeretnénk bemutatni, ami segítheti a szakembereket (gyógypedagógusokat, pedagógusokat és iskolapszichológusokat) az integráltan tanuló sajátos nevelési igényű tanulók szociális szempontú beilleszkedésnek támogatásában.

A diagnosztika, pedagógiai mérés-értékelés területén naponta születnek újabb eszközök felhasználva a 21. század kínálta technológiai lehetőségeket. Az IKT eszközök egyre szélesebb körben való elterjedés új lehetőségeket nyit ezen a területen is.

Ha az integráltan tanuló sajátos nevelési igényű tanulókra fókuszálunk, esetükben is szükségünk van vizsgáló eljárásokra, amelyek segítségével alaposabban megismerhetjük ezeket a tanulói közösségeket. Ugyanakkor ennél a populációnál kiemelkedő jelentőséggel bír az egyéni szükségletek figyelembevétele az eszközök tervezésénél, illetve az alkalmazásuknál.

2013-ban kezdtük saját szoftverünk - a SMETRY - fejlesztését, mely a Mérei-féle többszempontú szociometriára épülve segíti a közösségek megismerését (Szekeres, Horváth 2015). Több éves fejlesztést követően rendszerünk alkalmassá vált teljesen új szociometriai mutatók létrehozására, melyek a nem viszonzott rokonszenvi választások mutatói. A többi szociometriai mutatóval ellenben, nem a közösségre, hanem az egyénekre vonatkoznak, megmutatják az egyes személyek kezdeményezési készségét új kapcsolatok kialakításában, illetve következtethetünk belőlük, hogy az elszigeteltség az egyén passzivitására vagy a közösség elutasítására vezethető vissza (Kiss, Horváth 2016).

Előadásunkban bemutatjuk a mutatók használatának módját, összefüggéseit a többi szociometriai mutatóval valamint a közösségek méretével, továbbá körvonalazunk, hogyan alkalmazhatóak a gyakorlati pedagógiai munkában.

Köszönetnyilvánítás: A kutatást a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatta

Tanulói életút tervezése óvodától a felsőoktatásig

Hujber Tamásné

Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium Magyarország

hujbergabi@gmail.com

A gyermek/diák/tanuló/hallgató a maga korosztályának jellegzetességeit szem előtt tartva olyan portfóliót állít össze, amely példázza a munkáját, amivel elégedett, amit meg kíván mutatni magából. Az életút tervezésébe bevonható a család, a fiatalokkal foglalkozó pedagógusok, mentorok, tehetségfejlesztő szakemberek, de a saját kortárs közösség is. Az elkészített bemutató mappák, tablók részét képezhetik a tanulókkal kapcsolatos átfogó adatgyűjtésnek, az egyéni dinamikus személyiségprofiloknak. Az individuális tervezés alapja mindennemű fejlesztésnek. Legyen az felzárkóztatás, tehetségfejlesztés. Erőforrás és nem teher. A hatékony tanuló-megismerés új területe, ami rendszerezi, átláthatóvá teszi és különböző szempontok szerinti válogatással megmutatja a fiatalok erősségeit épp úgy, mint a fejlesztendő területeket, képes pozitív visszajelzést adni annak is, akivel "csak baj van", és könnyen tudjuk általa megnyerni a szülőket saját gyermekeik támogatására. A portfólió rendszerű tanulói életút tervezés képes az óvodás korú gyermektől kezdve az átmenetek megtámogatására stigmák kialakítása nélkül. Elérhető anyagi erőforrás függvénye, hogy elektronikus, vagy papír alapú, kiállítás alkalmából bemutatható, vagy prezentációként felhasználható. A köznevelési intézmények, valamint a felsőoktatás egyaránt a hiányát érzi az átmenetet megkönnyítő tudatos tanuló kísérésnek. Jelenleg a szubjektív nevelési elemek „Pygmalion-effektus” hatása erős, beskatulyázó jelleggel működik. A tehetségfejlesztés folyamata a kreatív és motivált fiataloknál a legoptimálisabb. A folyamatos pozitív megerősítés és a reflexiók visszajelzések pedagógiai hatása optimálisan alakítaná a fiatalok személyiségképét, tehetségstruktúráját.

Tanulj sikerebben!... De hogyan?

Kata János László

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

kata.j@eik.bme.hu

A fiatal amerikai professzorok díját elnyert Steven D. Levitt munkássága a tudományos sztereotípiák méréses módszerekkel történő elemzésére épül, és számos pedagógiai tévhitre is rávilágít publikációiban.

Hazai ellenőrzésükre az egyik legalkalmasabb színtér a BME Műszaki Pedagógia Tanszéke, ahol több évtizede folynak tanulásmódszertani vizsgálatok. Ezek egyike a Kálmán Anikó docens által készített Önfelfedező kerék, mely diákjaink tanulási szokásait méri fel 12 faktor 8-8 kérdése által. A 348 hallgatót tartalmazó adatbázis statisztikai elemzése (korrelációk, parciális korrelációk és automatikus lineáris modellezés segítségével) kimutatja azokat a tanulásmódszertani tényezőket, melyek valóban befolyásolják a tanulás hatékonyságát, de kiszűri azokat a didaktikai tévhiteket is, amelyek nem mások, mint bizonyítás nélküli sztereotípiák.

A kidolgozott mikroszintű modell az összes, 96 kérdésre, a makroszintű elemzés a 12 faktorra irányul, míg a többrétegű modellel a faktorok hatáserőssége vált bemutatathatóvá.

Az eredmények megerősítik, hogy a motivációs rendszer (így a tanulmányokban történő haladás visszajelzései, a tanulás során kialakuló flow-élmény) képezi a tanulás legfontosabb feltételét. Ezzel azonos nagyságrendű a tanuló vizsgázási szokásainak, rutinjának és fellépésének hatása is.

Az elemzés legfőbb értékét azon hamis sztereotípiák kiszűrése jelentette, melyeknek a pedagógusok egyébként komoly jelentőséget tulajdonítanak. Az például, hogy a tanulók olvasási rutinjának, a tanulás biztos pénzügyi háttérének, a tanulási erőforrások biztos kezelésének semmilyen hatása, a tanuló memóriájának, kapcsolatteremtő képességének, jegyzetelési szokásainak pedig alig érezhető befolyásuk van a tanulás eredményességére, meglepő eredmény.

Indokolhatóak e jelenségek az internetes generáció felnőtté válásával és hasonló dolgokkal, de mindenképpen további, megalapozott magyarázatokat is keresnünk kell minderre.

A tanulás hatásai a felnőttek egzisztenciális biztonságérzetére

Kispálné Horváth Mária

**Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató
Központ**

kispalne.horvath.maria@nyme.hu

Előadásomban a felnőttkori formális tanulás egzisztenciális biztonságérzetre gyakorolt pozitív és negatív hatásait ismertetem egyrészt a témához kapcsolódó szakirodalom áttekintésével, másrészt egy empirikus kutatás eredményeinek bemutatásával.

A szakirodalmi összegzés során főként a felnőttkori tanulás beruházásként történő értelmezésére fókuszálok, elemzem, hogy a beruházás és a jelen- és jövőbeli megtérülése között milyen a kapcsolat. Ezenfelül vizsgálom a formális képzésekkel kapcsolatos közvetlen és közvetett költségek kérdéskörét is.

A kérdőíves kutatásban 874 tanuló felnőtt vett részt, akik az adatfelvétel idején legalább két hónapja képezték magukat formális keretek között. A válaszadók közül legtöbben (46%-uk) szakmai – szellemi vagy fizikai, OKJ bizonyítványt adó vagy nem adó – képzésben vettek részt, 39%-uk a felsőoktatásban tanult részidejű képzésben levelező tagozaton, 8%-uk vizsgára is felkészítő nyelvtanfolyamot látogatott, míg 7%-uk érettségi bizonyítványt adó középiskolai részidejű képzésben tanult az adatfelvételkor.

A kutatási eredmények ismertetése során kitérek a felnőttek tanulási motívumrendszerében az egzisztenciális tanulási motívumok domináns szerepére. A pozitív hatások között vizsgálom továbbá, hogy a tanulás hogyan hat a munkavégzés minőségére, például az önálló munkavégzésre és a pozitív vezetői, munkatársi visszajelzésekre. A negatív tanulási hatások bemutatásakor a fáradtság és az időhiány miatti esetleges rosszabb munkavégzés problémakörének érintése mellett a tanulás lehetséges anyagi terheire koncentrálok. Elemzem egyúttal, hogy a felnőttképzések finanszírozásában és a felnőttkori tanulmányok egyéb módon való segítésében milyen szerepet vállalnak az állami foglalkoztatási intézmények az inaktívak és a munkanélküliek, míg a munkahelyek az aktív munkavállalók esetében.

Az óvodai matematikai nevelés aktuális kérdései egy kutatás tükrében

Kissné Zsámboki Réka

Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet

kissne.zsamboki.reka@nyme.hu

Sokan és sokat beszélnek a nevelés- és oktatásügyben a természettudományos tantárgyak oktatásának jelentőségéről, a problémamegoldó és a logikai gondolkodás fejlesztésének fontosságáról, a matematikai kompetenciák és a gyakorlati élet kapcsolatáról. „A matematikát el kell bújtatni, fel kell fedeztetni az óvodai életben, a gyermekek mindennapjaiban!” – halljuk gyakran. Valóban, a matematikát egészen másképp kell „felkínálni” az óvodás korú gyermekeknek, mint az iskola felső tagozatán, vagy a középiskolában tanuló ifjaknak, azonban a gyermeki tevékenységekben csak úgy lehet felfedezni a matematikát, ha tudjuk, hogy pontosan mit is keressünk. Ismernünk kell az óvodások életében fellelhető alapvető matematikai tartalmakat, fogalmakat, a matematikai tevékenységek elnevezéseit, illetve azon pedagógiai és nem pedagógiai helyzeteket, amelyek során tudatosan, - a gyermekek számára mégis önkéntelen tapasztalatszerzésként megélve – biztosíthatjuk a felfedezés lehetőségét és örömét. Ezen ismeretek, valamint a matematikai nevelés gyakorlati megvalósításához szükséges kompetenciák megjelennek az Óvodapedagógia BA szakos hallgatóink képzésében, amelynek sikerességéhez szükségesnek véltük feltérképezni, hogy hallgatóink milyen élményekkel, attitűdökkel érkeznek hozzánk a középiskolákból, majd mennyiben változik meg ezen (negatív) attitűd a módszertan elsajátítása során. Kutatásunk során végzett kérdőíves vizsgálatunk rámutat arra, hogy a leendő óvodapedagógusok milyen szinten sajátítják el az óvodai matematikai nevelés módszertanát, annak sajátos, gyermekközpontú szemléletét. Képesek-e felismerni, hogy hol, milyen óvodai tevékenységek keretein belül „rejtőznek el” a matematikai tartalmak, illetve tudatában vannak-e annak, milyen kognitív, emocionális, vagy szociális képességterületek fejlődéséhez, kialakulásához járul hozzá a matematikai tapasztalatszerzés az óvodás korban.

A természettudományok oktatásának tudománytörténeti lehetőségei a DRHE tanító szakos hallgatóinak képzése során

Kmeczkó Szilárd

Debreceni Református Hittudományi Egyetem

kmeczko.szilard@drhe.hu

A közoktatásban a természettudományokat taglaló tankönyvek történeti példái az oktatott tartalomhoz szervesen nem kapcsolódó illusztrációs anyagot képeznek, amely azt sugallja, hogy a tudóselődök közel ugyanolyan módon gondolkodtak, mint mi, csak kevésbé eredményesen. Ennek okai között említhetjük a babonákat, a kezdetleges felszereltséget és más hasonló okokat, amelyekkel magyarázható ez a relatív eredménytelenség. A saját kontextusába helyezett tudomány bemutatása helyett Madách is a meg nem értett Kepler alakját rajzolja meg a prágai színben, ami egy irodalmi műben megbocsátható.

Ha szeretnénk elfordulni a történetietlen megközelítéstől, akkor meg kell keresni azokat a tematikus pontokat, amelyeknél eredményesen lehet megnyitni a történeti perspektívát. A fizika, a kémia és a biológia vonatkozásában nagy reményekkel vágunk neki a természetismeret műveltségi területen most induló tudománytörténet 1-2 tárgy oktatásának.

Az új tárgy megjelenése önálló rangra emeli a tudománytörténeti tárgyalásmódot. Nem lehetséges azonban egyetlen képben megragadni a természettudományok történetét, hiszen minden fontos kérdés viták tárgyát képezi. A jelentős tudománytörténeti eseményekhez közel hajolva az egymással perlekedő természetkutatókat látjuk, akiknek a vita során alkalmazott intellektuális eszköztára kilép a higgadt, racionális vitákról alkotott elképzelésünk keretei közül. Ez azonban annyit jelent, hogy a tudomány működése kezd elevenné válni, megpillantható lesz a tudományos nóvum keletkezési folyamata, képet kapunk a személyes reflexiók megismerése által az intellektuális erőfeszítések természetéről, valamint a viták dinamikájáról és sok esetben az egzisztenciális kockázatairól is.

Mindemellett azonban a tudománytörténet tárgy bevezetésével nem csupán az egykor volt viták felelevenítésével járó élményt szeretnénk közvetíteni, hanem egy konszenzussal övezett tudásanyagot is, törekedve arra, hogy megértett érdekes történetekkel legyenek ellátva a hallgatók a környezet- és a természetismeret tárgyak tanításához. Nem szerencsés ugyanis, ha a tudományok el vannak vágva a saját múltjuktól. Ez történik azonban, ha kizárólag egy kortárs metszetet tartunk megismerésre érdemesnek, a régi fejleményeket pedig a jelenhez vezető hosszú út egyes, egykoron talán fontos, de mára jelentőségüket veszített epizódjainak tekintjük, amelyeknek a margón van a helyük.

Digitális munkahely és információbiztonság: Az információbiztonság-tudatosság fejlesztésének a helye a szervezeti belső képzések sorában

Kollár Csaba

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskola

kollar.csaba@uni-nke.hu

Az információs társadalomban, illetve az azzal párhuzamosan futó, majd idővel azt leváltó digitális korban már senki nem kérdőjelezi meg az életen át tartó tanulás fontosságát. A felső- és felnőttoktatás, mint a hagyományosnak nevezhető oktatási platformok mellett számtalan alternatív lehetőség is rendelkezésre áll. Az andragógia módszertanában már helyet kaptak olyan fejlesztési formák, mint a tréning, a szeminárium, a workshop, a coaching, illetve a szakmai szolgáltatások közül a szakértői tevékenységnek és a tanácsadásnak is vannak olyan területei, melyek a felnőtt tanulók, ismeretszerzők számára hatékony megoldásokat kínálnak.

A vállalatok is felismerték annak fontosságát, hogy a folyamatos technikai újításoknak, fejlesztéseknek köszönhetően, s a digitális kor kihívásainak figyelembe vételével sok esetben olyan ismereteket várnak el munkavállalóiktól, amelyeket azok nem, vagy csak részint tudnak a hagyományos képzések során megszerezni. A nagyobb, különösen a nemzetközi szinten is mozgó vállalatok döntő hányada foglalkozik – rendszerint a HR igazgatóság – a vállalaton belüli képzésekkel és továbbképzésekkel, személyre szabott fejlesztési programokkal, a hatékonyabb és tudatosabb munkavégzést elősegítő tréningekkel, illetve coachinggal.

A digitális kor megváltoztatja az emberek mentalitását a javak tekintetében is. Míg korábban elsősorban a materializált formában megjelenő javak jelentették az értéket, addig jelenkorunkban már egyre nagyobb hangsúlyt kap az immateriális jószág, ez alatt értve az adatokat, információkat és az ezekből képzett (szervezeti) tudást. Nem csak újfajta közgazdasági modellek születnek az adat- és információgazdasággal kapcsolatban, de ezen javak felértékelődése egyre fontosabbá válik. A jogszabályi és rendeleti, illetve a szervezetek által megalkotott belső szabályozó és utasítási keret ugyan meghatározza az információbiztonság-tudatossággal kapcsolatban elvárt és kötelező magatartáselemeket és -normákat, de valódi hatékonyság csak akkor érhető el, ha az andragógia és a szakmai szolgáltatások között megtalálható módszerek alkalmazásával a munkavállalók (vezetők és alkalmazottak egyaránt) tudatosan és magától értetődő módon kezelik az információbiztonságot.

Előadásomban gyakorlati példákon keresztül mutatom be a digitális kor munkavégző emberének információbiztonság-tudatosság fejlesztésével kapcsolatos szervezeti képzési lehetőségeket és módszereket.

Tanulási nehézség kategóriába sorolt tanulók továbbtanulási elképzelései

Kolozsvári Csaba

Eszterházy Károly Egyetem

kolozsvari.csaba@uni-eszterhazy.hu

Egyre több olyan hallgató jelenik meg a felsőoktatásban, aki a középfokú tanulmányai során a különleges bánásmódot igénylő (gyermek, tanuló) főkategóriába volt sorolva, vagyis az iskolai követelményeket többszolgáltatások/előnyben részesítések mellett tudta teljesíteni.

Akik a sajátos nevelési igényű (SNI) kategóriába voltak sorolva, a felsőoktatásba lépve is érvényesíthetik ezt az igényüket/jogukat. Azok a hallgatók azonban, akik beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségről (BTMN) kaptak szakértői véleményt a középfokú oktatásban, és ez alapján fejlesztésben vagy/és tantárgyrészek, értékelés alóli felmentésben részesültek középfokon, a felsőoktatásban már nem léphetnek fel ilyen igényekkel.

Előadásunkban a BTMN kategóriába sorolt tanulók sikeres iskolai pályafutásának feltételeit, körülményeit vizsgáljuk, a társadalmi jellemzők, az iskolai közérzet és a továbbtanulási elképzelések mentén.

Az elemzéshez az adatokat egy, az Észak-Magyarországi régióban 2016 tavaszán lezajlott kérdőíves felmérés során gyűjtöttük. A mintába való bekerülés feltétele, hogy a 7. – 12. osztályos tanuló rendelkezzen szakértői véleménnyel tanulási nehézségről vagy tanulási zavarról. A beérkezett kérdőívek között 280 tanulási nehézség kategóriába sorolt tanuló válaszai is szerepelnek.

Az adatokat SPSS program segítségével elemezzük, jelenleg előzetes eredményeket tudunk közölni.

Az előadásban főleg gyakorisági adatok, kereszttábla elemzések segítségével vetjük össze az általános és középiskolások jellemző válaszait, illetve igyekszünk mindezeket országos adatokkal összevetni.

Nemzetközi innovációk az időskorúak múzeumi tanulásának támogatásában

Koltai Zsuzsa

Pécsi Tudományegyetem, Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar

koltai.zsuzsa@kpvk.pte.hu

Előregedő társadalmunk új kihívásokat és feladatokat teremt a múzeumi kultúrákövetítés számára. A demográfiai változások mind több múzeumot sarkallnak arra, hogy bővítsék egyébként is szerteágazó társadalmi feladatvállalásukat az idősek szociális elszigeteltségének csökkentését, valamint szellemi és lelki egészségük támogatását célzó programjaik révén. Az időseket bevonó múzeumi programok egyre tudatosabban alkalmazkodnak a célcsoport fizikai, lelki és szellemi igényeihez. Az idősödő társadalom eredményeként a demenciában, illetve Alzheimer-kórban szenvedő betegek arányának jelentős növekedése a 21. század egyik legsúlyosabb demográfiai kihívása lett. Új trendként jelenik meg a demens betegek, családtagjaik, illetve gondozóik múzeumi programokba való mind tudatosabb bevonása. Az időskorúakat bevonó innovatív múzeumi programok gyakran egészségügyi, szociális és oktatási intézményekkel való új típusú együttműködések révén valósulnak meg. A múzeumoknak nem csak a fizikai, de a kommunikációs és attitűdbeli gátakat is le kell bontatniuk az idősek sikeres megszólítása és bevonása érdekében. Az előadás az időskorúak múzeumi tanulásának jellegzetességeit, az időskorúakat bevonó múzeumi programok módszertani újításait, európai és amerikai jó gyakorlatát, valamint az időseket megszólító programok révén megvalósuló intézményi kooperáció és partnerség különféle lehetőségeit tárja fel.

A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények validációs gyakorlatának összehasonlítása Hollandia, Románia és Magyarország vonatkozásában

Kovács Anett Jolán

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

anettx.kovacs@gmail.com

A téma fontosságát jelzi, hogy az utóbbi években az egyik legfontosabb témává vált az iskolán kívül szerzett tudás elismerésének kérdése – ami által az állampolgárok a formális képzésen kívül szerzett ismereteiket, készségeiket és kompetenciáikat teljes körűen vagy részlegesen elismertethetik.

Életünk során több területről szerezhethünk tudást, így egyre jobban igénnyé és szükségletté válik a dokumentummal nem igazolható kompetenciák felmérése és tanulási vagy munkavállalási célú elismerése és beszámítása. A tanulási eredmények elismerése és a validáció témakörével már több kutató foglalkozott.

A nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről 2012 végén az Európai Unió Tanácsa ajánlást is elfogadott, amelynek egyik fontos eleme, hogy a tagállamok számára javaslatot tesz, hogy legkésőbb 2018-ra biztosítsák a nem formális és informális tanulási eredmények érvényesítésének lehetőségét a felnőttek számára. Azért, hogy ez a cél megvalósulhasson, szükséges létrehozni egy nemzeti szintű validációs rendszert. Az ajánlásban foglalt célokat hazánk is vállalta, mely iránt elköteleződését stratégiai dokumentumaiban is rögzítette.

Kutatásunk során 3 európai ország nem formális tanulási környezetben szerzett tanulási eredmények elismerésének, gyakorlatának bemutatására vállalkoztunk. A vizsgálatba választott országok Hollandia, Románia és Magyarország. Hollandia azon országok közé tartozik, ahol –a kormányzati elkötelezettség és a társadalmi elfogadottság okán –jogszabályi kötelezettség nélkül is fejlett validációs mechanizmusok működnek. Romániában az elmúlt időszakban jelentős előrelépések történtek a validáció terén, melyek Magyarország számára mintául szolgálhatnak. Magyarország tekintetében pedig adódik a kérdés, hol tart országunk a validációs rendszer kialakításában 2016 végén.

Vizsgálatunk során összevetettük az országokban működő validációs eljáráshoz kapcsolódó jogszabályokat, az eljárás költségeit, a finanszírozókat, az alkalmazott értékelési módszereket és a tájékoztatás fontosságát, minőségét. Tény, hogy a gazdasági, társadalmi helyzettől függően eltérő validációs gyakorlatok alakultak ki. Vitathatatlan, hogy egyik tagállam gyakorlatát sem lehet teljes egészében adaptálni, ellenben kitűnnek a rendszerben közös elemek, amelyek alappillérei lehetnek a magyar validációs rendszernek.

Kutatásunk végén összegeztük az eredményeket, meghatároztuk a közös alapelveket, s ezek mentén konkrét javaslatokat és feladatokat fogalmaztunk meg a rendszer kifejlesztése érdekében.

Munkánk elméleti jelentősége, abban rejlik, hogy nemzetek közötti vizsgálatot végeztünk. Úgy véljük, fontos feltérképezni a nemzetközi validációs gyakorlatokat, hogy az így megszerzett információkat és tapasztalatokat felhasználhassuk hosszú távú terveink során. Az elemző munkánk eredményei hozzájárulhatnak a gyakorlatban a hazai fejlesztésekhez.

Angol idiómák a fordítóképzésben – felismerés, megértés, fordítás

Kovács Gabriella

Sapientia EMTE, Marosvásárhelyi Kar

kovagabi@yahoo.com

Az angol idiómák magyar nyelvre fordítása állandó kihívást jelent a fordítók számára, mert a magyar nyelvben sok esetben nincs olyan kifejezés, amelynek a jelentése a forrásnyelvi idiómáéval azonos lenne. Egy fordítónak ideális esetben mesterfokon vagy anyanyelvi szinten kell ismernie azokat a nyelveket és kultúrákat, amelyekkel dolgozik, de abban az esetben, ha az anyanyelve magyar, nehézségei adódhatnak az angol idiómák felismerésével, megértésével és fordításával kapcsolatban. A fordítóképzésben fontos, hogy rugalmasan viszonyuljunk a hallgatók szükségleteihez és igényeihez. Megfigyeléseink szerint az idiómák fordítására nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a tananyagtervezésben.

Jelen kutatás célja azoknak a problémáknak és szükségleteknek a feltérképezése és elemzése, amelyeknek megismerése a jövőben segítségül szolgálhat a tananyag fejlesztéséhez az angol idiómák fordításának problémakörét illetően. Ennek érdekében az idiómák definícióival, felismerésével, megértésével és fordításával kapcsolatos szakirodalom áttekintését követően – és annak tükrében – megvizsgáltuk, hogy hallgatóink milyen nehézségekkel küzdenek ezen a területen. Felkértünk harminc másodéves angol-magyar fordító szakos hallgatót a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi karáról, hogy fordítson le magyarra húsz kontextusba ágyazott angol idiómát George R.R. Martin „Game of Thrones” című regényéből. A szakirodalom alapján elemeztük a hallgatók által választott stratégiákat, a fordítások elfogadhatóságát és a hibatípusokat. A stratégiákat összevetettük a regényt magyarra fordító Pétersz Tamás munkájával is.

A szükségletelemzés eredményeiből levont következtetések kiindulópontként szándékozunk felhasználni olyan feladatok tervezéséhez, amelyek segítik az idiómák felismeréséhez, megértéséhez és fordításához szükséges tapasztalat megalapozását és a megfelelő stratégiák kialakítását.

Problémás okostelefon-használat gyerekeknél és serdülőknél

Körmendi Attila

Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézet

ati.kormendi@gmail.com

Háttér. A technológiai addikciók között a problémás okostelefonhasználat a legjellemzőbb napjainkban, elsősorban a fiatalabb korosztálynál. Fontosnak tartjuk a jelenség vizsgálatát és értelmezését, mivel felméréseink alapján a közép és általános iskolás korosztály átlagosan napi 4.48 órát tölt telefonhasználattal. Feltételezhetően egy új típusú függőség megjelenésének kezdetét jelzi a fiatalok okostelefonokhoz való kötődése.

Cél és módszerek. Előadásunk célja összegezni a problémás telefonhasználattal kapcsolatos magyar mintán végzett kutatási eredményeinket, tárgyalni a releváns nemzetközi eredményeket. A telefonhasználat jellemzőinek mérésére kérdőívet készítettünk, mely mellett a telefonhasználat és a személyiségtényezők kapcsolatának elemzésére a Impulzivitás, Kockázatvállalás, Empátia kérdőívet használtuk. Szeretnénk továbbá egy problémás okostelefonhasználattal jellemezhető lány esetét bemutatni és elemezni. Célunk a témában érintett fontosabb társadalmi szereplőket érzékenyíteni a problémára.

Eredmények. 263 fős általános és középiskolás kutatások alapján a nemek között jelentős különbség található a telefonhasználati idő és a használt alkalmazások tekintetében. A teljes mintát tekintve a fiúk átlagos napi telefonhasználati ideje 3.40 óra, a lányoké 5.39 óra. A gyakoribb használat esetén impulzivitás, szomatizációs problémák, depresszió és figyelemproblémák jellemzőek. A leggyakrabban használt funkciók a közösségi oldalak áttogatása, és a telefonhívások indítása. Az esetelemzés alapján problémás telefonhasználat esetén elvonási tünetek, tolerancia, relapszus és szociális izoláció észlelhető.

Következtetések. A gyakori okostelefonhasználat elsősorban a stresszel való megküzdés egyik formájaként értelmezhető, azonban további szükségletek is állhatnak a viselkedés mögött, például kapcsolatteremtési igény, kapcsolatfenntartási szükséglet vagy önreguláció. Ezért több fejlődési út azonosítható, melyek mentén problémás okostelefonhasználat alakulhat ki. A problémás okostelefon használat a személy belső szükségletei mentén alakulhat ki.

A felnőttoktatásban résztvevők motiváltsága a Szolnoki Szakképzési Centrumban

Lakatosné Török Andrea

SZC. Vásárhelyi Pál Közgazdasági, Egészségügyi, Idegenforgalmi és Két Tanítási Nyelvű Szakképző Iskolája

lakatosneta@gmail.com

A felnőttkori tanulás megismerése egyre fontosabb feladat számunkra, mivel a tanulás ma már nem csak, mint lehetőség korlátozódik a tankötelezettség korára, illetve a fiatal felnőttkorra, hanem minden életszakaszban jelentkező lehetőséggé, egyfajta életformává válik. A technikai fejlődés felgyorsulása magával vonja a munkaerő-piaci helyzetünk fejlődési kényszerét, javítására irányuló tanulási folyamatait, így ezek megkövetelik a tanulási magatartás formáinak változását is. Ehhez nyújtanak segítséget a Nemzetgazdasági Minisztérium által létrehozott szakképzési centrumok, melyek szervezik, irányítják Magyarországon a szakképzésben résztvevő iskolákat.

Ma már a felnőttkori tanulás a szakképzés célja, és egyben a szakmai előrelépés vagy a hiányzó ismeretek pótlására szolgál. A szakképzési centrumok és köztük a Szolnoki Szakképzési Centrum is mindent megtesz annak érdekében, hogy ezt megvalósítsa.

Kutatásomban szeretném feltárni a Szolnoki Szolgáltatási Centrum felnőttoktatásban tanuló esti tagozatos tanulóinak tanulási motiváltságát. Gyakran mindössze munkahelyünk megtartására elegendő, mintegy elkerülhetetlen kötelezettség, s így komoly szükséglet, hiszen megélhetésünk, létbiztonságunk kulcsa egy-egy sikeresen megszerzett újabb végzettség, tanúsítvány vagy kompetencia. Így az élethosszig tartó, tanulás következtében kialakuló tanuló társadalom tagjai számára a felnőttkori tanulás is folyamatos, legalább az aktív életkor végéig tartó kihívást jelent. Elengedhetetlenül fontos szerepet játszik a foglalkoztathatóság és a versenyképesség, a társadalmi befogadás, a tevékeny polgári szerepvállalás és a személyiségfejlődés előmozdításában.

A kutatás eredményességéhez kérdőíves adatgyűjtési technikát alkalmazok, melyhez részben sajátkészítésű kérdőívet, részben Tóth László: Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez készült kérdőívét használom. Az adatok feldolgozása kvalitatív és kvantitatív módszerekkel történik, s tükrözi az általam vizsgált csoport motivációját.

A felnőtt ember akkor akar tanulni, ha az értékrendje és érdekei ezt kívánják, és akkor képes sikeresen befejezni a tanulmányait – különösen, ha az konkrét iskolai végzettség, vagy szakmai képzettség megszerzésére irányul –, ha tanulási képessége annak megfelel, és akaratú tényezői, illetve egyéb feltételei (pl. anyagi, családi stb.) az oktatási-képzési folyamatot támogatják.

Fővárosi szociális ellátórendszer a fogyatékossgal élő felnőttek mindennapjaiban

Laki Ildikó

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Zsigmond Király Egyetem

[**b.laki.ildiko@gmail.com**](mailto:b.laki.ildiko@gmail.com)

A magyarországi szociális intézményháló egyik kiemelt területét képezi a fogyatékossgal élő emberek mindennapjait segítő, támogató intézményi struktúra. Az ellátórendszer számos ellentmondásosságot hordoz magán, ezáltal számos kritikus kérdés fogalmazódik meg a témával foglalkozó elméleti és gyakorlati emberek körében. Előadásomban a budapesti fogyatékossgal élő emberek ellátásában közreműködő intézmények általános helyzetéről, hazai intézményi struktúrában betöltött szerepéről és azokról a látens és manifeszt funkciókról kívánok látteleletet adni, amelyek az ellátórendszer mindennapjaiban is jelen vannak.

Alapvető feltételezésem, - ez egyben az előadás kiinduló gondolata is - hogy a budapesti szociális intézményrendszer nem képes teljes körűen felölelni a fogyatékossgal élő felnőttek ellátását, nem tud hathatósan segíteni életminőségük javításában, illetve adott esetben az életminőség fenntartásában közreműködni. Az érintett személyek bizonytalanok a rendszer működésében, a segítségnyújtás nem vagy csak részben kapják meg.

Az előadás ennek tükrében két egységre tagolódik; egyfelől a fővárosi intézményi struktúra megismertetésére, legfontosabb jellemzőinek bemutatására, másfelől az igénybevevői kör feltérképezésére, az intézményekben megjelenő felnőttek és a szociális ellátórendszer viszonyában fellelhető anomáliákra, kapcsolódási pontok minőségére.

Kulturális identitás a mobilkorban

Lehmann Miklós

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító és Óvóképző Kar

lehmannm@tok.elte.hu

A másik ember gondolatainak, érzelmeinek, érzelmi állapotának megértése közvetett módon lehetséges, amelyhez a kultúra kiterjedt szimbolikus rendszert biztosít. A kulturális identitás Hall (1997) elmélete szerint egyfajta hidat képez a belső világ és a külső környezet között azzal, hogy többek között szavakból, szövegekből, hangokból és képekből álló szimbolikus jelkészletet biztosít a másik megértéséhez – valamint önmaga társas megértéséhez és identitása kiépítéséhez. E megértéshez azonban az szükséges, hogy a szocializáció során a közösség minden tagja már kora gyermekkortól, kognitív fejlődése adott állapotának megfelelően elsajátítsa a szimbolikus jelkészlet mind több elemét.

A digitális környezet térnyerése erőteljesen befolyásolja ezt a folyamatot. A gyermekek mobil eszközök és közösségi alkalmazások használatával építik fel saját kulturális identitásukat, amely jellemzően interaktív, nem-lineáris, horizontális tanulási folyamatot takar. A szimbolikus jelkészlet egyre kevésbé jelent statikus, a kommunikációban jól rögzített formákat, inkább a folyamatos módosulás, rugalmasság jellemzi azokat; a gyermekek számára így a kulturális elemek módosítandó alapanyagot jelentenek, létrehozva az olyan, a digitális környezetre jellemző flexibilis kulturális entitásokat, mint például a remixek, mémek és mashup-ok.

Ennek következtében lényeges pontokon változik meg a kulturális identitás. A nevelés és oktatás egyik fő kihívása éppen ennek a változásnak a kezelése azzal, hogy a mobil eszközök alkalmazásával segítséget nyújthat a (digitális) kulturális identitás megfelelő kiépítéséhez. A hangsúly itt nem a kifejezetten oktatási céllal elkészített alkalmazásokon van, hanem a köznapi, a gyermekek által a hétköznapiakban gyakran használt, kitüntetetten közösségi alkalmazásokon. Az előadás arra keresi a választ, miként lehet ezeket beépíteni a szokásos oktató-nevelő feladatokba oly módon, hogy azok hasznosuljanak a kulturális identitás felépítésében.

A digitális tananyagok kiválasztásának pedagógiai háttere: egy optimális rendszer jellemzőinek bemutatása

Lénárd András

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Digitális Pedagógiai Tanszék

lenarda@elte.hu

Az információs társadalom oktatási rendszerében bekövetkező változásokból adódóan a digitális tananyagok mennyisége és jelentősége is növekszik. Ennek következtében már nem kizárólag a fejlesztés szoftver-ergonómiai és szaktudományos szempontjai kerülnek előtérbe, hanem mindinkább az adott pedagógiai célhoz, tananyaghoz, módszerhez, szervezési módhoz történő kiválasztásuk, alkalmazhatóságuk is fontos problémává válik.

Kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen szempontok alapján választják ki pedagógusaink a tevékenységükhöz szükséges digitális tananyagokat, rendelkeznek-e valamilyen rendezőelvel, szempontrendszerekkel, illetve ismerik és használják-e a hazai és nemzetközi digitális tananyagminősítő rendszereket.

Elsőként egy 2012-ben elvégzett és 2015-ben megismételt írásbeli kikerdezés során megvizsgálom, mely szempontok mentén választanak digitális tananyagot a mintegy 100 fős mintát alkotó pedagógusok, korrelációkat vizsgálok a vélt felhasználói tudás, szakmai rutin, alkalmazási gyakoriság és a kiválasztásra való vélt felkészültség összefüggéseiben. Elemzésemből kitűnik, hogy kifejezett igény merül fel a pedagógusok részéről egy főként didaktikai szempontú, a digitális tananyagok kiválasztását segítő rendszer létrehozására. Ez az igény érdekes módon sem a szakmai rutinnal, sem az alkalmazásra való vélt felkészültséggel nem mutatott szignifikanciát.

A továbbiakban áttekintem, milyen módjai vannak a kiválasztás megkönnyítésének, pedagógiai szempontok alapján történő támogatásának. A vizsgálat során egy általam létrehozott szempontrendszert alkalmazok. A meglévő hazai és nemzetközi digitális tananyag-minősítési rendszerek elemzésekor kitűnt, hogy elsősorban az értékelők személye (gyakorló pedagógusok/professzionális értékelők/ szülők-tanulók) alapján, és korlátozottabban az értékelés módja alapján (check-lista/ kérdőív/szakmai ajánlás/DTMB-rendszer) választanak tananyag-értékelési metódust a pedagógusok. A kvantitatív szempontokat figyelembe vevő értékelési rendszerek jelentősége és száma jelenleg csekély, ám ezek jelentősége a hazai kutatások fényében is növekedni fog.

A vizsgálat tapasztalatait összegezve javaslatot teszek egy olyan, a digitális tananyagok kiválasztást megkönnyítő rendszer létrehozására, mely a pedagógusok igényeiből táplálkozik és egyesíteni igyekszik a meglévő rendszerek előnyeit, azonban nézőpontja elsősorban pedagógiai komponenseken alapul. Ezáltal lehetőség nyílik majd a digitális tananyagok didaktikai szempontú szűrésére, kiválasztására, és alkalmazásának megkönnyítésére.

A konstruktív néptánc pedagógia, és megjelenése egy kétnyelvű kiadványban

Lévai Péter

Magyar Táncművészeti Főiskola

levai.peter60@gmail.com

Az a bizonyos megszokott mondat: régen nem kellett tanítani a gyerekeket táncolni! Akkor még mindenki tudta, hogy kell járni! A mondat, mint minden sztereotípiára - szerencsére - csak félig igaz. A régebbi, még élő tánc kultúrába való belenövés, belenevelődés sokkal természetesebb úton jött létre, mint manapság.

A mai, elképesztően mozgásszegény világunkban sajnos újra meg kell tanítanunk a gyerekeket a mozgás örömére, amely nem egyenlő a testnevelés órák zaklatott, az *egészséges életmódra szoktatásnak* kikiáltott küszködésével. A test és a szellem, valamint a lélek nevelése, edzése nem egyenlő azzal, hogy fusson a gyerek, ameddig csak bír, időre, távolságra, versenyre, csak, hogy jól működjön a szíve a tüdeje, a veséje stb.

Az utóbbi másfél évtized eredményének tudható, hogy a Magyar Táncművészeti Főiskola néptánc pedagógus tanszakán olyan, most már nemcsak kísérleti hanem gyakorlati táncpedagógiai módszertan alakult ki, amely a konstruktív néptánc pedagógia elnevezést viseli. A *konstruktív néptánc pedagógia* azt jelenti, hogy a gyermek (fiatal, felnőtt) az eddigi életvitele során azokat a -mozdulat sorokban és mozdulat gyökökben keletkezett - mozgásdeficiteket pótolja, melyek elengedhetetlenül szükségesek, de nem elégségesek a néptánc tanuláshoz és az újra felhasználás, valamint a mozgástudatosított (mozgáskognitív) produktumok megjelenítéséhez. Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy ebből a szempontból mindegy, hogy az életkori szakaszok melyikében járnak a tanulni vágyók, mert ezeket az alapokat mindenképpen el kell sajátítani. Csupán a pedagógiai módszertan teszi elkülöníthetővé a különböző eljárásokat az eltérő életkori tényezők (mentális, fizikai és lelki) motiválásához. Ehhez igazodik a szakanyag elsajátításának a direkt és indirekt formákban megjelenő pedagógiai alkalmazása. A pedagógiai értelmezést és a feldolgozást speciális modulrendszerű tananyagbontásban lehet megjeleníteni, amelyben az ismertek, a készségek-képességek, munkaformák, módszerek mellett megjelennek a fizikai, kognitív és affektív célok is.

Ezzel a sok helyen és sokféleképpen kipróbált és alkalmazható módszerrel nemcsak a táncos mozdulatformák előkészítése és rögzítése történik, hanem olyan *maradandó, pozitív életminőség változás is megjelenik a tanítottak - neveltek körében*, amit egész életükön keresztül, és nemcsak a táncos közegben tudnak hasznosítani. A programhoz kapcsolódó módszertani kiadványok és továbbképzések segítenek a kitűzött cél elérésében, valamint aktívan generálják azt a szemléletváltást, amely a néptánc taníthatóságát alapvetően megváltoztatta a különböző életkori szakaszokban. Az előadás mellékletében egy ilyen módszertani kiadványt mutatnék be, illetve annak egy fejezetét ismertetném (A legegyszerűbb mozdulatbefolyásoló eszközök megismerése és alkalmazása: hula-hopp karika, ugrókötel, labda).

Értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztését segítő adatelemzés „szülőkönyvek” tartalmának vizsgálatával

Magyar Adél

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

magyarad@t-online.hu

A gyermekkor történetével foglalkozó hazai és nemzetközi kutatások napjainkban már nemcsak a régebbi korok és kultúrák gyermekről alkotott mentális képével, gyermekvilágaival, a gyermekek életmódjának változásaival foglalkoznak, hanem az elmúlt fél évszázad közelmúltjára is fókuszál. A gyerekortörténet születése (Philippe Ariès *L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime* című könyvének megjelenése, 1960) óta publikációk sokasága látott napvilágot ebben a témakörben. A kutatók látóterébe azonban elsősorban a tipikusan fejlődő gyermek került, a fogyatékos gyermekről alkotott társadalmi kép változásait kevésbé tárták fel. Még kevésbé jellemző a fogyatékos gyermek családtagjai által rajzolt, irodalmi formába öntött kép elemzése.

Kutatásunkban az értelmi fogyatékos gyermeket körülvevő családnak – mint társadalmi csoportnak – a gyermekkel kapcsolatos értékrendjét tárjuk fel a tartalomelemzés módszerével. Célunk az értelmileg akadályozott gyermekkel kapcsolatos szülői attitűdök alakulásának és változásának bemutatása. Vizsgáljuk a szülők kompetenciájának alakulását, a szakemberrel végzett közös fejlesztőmunka során előhívható belső erőforrásaikat. A kutatásba bevont irodalmi művek olyan „szülőkönyvek”, amelyek az értelmi fogyatékos gyermek családtagjainak önéletrajzi ihletésű munkái. A négy vizsgált könyv 1998 és 2008 között jelent meg, szerzőjük két anya és két apa. Valamennyien Down-szindrómás gyermek szülei.

Vizsgálatunk - és a tartalomelemzés - fókuszát a szerzők motivációinak feltárása is adja, hiszen az internet hazai széleskörű elterjedését közvetlenül megelőző időszakban ezek a kiadványok a sorstárs csoportok számára hitelesként értelmezhető fogyatékos gyermek-képet közvetítettek. Emellett a családdal és az értelmileg akadályozott gyermekkel kapcsolatba kerülő egészségügyi, szociális és pedagógiai ágazat szakemberei számára is üzenetet fogalmaztak meg.

A szülőkönyvek elemzésekor vizsgáljuk az értelmileg akadályozott kisgyermekről alkotott társadalmi-mentális kép sajátosságait az utóbbi évtizedben, és keressük a kapcsolódási pontokat a gyermekkép és a gyógypedagógiai korai fejlesztés, a kora gyermekori intervenció európai és hazai modelljének kialakulása között.

A milió szerepe a tanulásban akadályozott gyermekek idegennyelv-tanulási motivációjában

Meggyesné Hosszu Tímea

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

meggyestimea@gmail.com

A gyermek családjának jellemzői és az iskolai teljesítmény közötti kapcsolat az iskolai motivációban érhető tetten. Az idegennyelv-tanulás eredményességét a kognitív képesség mellett nagymértékben meghatározza a nyelvtanuló motivációs háttere is. A tanulásban akadályozott tanulók idegennyelv-tanulási motivációjáról kevés a tudásunk, hazai kutatások e témában nem ismeretesek. Jelen pilotvizsgálatunk célja, hogy a fent említett hiányosságot pótolja. Másrészt a vizsgálat egy nagymintás vizsgálat elővizsgálata, mely során a kidolgozott mérőeszköz alkalmazhatósága is elemzésre kerül. A vizsgálati mintát a Szeged és Térsége Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény 7-8. osztályai adják. (A gyógypedagógiai intézményekben az idegennyelv-oktatása 2015 szeptemberétől a 7-8. osztályokban kötelező. Előző vizsgálataink alapján, alacsonyabb osztályfokon nem vezették be az iskolák a nyelvtanítást.)

Az elemzés középpontjában elsősorban a szociális tényezők tanulásban akadályozott tanulók idegennyelv-tanulási motivációjára gyakorolt hatása áll. Az idegennyelv-tanulási motivációt vizsgáló modellek többsége a miliót, a szociális közeget (a szülő, a családi kör, a barátok véleményét) látens dimenzióként ábrázolja. Dörnyei idegennyelv-tanulási motivációjáról alkotott folyamatmodelljében két, nem a nyelvhez, illetve annak beszélőihez kapcsolható tényező is szerepet kap: a milió és a nyelvi önbizalom. Tanulásban akadályozott gyermekek esetében a szociális háttér minden esetben érdemes vizsgálni. Jelen kutatás a fent említett elméleti keretből kiindulva két kérdőív (tanulói, szülői) segítségével igyekszik feltárni a milió, és a nyelvi önbizalom idegennyelv-tanulásra gyakorolt hatását. A kutatás során a tanulói válaszok szemszögéből (tanulói kérdőív) elemzésre kerül a szociális háttér, mint idegennyelv-tanulási motivációs konstruktum, illetve a szülők válaszaiból megismerjük, hogyan vélekednek a szülők gyermekük idegennyelv-tanulásáról.

Az eredményekből nem tűnik ki markánsan a milió segítő szerepe, pedig a tanulásban akadályozott tanulókat fokozottan kellene segíteni.

Közéleti szocializációs minta az oktatásban

Mehring-Tóth Szilvia

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Demográfia és Szociológia
Doktori Iskola

mehringtoth.szilvia@gmail.com

Az előadás kisvárosi környezetben mutatja be – interdiszciplináris megközelítéssel – pedagógusok véleményét az iskolai közéleti szocializáció XXI. századi szerepéről, *gender-tematikus* felfogásban. Az elvi kiinduló pontot az adta, hogy az iskola – a család után – a második legfontosabb szocializációs közeg. Egyrészt azért, mert a pedagógus személye, világlátása mintaként szolgál diákjai számára. Másrészt az oktatás, nevelés során elsajátított végzettség, kompetenciák és szocializációs mintázatok formálják az állampolgári attitűd kialakulását. Ezért különösen érdekes a kettős szerepű, pedagógus-politikus tanárok/nők tapasztalata és háttérkönyezete.

A referátum az elméleti háttér (*gender studies*) röviden bemutatásával kezdődik. A *gender mainstreaming* elve nemzetközi szervezetek (ENSZ, EU) és országok normarendszerébe (szerződések, nyilatkozatok révén) 1966-tól fokozódó hangsúllyal épül be. A nemek közötti szakadék (*gender rés*) alakulását – többek között az oktatás és politika területén – 2006 óta már mérik is (2015, *Global Gender Gap*, 145 országra). Ebből Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország 2015-ös részindex eredményeit tekintjük át.

A kvantitatív adatok után az iskola, iskolai végzettség, döntéshozatali részvétel összefüggései kerülnek elemzésre, majd a kutatás kvalitatív eredményeit ismertetjük. Kutatói kérdésünk az volt, hogy az iskolai szocializáción keresztül milyen állampolgári minta és attitűd jelenik meg napjaink vidéki kisvárosaiban. Ez a *gender* megközelítés szempontjából azért fontos, mert negatív háttérkönyezetben a megfelelő kompetenciákkal rendelkező nők nem vállalnak közéleti vezető szerepet. Véleményünk szerint iskola és pedagógusok, mint a társadalmi támogató háttérkönyezet, fontos szereplő lehet a kiegyensúlyozott közélet megteremtésében.

A megkérdezett interjúalanyok (8 fő) mindegyike vezető beosztásban dolgozó tanár/nő (igazgató, helyettes vagy szakág-vezető), Baranya megye különböző általános iskoláiból. A minta heterogenitása érdekében egyenlő arányban kérdeztünk meg férfi és nő (4-4 fő), illetve *helyi politikában* jártas és közéleti szereppel nem rendelkező (4-4 fő) pedagógust. Eredményeinkből a vidéki nevelők közéleti tapasztalata és pillanatnyi politikai attitűdje vagyis az iskolai szocializáció mintái követhetők nyomon.

Érzelmi munka innovatív iskolában dolgozó pedagógusoknál: Esettanulmány

Mesterházy Mária

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola / Fészek Waldorf Iskola

dobmester@gmail.com

A hazai neveléstudományban a tanári érzelmekre kevés figyelem irányul. Nemzetközi szinten a 2000-es évektől előtérbe kerülő kutatások egyik fontos felismerése, hogy a tanári professzió az érzelmek irányítására és szabályozására tett erőfeszítéssel járó munka. Az ELTE PPK 2015. évi doktorandusz-konzorciumi pályázata keretében a tanár érzelmi munkáját vizsgáltuk az érzelmi kompetencia néhány képességére fókuszálva. A vizsgált tényezők: érzelmek átélése, fogadása, küldése, megküzdés, empátia, önhatékonyság. Holisztikus, egyesetes kutatásunk felderítő jellegű, célja a nemzetközi eredmények hazai értelmezésének megkezdése és a további kutatások megalapozása. Az iskolát az ELTE Neveléstudományi Intézetében zajló, Vámos Ágnes által vezetett TÁMOP 4.1.2.B Pedagóguskutatás innovatív, továbbképzésekben aktív pedagógusmintája alapján választottuk ki.

Kutatásunk kérdései: a vizsgált pedagógusokra (1) jellemző-e érzelmek gyakori és/vagy erőteljes átélése; (2) az átélt pozitív és negatív érzelmek gyakorisági sorrendje; (3) jellemző-e a pozitív érzelmek hangsúlyozása az átélés, fogadás, kifejezés terén. A pedagógusok (4) milyen jelentőséget tulajdonítanak az empátiának; (5) mutatható-e ki összefüggés az érzelmi önhatékonyság és más tényező között? (6) Kimondható-e, hogy a vizsgált tanárok esetében a tanítás az érzelmek irányítására és szabályozására tett erőfeszítéssel járó munka?

Esettanulmányunkban kvalitatív és kvantitatív eszközöket is alkalmaztunk. A trianguláció elveinek megfelelően a magyarázatépítés során összevetettük az interjú direkt és indirekt kérdéseit, a kérdőív és interjú elemzését, a különböző interjúalanyoktól származó adatokat, az iskolai dokumentumok vizsgálatát. Eredményeink szerint a vizsgált pedagógusok a szakma jellemzőjének tartják az érzelmek átélését, leggyakoribb érzelmeik a büszkeség, az öröm, a szorongás, a harag és a félelem. Feltűnő a stresszre utaló adatok magas száma. A pedagógusok jellemzően elvárják önmaguktól a pozitív érzelmek kimutatását és szívesebben beszélnek a pozitív fogadott érzelmekről. Több adat támasztja alá, hogy kezdő tanároknál küzdelmet jelent az érzelmek kontrollálása, ami a pálya során tanulható. Az empátiával kapcsolatos adatok ellentmondóak, az érzelmi önhatékonyság az egyik központi képességnek bizonyult. Az eredmények alapján kimondható, hogy a vizsgált tanárok esetében a tanítás az érzelmek irányítására és szabályozására tett erőfeszítéssel járó munka, néhány kérdés tisztázása további kutatást igényel.

A tanítási-tanulási folyamata organikus modellje

Mészáros Attila

Széchenyi István Egyetem

meszaros@oktataskutato.hu

Időben gyors változások korát éljük. Számos tanítási-tanulási folyamatot, rendszert ismer a pedagógia tudománya. Egy olyan rendszer kidolgozása történt meg az elmúlt évben, ami azok számára készült, akik nem rendelkeznek átfogó pedagógiai ismeretekkel. Számukra egy olyan modellt dolgoztunk ki, mely úgy ismerteti, értelmezi a tanítási-tanulási folyamatot, hogy összehasonlítja az ember fiziológiai folyamataival. Mivel ezeket a folyamatok ismerete minden ember számára ismert, sőt alapvetően természetes, így a bemutatásra került pedagógiai modellünk elsajátítása sem okoz különösebb problémát.

Mindenki számára ismert fiziológiai folyamat a légzés, vagy kiválasztás. Ha a tanulási folyamatot úgy értelmezzük, mint egy alapvető emberi folyamat, akkor a részeit is tudjuk azonosítani. Ezért neveztük el organikus, tehát az ember számára ismert, az őt körül vevő és könnyen elfogadható modellnek.

Úgy gondoljuk, hogy ha az emberi tanulási folyamatot az életfolyamatoknak megfelelően egy organikus tanulási modell alapján alakíthatjuk, akkor tudatosabb és mélyebb részvételt tesz lehetővé a tanulási folyamatban diáknak és tanárnak egyaránt. Ezekon kívül a szülők és mások számára is érthető és alkalmazható modellé tud válni.

A modell összehasonlítható más pedagógiai modellekkel. Sok hasonlóságot, de számos helyen eltéréseket is felfedezhetünk. A konferencián ennek a modellnek a bemutatása fog megtörténni. Bízunk benne, hogy a modell segítségével a mai kor tanítási-tanulási folyamatai hatékonyságát növelni tudjuk.

Vizsgálat a szegedi iskolák körében a 2012-ben bevezetett mindennapos testnevelés helyzetéről

Meszlényi-Lenhart Emese

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Testnevelési - és Sporttudományi Intézet

meszlenyi@jgypk.u-szeged.hu

A mozgás a gyerekek számára nélkülözhetetlen. Hatással van egész életükre, növekedésükre, semmi mással nem helyettesíthető és nem pótolható a testi és lelki fejlődésük során. Édesanyaként és testnevelő tanárként fontos feladatommak tartom a gyermekekben fenntartani a rendszeres testmozgás iránti belső motivációt. Napjainkban egyre kevesebb időt szánunk a fizikai aktivitásra, és egyre nő azon egyének száma, akik fizikailag inaktívak, ill. ülő munkát végeznek. Az iskolás korban megalapozott mindennapos testedzés kialakítja felnőtt korra a rendszeres, aktív mozgás iránti érdeklődésüket, ezáltal - az egészséget számtalan rizikófaktorral veszélyeztetett világunkban – a jobb életminőség lehetőségét.

A gyermek életében a két legfontosabb nevelési színtér a család és az iskola, mely pozitív irányt mutathat az egészséges élet kialakításához. Az otthoni környezetben látott minta, életszemlélet és az iskolai keretek között zajló rendszeres fizikai aktivitás adhat pozitív mintát a gyermekek számára az egészséges, minőségi élet kialakításához. 2012 szeptemberében, felmenő rendszerben, mára már teljes mértékben bevezetett mindennapos testnevelés teret ad az egészséges testi-és lelki nevelés megvalósítására.

A helyzet vizsgálatára a testnevelő tanárképző intézmények kérdőívet állítottak össze, mely alapján, két megyeszékhelyen – Pécsen és Szegeden- reprezentatív valamint a Nyíregyházi Főiskola oktatói a régiójukban nagymintás vizsgálatot végeztek az általános és középiskolák körében az immár minden évfolyamon bevezetett mindennapos testnevelés gyakorlati alkalmazásáról.

A vizsgálat célja, hogy átfogó, őszinte képet kapjunk a mindennapos testnevelés bevezetésének alapvetően fontos kérdéseiről, és a tapasztalatok alapján építő, megalapozott javaslatokat tehessünk a döntéshozók felé.

Előadásomban a szegedi általános és középiskolák helyzetét mutatom be, melyet 2016. márciusában végeztem 25 általános iskolában és 17 középiskolában az említett kérdőív segítségével. Feltételeztem, hogy

- az iskolák nem rendelkeznek megfelelő infrastrukturális feltételekkel a mindennapos testnevelés bevezetéséhez
- a megkérdezett iskolák többsége nem tudta órarendben iktatott tanórai keretek között megvalósítani a mindennapos testnevelést
- a megkérdezett iskolák többsége a heti 5 testnevelés órát részben intézményen kívül tartják meg
- a szülők nem kaptak megfelelő tájékoztatást a mindennapos testnevelés fontosságáról, bevezetésének előnyeiről, ezért arra következtettek, hogy a szülők többsége nem ért egyet a mindennapos testnevelés bevezetésével
- a megkérdezett tanárok többsége egyetért a mindennapos testnevelés bevezetésével

Előadásomban a kapott eredményeket mutatom be, képet felvázolva a szegedi iskolákban tanító testnevelő tanár kollégák véleményei alapján.

Magánkönyvtár, polgári könyvtár – tanítókönyvtár? A kora újkori Felvidék tanító értelmiségének olvasmányműveltségéről

Mizera Tamás

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

tamas.mizera@gmail.com

A kora újkori, felvidéki tanító értelmiség szellemi horizontjának megrajzolása csak a rendelkezésre álló források komplex elemzésével lehetséges. Jelen kutatás fókuszában a művelt tanító történelmi korszakokon átívelő képe, valamint a hozzá köthető diskurzus művelődés- és neveléstörténeti aspektusai állnak. A témához kapcsolódó legfontosabb kutatási kérdések a következők: hogyan járulnak hozzá a vizsgált magánkönyvtárak az európai szellemi áramlatok és pedagógiai gondolkodás recepciótörténetéhez? Mit árulnak el a tanítók, tanárok és iskolamesterek olvasmányai a kitüntetett személy erudíciójáról? Beszélhetünk-e a tanítókönyvtárról mint a polgári könyvtárak tanítói professzióhoz kötődő típusáról a kora újkori Felvidéken?

A kérdések megválaszolásához az *Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez* sorozat releváns, főként az inventáriumok könyvekre vonatkozó részeit tartalmazó forrásközlései segítenek hozzá. Relevánsnak azokat a forrásokat tekintjük, amelyekben a könyvbirtokos foglalkozását feltüntették. Az összesen 819 jegyzék közül a tanítókra vonatkozó összeírások alulreprezentáltak (20 jegyzék) és főként felvidéki tulajdonosokhoz köthetők. Az adatokat részben statisztikai eszközökkel vizsgáljuk, illetve az olvasmányanyag összetételét tartalmi kritériumok szerint elemezzük. Utóbbi esetben hazai és nemzetközi, retrospektív bibliográfiai adatbázisok (MOKKA-R, Karlsruhe Virtueller Katalog) nyújtanak hiteles információkat.

A kutatás eredményeként lehetőség nyílik arra, hogy az érintett tanítók olvasmányműveltségét, illetve könyvgyűjteményeit más professziókkal összevetve is megvizsgálhassuk, illetve kísérletet tegyünk a tanítókönyvtárak elhelyezésére a kora újkori polgári könyvtárak rendszerében. Az előadásban kiemelt szerepet kapnak azok a kutatások és tudományos együttműködések, amelyek az utóbbi években arra irányultak, hogy árnyalják a tanítókkal kapcsolatos ismereteinket egy – olvasmánytörténeti szempontból – forrásszegény korszak esetében.

Börtön-beli csoportfoglalkozások a társadalmi reintegrációért

Molnár Attila Károly

Tele-Média Bt. / ELTE PPK NDI

A börtönökben élők nagy száma egyszerre több problémát jelent. A szabadságvesztés-büntetésüket töltők hiányt jelentenek a társadalom különböző területein, hiszen hiányoznak a családi közösségekből, valamint nem vehetnek részt a munkaerő-piaci pozíciókért folytatott versenyben. A börtönben töltött idő azt eredményezi, hogy az érintett személyek eltávolodnak a társadalomtól. Ez az eltávolodás által a szabadulók esetében a társadalomba történő visszailleszkedés is nagyobb problémát jelent. E probléma leginkább abban mutatkozik meg, hogy a büntetésüket kitöltők jelentős része ismét börtönbe kerül. A statisztikai adatok növekvő fogvatartotti populációról számolnak be, így a börtönlétszám emelkedésének megállítása az egész társadalmat érintő, aktuális probléma.

Andragógusként, doktori kutatásom során arra a kérdésre keresem a választ, mely andragógiai eszközök a leghatékonyabbak felnőtt fogvatartottak motiválására annak érdekében, hogy ők maguk is szerepet vállaljanak saját reintegrációjuk sikeres megvalósításában. Az e célok érdekében végzendő információgyűjtéshez a büntetés-végrehajtással való párbeszéd lehetőségét keresem.

Kutatásom elővizsgálatként 2013-2014-ben, valamint 2015-2016-ban tréning jellegű csoportfoglalkozásokat szerveztem a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben. Ezeket a foglalkozásokat fogvatartottakkal folytatott beszélgetésekre alapoztam. E beszélgetések gyakorlati jelentősége abban nyilvánult meg, hogy igyekeztünk az egyéniség pozitív irányú befolyásolását, a börtönártalmak elleni küzdelem és a szabadulásra való felkészülés egyéni lehetőségeinek megtalálását elősegíteni. A fogvatartottakkal végzett közös munka során a hangsúlyt az önsegítésre, az önfejlesztésre helyeztem. A kipróbált és rendszeresen végzett foglalkozások (beszélgetés, filmklub, relaxációs és meditációs alapgyakorlatok) eredménye nyilvánvalóvá tette, hogy érdemes ebben az irányban kutatni a fogvatartottak reintegrációjának elősegítése céljából.

A doktori kutatásomat megelőző vizsgálat során szerzett tapasztalatok felhasználásával, a megfigyelés módszerével, a fogvatartottakkal végzett közös munka eredményének hatásvizsgálatával, valamint a módszerfejlesztés gondolatával céltom olyan kutatási tevékenység végzése, amely által módot találhatok a szabadságvesztés-büntetésüket töltők reintegrációs folyamatának elősegítésére.

Digitális és virtuális életformák az információs társadalomban különös tekintettel az IKT-alapú tanulási környezetre és tanulási folyamatra

Molnár György

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

molnar.gy@eik.bme.hu

A vizualitás felértékelődése mellett napjainkban megjelenő virtuális valóság és a vele együtt járó kibertér társadalmunk digitális állampolgárai számára igazán kedvező és imponáló életformát nyújt, mint a közéletben mind pedig a tanulás folyamatában, hiszen az ilyen típusú tanulási környezetekben akkor jár iskolába az egyén, amikor ő szeretne, saját időbeosztása szerint. E jellemző különösen érvényes a digitális bennszülöttek generációira. Ez persze főként azoknak kedvez, akik motiváltak a tanulásra és képesek önirányított módon tanulni, mindamelllett, hogy a 3 dimenziós kiterjesztett valóság a tanulás közben az alternatív tértudat hatalmas pozitív élményt nyújt a tanulni vágyók számára. Ebben vannak segítségünkre a legkorszerűbb IKT alapú technológiák, mint a virtuális osztályterem (google class, classcraft), a digitális, interaktív tananyag tartalmak, és a különböző VR-eszközrendszerek (szemüvegek) és kiegészítő haptikus kesztyűi. Két jó példa erre a Facebook Oculus és a Samsung Gear VR rendszere. Ha a tanulási folyamat egy háromdimenziós, virtuális valóságban zajlik, akkor a megtanult ismeretek, folyamatok előhívása is egyszerűsödik, hiszen azok „valós” élményekhez kapcsolódnak, anélkül, hogy tényleges, valós események történnének, így időt, pénzt, és energiát takaríthatunk meg, míg a figyelem és a motiváció tartós ideig fenntartható még a tanulási folyamat során is. A cikk az elméleti háttér és eszközrendszer ismertetése mellett, egy mintegy N=100 fős mintán (2016 őszén) végzett empirikus vizsgálat keretében támasztja alá a virtuális eszközrendszerek és tanulási terek létjogosultságát és nyitottságát a hallgatók irányába. Az eredmény alapján kirajzolódott ilyen típusú új tanítási eljárások beépítésének igénye egyértelműen jelzi és kijelöli ennek jövőbeli útját, és a módszertani kultúra megújulását.

Új módszerek és eszközök a környezeti nevelésben

Murányi Zoltán

Eszterházy Károly Egyetem, Pedagógusképzési Központ

muranyi.zoltan@uni-eszterhazy.hu

A pedagógusokkal – és lassan az egyetemi oktatókkal – szembeni legújabb kihívás a Z generáció oktatása, nevelése, motiválása. A „globális NET generáció” általános ismérvei a jó intellektus, az igen fejlett problémamegoldó képesség, a kiváló technikai érzék, az erős gyakorlatiasság, a jó figyelemmegosztás és absztrakció.

A Z generáció tagjai – mint digitális bennszülöttek – számára tehát a digitális oktatási környezet már természetes, elvárásuk a modern tartalmak, új módszerek alkalmazása, a fontos kompetenciák fejlesztése. Hatékony információszerzési stratégiák birtokában, elvárásuk a tanárral – és az oktatással – szemben az információk kritikus kezelésének és produktív alkalmazásának elsajátítása.

A környezeti nevelés – interdiszciplináris jellegénél fogva – komplex természettudományos ismeretekre építhető a leghatékonyabban, a fentiek figyelembe vételével legalkalmasabb módszerének az SSIBL (Socio-Scientific Inquiry-based Learning – társadalmi alapú természettudományos kísérletező tanulás) ígérkezik, ami a társadalmat foglalkoztató kérdések IBL módszerrel történő feldolgozását jelenti.

Az ilyen projektek megvalósításának ideális hátteret nyújt a digitális tanulási környezet, valamint a minden megvalósító számára rendelkezésre álló okos eszközök, melyek támogatják nemcsak az információ „korlátlan” elérését, megosztását, de a hálózatban való munkát, az elvégzett feladatok dokumentálását, a munka eredményének disszeminációját, de adott esetben még mérőeszközként is funkcionálhatnak.

Eljutni és eljuttatni

Nagy-Czirok Lászlóné

Kiskunhalasi Fazekas Mihály Általános Iskola

nczmagdi@gmail.com

A működését 1928-ban kezdett Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolának három feladatköre közt Pukánszky elsőként említi ezt: bevezetés a tudományos kutatásba. Kozma megállapítja, hogy megváltozott az, amit a képzés során el kell sajátítania a leendő pedagógusnak. Az egykor egyetemi tudománnyá formálódó "pedagógia" kétfelé szakadt: lett belőle "neveléstudomány" (oktatáskutatás), valamint módszertan (amit a "gyakorló pedagógusok" csinálnak). *Célom a hídverés a két tábor között*, mert szükség van rá. Kozma írja: A gyakorló pedagógus dolga, hogy alkalmazza a kutatók eredményeit az osztályban, miközben újabb és újabb kérdéseket tesz föl a kutatóknak.

Vajon kérdezi a pedagógus a kutatókat? – Kérdőíves felmérést végeztem pedagógusok körében. Kétharmad részük még alkalmanként sem olvas pedagógiai szakmai folyóiratokat. A paradigmaváltások követése sokaknak gondot okoz. 2016. évi felmérésünk szerint alacsonyabb a gyerekek összesített tanulási motivációja a 2007-ben felmért kisiskolásokéhoz képest, a csökkenés közel 27%-os. A pedagógusok fontosnak érzik kialakítani a tanulóknak saját tanulásukért érzett felelősségüket, de válaszaik szerint óráiknak csak harmad részében teszik ezt, s nagy a szórás. A gondolkodást fejlesztő feladatokhoz is vannak, akik kis fontosságot rendelnek. A helyi tanterv készítésében, követelmények meghatározásában, egyéni képességekhez igazításában, a tanulónak és a tananyagának is megfelelő módszerek kiválasztásában, a tanulás tanításában segítségre van szükség. Előzetes tudás feltárására és egyéni fejlesztési tervek készítésére sok helyen nem kerül sor, s vannak, akik nem is törekednek rá; attitűdváltás kellene.

A fenti problémákra adott saját megoldásokat osztok meg tanulmányok formájában, jó gyakorlatok és produktumok átadásával, külső műhelyek tartásával és tanácsadóként. A tanulás tágabb értelmezésére és természetesebbé tételére, hatékonyabb megvalósítására és megszerettetésére törekedve az érdeklődést feltáró és fenntartó, élményalapú, narratív intelligenciára építő, flow élmény és siker megélését is kínáló, bevált eljárásokat dolgoztam ki. Átadásukon keresztül az oktatáskutatók eredményeit is közelebb tudom vinni az alkalmazókhöz. Ezek bemutatására tervezési dokumentumokat (köztük a Bloom taxonómiaira és Gardner intelligencia-területekre egyidejűleg építő óratervet) és a fizika köré épített projekteket viszek a konferenciára, valamint kutatási eredményeim és a lehetőségek bemutatását, melyekkel igyekszem eljutni mindenkihez.

A Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK) és a felsőoktatási tantervek, programok átalakítása

Nagy Tamás

Széchenyi István Egyetem, Győr

nagytomi@sze.hu

A Magyar Rektori Konferencia szervezésében 2015-ben megkezdődött a felsőoktatási Képzési és Kimeneti Követelmények (15/2006. OKM rendelet) átdolgozása. A jelenleg érvényes dokumentumok a bolognai folyamat eredményeként alakultak ki. A 2006-os KKK-k formailag eredményalapú szemlélettel készültek, de a leírások módja, szerkezete miatt az európai képesítési keretrendszer leírásaival nehezen vethetők össze. A bolognai szabályozás során kialakított dokumentumok másik jellemzője, hogy az alapképzési szakok túltelítettek tartalommal, a mesterképzési szakok pedig nehezen találják a megfelelő szintű közvetítendő tudást. Az alap- és mesterszintű szakok KKK leírásai az eltérő taxonómiai szintek mentén csak nehezen hasonlíthatók össze. A 2006-os KKK-k csak részben teljesítik a munkaadók által megfogalmazott igényt a szaktudás, a „generikus kompetenciák” és a „soft skill” elemek arányaira. Az európai Tuning programmal kapcsolatos kutatások is azt jelezték, hogy a munkaadók esetében a szakmai felkészültséggel kapcsolatos elvárásokat megelőzik az átvihető „generikus kompetenciák” (skill-ek) iránti igények

A fejlesztés eredményeként a 18/2016. EMMI rendeletben megjelentek az átalakított eredményalapú, EKKR és MKKR kompatibilis KKK-k. Az új dokumentumok rengeteg feladatot rónak az intézményekre, de egyben megadják a változtatás és alkalmazkodás lehetőségét. Fontos kérdés, hogy az intézményi munka: a tantervek, tantárgyi programok és kurzustematikák fejlesztése hogyan valósul meg, hiszen várhatóan ezek az új dokumentumok szabályozzák a következő tíz évben a felsőoktatást. Ez a cikk az előzmények összefoglalása után egy egyetemi tantervi fejlesztőmunka előzetes dilemmáit és eddigi lépéseit kísérli meg összefoglalni.

A hatalom iskolái. Horthy Miklós fiainak tanulmányai

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK

olasz@jgypk.szte.hu

Az oktatás és az iskolarendszer társadalmi szerepének vizsgálata kapcsán sajátos megközelítést kínál, hogy a mindenkori politikai elit gyermekei milyen képzésben részesültek. Az országot irányító réteg komoly közéleti vagy gazdasági karriert szánt a következő nemzedéknek. Ennek megfelelően az iskolaválasztás, az egyéni érdeklődés és képességek figyelembe vétele mellett, a többség esetében jól tipizálható. Voltak olyan bevett képzési irányok, melyek kellően megalapozták a következő generáció boldogulását, és megfelelő presztízst biztosítottak a társadalmi kapcsolatépítéshez. Mindez elsősorban a fiúkra vonatkozott, hiszen a 20. század közepéig a lányok csak kivételes esetben végeztek felsőbb iskolát.

A 20. század első felében, a politikai hatalomba bejutó birtokos középosztály a gyermekei számára rendszerint a tisztii pályát biztosító katonai akadémiát, vagy a magasabb közéleti pozíció ellátásához szükséges jogi, közigazgatási tanulmányokat, vagy a birtokigazgatás szempontjából fokozatosan felértékelődő gazdasági képzést választotta. Horthy Miklós, az Osztrák-Magyar Monarchia magas rangú tengerésztisztje, igyekezett a legjobb képzést biztosítani a két fia, István és ifjabb Miklós számára. István az apja nyomdokaiba lépve a haditengerészeti akadémiára jelentkezett, a Monarchia széthullásával azonban az iskola megszűnt. Az érettségi után Miklós a keszthelyi gazdasági akadémiára került, majd annak elvégzését követően, egyéb gazdasági pozíciói mellett, a családi birtokok kezelője lett. István, eltérve a hagyományoktól, a jogi képzés helyett a műegyetemet választotta. A kormányzó támogatta fia döntését, mert úgy vélte, hogy az új viszonyok között a korszerű műszaki tudás legalább olyan karrierlehetőséget biztosíthat, mint a jogi végzettség. A gépészmérnöki diploma megszerzése után István pályája egyenes úton haladt a legnagyobb állami vállalat a MÁV elnökségéig, és a vele járó államtitkári pozícióig. Kormányzóhelyettségé választásakor azonban a jogi végzettség hiánya miatt már komoly kritikák érték.

Horthy Miklós fiainak tanulmányai jól példázták, hogy a politikai elit tagjai nagy jelentőséget tulajdonítottak a következő nemzedék képzésének, melyben gyakran együtt jelentkeztek a tradíciók és a modernitás hatásai. A vezető réteg iskoláztatási szokásainak vizsgálata fontos adalékokkal szolgálhat nemcsak a korszak oktatási rendszerére, lehetőségeire, hanem a képzettséggel, szaktudással kapcsolatos szélesebb társadalmi megítélésre vonatkozóan is.

A tranzitprogramok szerepe az alacsony iskolai végzettségűek esetén

Pál Balázs Gyula

Pécsi Tudományegyetem, Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar

pal.balazs@kpvk.pte.hu

Az alacsony iskolai végzettség folyamatos jelenléte komoly problémákat okoz továbbra is a hazai társadalomban és gazdaságban. Kiindulásként röviden határozzuk meg, hogy a hazai társadalom mely tagjai tekinthetők alacsony iskolai végzettségűnek: alacsony iskolai végzettségűnek az, aki nem fejezte be az alapfokú tanulmányait (általános iskola 8 osztályának elvégzése), illetve rendelkezik ugyan alapfokú tanulmányi végzettséggel, de ezzel nem képes érvényesülni a munkaerőpiacon lévő folyamatos versenyben.

Az alacsony iskolai végzettségűek társadalmi és gazdasági hátrányt egyaránt elszenvednek. Társadalmi szempontból hatalmas presztízsveszteséget jelent számukra, hiszen a csekély mértékű ismeretek birtokában rövid időn belül a társadalom periferiájára kerülhetnek – aki lemarad, az kimarad. A társadalmi veszteségek mellett döntő jelentőséget képviselnek a gazdasági hátrányok elszenvedése. Ha valaki nem rendelkezik általános iskolai végzettséggel, akkor az elsődleges munkaerőpiacon nagyon nehezen vagy egyáltalán nem fog tudni érvényesülni. Ebből következhet az, hogy sok alacsony iskolai végzettség már az esélyt sem adja meg a munkaerőpiacon való megjelenésre és a munkaszerzésre.

Az alacsony iskolai végzettségűek számára olyan programra van szükség, ami több oldalról is támogatja, fejleszti, felkészíti őket a munkaerőpiacra történő belépésre. Már a rendszerváltás óta folyamatosan jelen vannak azok a tényezők, okok, amelyek gazdasági, demográfiai és munkaerőpiaci oldalról támasztják alá a *tranzit foglalkoztatási projektek* szükségességét és a minél szélesebb körben történő jelenlétét. A tranzit foglalkoztatási program egy komplex módon megvalósuló tevékenység, aminek elsődleges célja, hogy a célcsoport számára olyan *képzési-fejlesztési-szolgáltatási és foglalkoztatási* egységet nyújtson, aminek segítségével minél nagyobb elhelyezkedési esélyt biztosítson a résztvevők számára a lehetőségeikhez és problémáikhoz mérten.

Az előadás célja, hogy bemutassa a tranzit foglalkoztatási programok gyakorlati hasznosságát és szükségességét; figyelembe véve az alacsony iskolai végzettségűek gazdasági helyzetét, társadalmi megítélését és munkaerőpiaci helyzetét. A vizsgált téma részleteit árnyalják a szakértőkkel, mentorokkal és a képzésbe bevont egyénekké lefolytatott mélyinterjúk tapasztalati ismérvei. Az interjúk anyagai egyértelműen rávilágítottak arra az igényre, hogy szükséges az alacsony iskolai végzettségű egyének számára egy olyan külső, segítő, támogató környezetre (szakmatanulás és szolgáltatás egyszerre), aminek a segítségével részt tudnak venni egy ilyen programban (motiváltak lesznek). A programba bevont egyének látták a szükségességét annak, hogy az elvégzett képzés után sikeresebben jelenhetnek meg a munkaerőpiacon.

Drámapedagógia és gyermekszínhátság

Patkós József

Monori Jászai Mari Általános Iskola

patkosdoktor52@gmail.com

A gyakorlat próbáját - hét gyermekszínházi produkció együtt közel száz előadása során - kiálló, a drámapedagógiához kapcsolható, de célkitűzéseiben, és módszertanában attól eltérő művészetpedagógiai törekvésre szeretné felhívni a figyelmet.

A kétezres évek első másfél évtizedében a magam vezette gyermek színtársulat – magyar és német nyelven előadott mesejátékokkal - nem csupán magyarországi iskolákban, de német városok színháztermeiben, sőt a Budapesti Thália Színház és a Művészetek Palotája nagytermében is teltházassal sikereket aratott. Fellépéseinket követően a nézők és a kritikusok (hazai és német színházi szakemberek) nyilatkozataikban kiemelték: előadásaink valós színházi élménnyel voltak képesek meglepni a nézőket. Tanítványaim közül, a későbbiek során, egyaránt került ki színész, zeneművész és artista. Elmondom, mi szükséges egy ilyen sikeres diák produkcióhoz, és hogyan képes hatni az alkotói folyamat – és az azt követő elismerés – a szereplő gyermekek személyiségfejlődésére.

Hasznosnak vélem a drámapedagógia tanításait, de az időbeli arányok és hangsúlyok kijelölésekor mindent a tervezett premier sikere érdekében teszek. Mi is végzünk beszéd- és mozgásgyakorlatokat, ismerkedünk a színpadi interakciókkal, de az első perctől kezdve arra készítem fel tanítványaimat, hogy az élvezetes próbafolyamat végén pozitív érzésekkel várják a biztosan bekövetkező, már a nézők előtt zajló bemutatkozást. Tudatosítom velük, hogy *„Bár nem vagytok művészek, gyermekszínháziaként igenis felelősséggel tartoztok azért, hogy a töletek telhető legjobbat nyújtsátok nézőiteknek!”*. Ez a *„ha esik, ha fúj”* jellegű nyílt készségek kialakítására törekvés akkor lehet sikeres, ha gondos szereplő kiválasztás előzi meg, mely nem tűrhet meg semmiféle protekcionizmust, és nem viseli el a csoportot felkészítő tanár előjátékos képességének hiányát.

Törekvésem: gyermekszínház, mely a nyugat-európai bevezető színház (Theaterpädagogik, Theatre in Education) tapasztalatait sem téveszti szem elől. Bár igazi művészi produktumot általában csak a felnőtt képes létrehozni, *„a színpadon mássá válok, mint amilyen az életben vagyok”* boldogító érzését – esztétikai értéket alkotva - a gyermek is képes élvezni.

Miként erre Schiller is rámutatott, az esztétikai játékokban való személyes részvétel kiemelkedő jelentőséggel bír a személyiség formálása folyamán. Kétségtelen, hogy ez a módszer – a kiválasztás demokratizmusának érvényesítése mellett is – az elitképzés irányába mutat. A kiválasztottakat érő hatások eredményeképpen hatékonyan segítheti elő a színházi tehetségek kiválasztását és a művészeti pályára irányítását, az előadásokat megtekintő diáktársak számára pedig szintén értékes üzenetekkel szolgál.

A hangzó versek élményközpontú tanításának lehetőségei

Petres Csizmadia Gabriella

**Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar
Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet**

gabi.csizmadia@gmail.com

Előadásomban a kortárs gyermekirodalom élménypedagógiai módszerekkel történő közvetítésére próbálok meg néhány lehetséges utat felvázolni. Kiindulópontként az élményközpontú irodalomoktatás leghatékonyabb módszertani stratégiáinak vázolásával foglalkozom: a „tapasztalati tanulás” (Matthew J. Liddle) irodalompedagógiában való alkalmazási lehetőségeit a drámapedagógia és kreatív írás egyes eljárásain keresztül közelítem meg. Ezek a technikák cselekvésre készítettségükkel és a személyes élménykeltés eljárásaival megfelelően előkészítik az irodalmi szöveg aktív befogadását, és hozzájárulnak az irodalmi szövegek iránti pozitív(abb) attitűdök kialakulásához. Az élménypedagógiai szövegfeldolgozási módszerekhez kortárs gyermekverseket rendelek: a nyelvjátékvers, hangzó vers és gyermekmonológ verstípusai közül a hangzó vers egyes alcsoportjaira állítok össze feladatsorokat. Ezek a feladatok a kompetenciafejlesztés mellett néhány alapvető szövegfeldolgozási stratégia gyakorlását is magukba foglalják, így kettős hatékonyságot fejthetnek ki az irodalomórákon. Kutatásom célja rámutatni arra, hogy a kortárs gyermekversek élménypedagógiai feldolgozása segítségével effektív módon hozzájárulhatunk az irodalomértés fejlesztéséhez is.

A pedagógia, mint közösségfejlesztés

Pihelevics Attila

piatt74@gmail.com

A pedagógia elméletének és gyakorlatának vizsgálata során azt tapasztaljuk, hogy a pedagógia elsődleges fókusza az, hogy az oktatás során adott tanulóknak bizonyos ismeretek kialakulását segítse elő. Ezzel szemben egyre több jel mutat arra, hogy jóval nagyobb eredményekre vezetne, adaptívabb lenne, ha a pedagógia elsődleges fókusza nem a tananyagra, és nem is az egyénekre irányulna, hanem a közösségfejlesztésre.

A konkrét ismereteket a közösség résztvevői alakítják ki magukban, ez az ő feladatuk, a neveléstudományé, a pedagógusoké pedig az, hogy a közösségnek, a közösség működésmódjainak fejlődését elősegítsék annak érdekében, hogy egyre kedvezőbb feltételek alakuljanak ki a személyes tudáskonstruálásokhoz. Természetesen a közösségek szerepe a neveléstudományban már korábban is időről-időre különböző módokon felmerült, de ezek egyelőre még nem kellően kidolgozottak, koherensek, illetve nem kapnak kellő támogatást, figyelmet. Fontos volna, hogy nagy számban legyenek olyan kutatások, kísérletek, amelyek a közösségek és fejlődésük fogalmait, modelljeit alakítják ki, mélyítik el annak érdekében, hogy a pedagógusoknak pontos fogalmaik legyenek ahhoz, hogy az adott közösséget jellemezni tudják, legyen elképzelésük arról, hogy az adott közösséget hogyan fejlesszék, tudják, hogy a közösségek fejlődésének milyen fejlődési szakaszai vannak.

Tudjuk, hogy az ember társas lény, hogy a tanulását, működését alapvetően befolyásolják a szociális közegének jellemzői, a pedagógia elméletének és gyakorlatának jelenleg mégsem erre irányul az elsődleges fókusza. A referátum célja annak hangsúlyozása, alátámasztása, hogy a közösségfejlesztésre fókuszálás időszerű és fontos feladat.

A két világháború közötti magyar családtámogatási rendszerek gyermekvédelmi aspektusai: A FAKSz-tól az ONCSA-ig

Pornói Imre

Nyíregyházi Egyetem

porimrit@t-online.hu

A szociális problémák megoldására az 1920-as évektől törvények és rendeletek sora született, s hosszú viták zajlottak mind a képviselő - mind a felsőházban. A kutatás arra keres válaszokat, hogy a létrehozott családtámogatási formák hogyan járultak hozzá a korszak gyermekvédelméhez.

A kutatás során felhasználtam a Hivatalos Közlönyt (1918-1942), a Magyarországi Rendeletek Tárát (1920-1945), a Nemzetgyűlés, az Országgyűlés Képviselőházának és Felsőházának, valamint az Országgyűlés naplóit (1922-1947), a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventjének jegyzőkönyveit (1942-1943), s a Magyar Törvénytarat (1920-1944).

Az 1920-as évek elején az ínségnyhító segélyezési akciókkal, mint egyfajta tüneti kezeléssel a legsúlyosabb szociális problémákat csak átmenetileg sikerült enyhíteni, de a rászorulókat nem tudták eljuttatni az önálló megélhetés szintjére. Ennek volt első sikereket hozó intézkedése, a földbirtokreform során házhelyhez juttatottak számára házépítési lehetőséget biztosító „Falusi Kislakásépítő Szövetkezet” (FAKSz), melyet az 1927/52.170.B.M.sz. rendelettel hoztak létre, s ezt a feladatot teljesen altruisztikus alapon látta el. Ugyanezen évben készült el a népjóléti-és munkaügyi miniszternek a sokgyermekes családok segélyezéséről szóló törvényjavaslat tervezete. Ez ugyan nem valósult meg, ám számtalan törvénynek voltak családvédelmi aspektusai. Azonban ezek sem szociális, sem családvédelmi szempontból nem nyújtottak általános megoldást a létező szociális problémákra. Szervezett, egységes, állami irányítású szociálpolitika megszervezésére volt szükség.

Az 1940:XXIII.tc. hozta létre e feladatra az Országos Nép-és Családvédelmi Alapot, mely támogatta a sokgyermekes családokat, gondoskodott a gyermekvédelem feladatainak ellátásáról, segítette a főleg mezőgazdasággal foglalkozó, megélhetésükben veszélyeztetett családokat házhoz juttatással, telepítéssel, közzóléti szövetkezetek, valamint termelési és értékesítési intézmények felállításával. Tevékenységét 1945-ben is folytatta, s az ideiglenes nemzeti kormány 6.300/1945.M.E. sz. rendelete, mely az állam szociálpolitikai feladatairól és a szociálpolitikai szervekről intézkedett szüntette meg, s korábbi irányító szervezetének, az Országos Szociális Felügyelőség-nek a szerepét a népjóléti miniszter vette át.

Irodalomoktatás és identitáskompetenciák

Propsz Eszter

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

propsz@jgypk.u-szeged.hu

Előadásomban – oktatói és kutatói tapasztalataim bemutatásával – azt a kérdést tervezem körüljárni, hogy mennyiben fejleszthetők az identitáskompetenciák az irodalomoktatásban.

Heinz Abels és Lothar Krappmann szociológiai és pedagógiai munkáira támaszkodva négy identitásfejlesztő képességet vázolok, melyek véleményem szerint hatékonyan fejleszthetők az irodalomtanítás során: 1. a szerepelvárásoktól való távolságtartás képességét, a szerep-távolságot, 2. a mások helyzetébe való belehelyezkedés képességét, az empátiát, 3. az ambiguitás-toleranciát, vagyis azon feszültség elviselésének a képességét, mely szerepeink kétértelműségéből és motivációs struktúráink ellentmondásosságából fakad, és 4. az identitás bemutatásának képességét, melyet én magam munkám során összekapcsolok a narratív kompetencia fejlesztésével. (A narratív kompetencia lényege Paul Ricoeur fejtegetéseit követve úgy fogalmazható meg, hogy mivel a narráció közvetíti az identitás két aspektusa, az idem- és az ipse-identitás, azaz az azonosság és az eltérőség, valamint az önmegaság és a másság között, az időbeli állandóság és a változás között, időbeli egységbe foglalja az események sokaságát, és koherenciát teremt célok, okok és véletlenek között, egységes személyiségalakzatra tehetünk szert általa, illetve a segítségével folyamatosan újrateremthetjük, újraértelmezhetjük életünket.) Ezeket az identitás-kompetenciákat integratív kompetenciáknak tartom, vagyis vizsgálom a bennük, általuk integrált kompetenciákat is, azt, hogy az irodalommal való foglalkozás fejleszti a receptív és produktív (expresszív) nyelvi és kommunikációs kompetenciákat, a mentalizáció, mentális reprezentációk kialakításának készségét, a metakogníciót stb.

A bemutatott elméleti alapokon aztán – továbbra is oktatói tapasztalataimra alapozva – azt vizsgálom, mik az idegen nyelvi irodalomoktatás lehetőségei és korlátai az identitáskompetenciák formálásában, hogy az idegen nyelvi szöveg „idegensége” mennyiben segítheti és mennyiben nehezítheti a „saját” (identitás) megalkotását és értelmezését.

A problémafelvetés holisztikus szemléletében szeretne újat nyújtani, mert, bár a kompetenciaalapú oktatással egyre intenzívebben foglalkozik az oktatásügy, az a benyomásunk alakulhat ki, hogy a fejlesztendő kompetenciák, noha felsorolásuk (tanulmányokban, tantervekben stb.) alapos, nem kapcsolódnak össze nagyobb egészé. Mint a leírtakból kitűnik, meglátásom szerint az *identitás* képviseli azt az egészet, amiben az irodalomoktatás által fejlesztendő kompetenciák egyesülnek, s ez speciális feladatok elé állítja az irodalomoktatót.

Fogyatékoság-történet vagy gyógypedagógia-történet? Régi és új tudományágak útkeresése és vitája

Pukánszky Béla

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

[bela@pukanszky.hu](mailto:bel@pukanszky.hu)

A tudománytörténeti, historiográfiai, pedagógiai eszmetörténeti és felsőoktatás-történeti pillérekre épülő kutatás eredményeiről beszámoló előadás elemzően mutatja be a klasszikus gyógypedagógia-történet mint diszciplína területén végbement paradigmaváltást, láthatóvá teszi a nemzetközi tendenciákat, illetve az új, fogyatékoságtörténeti szemléletmód kialakulásának és elterjedésének okait és következményeit. Előadásunkban elemezzük a nemzetközi és magyar gyógypedagógia-történet írás történetének markáns tendenciáit, górcső alá vesszük és összehasonlítjuk egyes (angolszász, német és magyar) emblematikus monográfia- szerzők (mint például: Margret Winzer, Edwin Wallace, John Gach, Sieglind Ellger-Rüttgardt, Andras Möckel, Vera Moser, Svetluse Solárová, Heinrich Greving, Petr Ondracek, Gordosné Szabó Anna, Könczei Gyögy) összefoglaló monográfiáiban feldolgozott tartalom és az egyes monográfiákra jellemző feldolgozásmód sajátosságait, felvázoljuk az újabb publikációkban tetten érhető fogyatékoságtörténeti paradigmaváltás okait. A kutatás eredményeit prezentáló előadásban sort kerítünk a pedagógiatörténet és a gyógypedagógia-történet mint diszciplína és mint a felsőoktatásban oktatott tantárgy viszonyának és kapcsolatrendszerének bemutatására. Ezt követően elemezzük a („többségi”) pedagógiatörténet-írásban az utóbbi évtizedekben végbement paradigmaváltás és tartalmi-kutatásmetodikai gazdagodás hatását a gyógypedagógiatörténet-írásra. Végezetül megvizsgáljuk a gyógypedagógia-történet (illetve a fogyatékoságtörténet) tényleges helyét, szerepét és funkcióját a hazai gyógypedagógus-képzés tantárgyi struktúrájában – összehasonlítva a („többségi”) pedagógiatörténet helyével és szerepével a hazai többségi pedagógusképzésben. Az előadást megalapozó pedagógiai-gyógypedagógiai eszmetörténeti kutatás komparatív és filológiai elemző-értelmező módszerek segítségével folyt. A feldolgozásra kiszemelt források körét az angol, német és magyar nyelvű monográfiákra és monográfia-tankönyvekre koncentráltuk.

Agresszió és viktimizáció egy hátrányos helyzetű térség gimnáziumában

Rucska Andrea, Kiss-Tóth Emőke

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

efkrucsi@uni-miskolc.hu, ekdekan@uni-miskolc.hu

Az agresszió szinte betelepszik mindennapjainkba. Ez fokozottan érvényes a hátrányos helyzetű településekre. Egy hátrányos helyzetű térségben a kedvezőtlen életesemények, az alacsonyabb életszínvonal, életmód negatívan befolyásolja az emberek attitűdjét. A depriváció frusztrációt eredményez, ami az agresszió, ezzel egyidejűleg a viktimizáció emelkedését eredményezi. Szociális tanulás eredményeként ez a magatartásforma a középiskolában is megjelenik iskolai agresszió formájában.

Kutatásunk egy hátrányos helyzetű településen működő gimnázium tanulóira fókuszált. A teljes körű, standard kérdőíves adatfelvételen megismertük, hogy milyen mértékű a középiskolában az agresszió és a viktimizáció, kiket érint leginkább, és kik az agresszorok. Kutatásunkban a Buss-Perry Agressziós kérdőívvel feltérképeztük, hogy az agresszoroknak milyen mértékű az agressziós szintjük, és hogy milyen típusú agresszió fordul elő a leggyakrabban. A kutatáshoz kapcsolódik még egy Rosenberg önértékelési kérdőív is, mellyel megismertük, hogy egyes agressziós és viktimizációs szinthez milyen önértékelési szint társul.

On-line kutatásunkat SPSS statisztikai szoftver segítségével elemeztük, melyben az általános leíró statisztikán kívül, összefüggés vizsgálatokat is végeztünk. Statisztikai módszerek segítségével a rejtett tartalmak feltérképezésére is vállalkoztunk.

Kutatásunk eredményeként felszínre került, hogy a középiskolában nem elhanyagolható a viktimizáció, és ez egyaránt érinti mind a fiúkat, mind pedig lányokat. A verbális erőszak jelenléte sokkal erőteljesebb, mint a fizikai erőszaké. A verbális viktimizáció esetében a lányok nagyobb arányban érintettebbek, mint a fiúk. Agresszori státusz, mint várható is volt leginkább a fiúké.

A Rosenberg önértékelési kérdőív segítségével történt vizsgálat összefüggés elemzéseinek eredményeként egyértelművé vált, hogy az: *aki sikertelennek érzi magát, az többnyire ellenséges, dühös, alacsony az önértékelése, és úgy érzi, semmiben nem jó!*

Az Iskolai Közösségi Szolgálat módszertani kérdései

Sárosi Tünde

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

sarositunde@gmail.com

A társadalmi bizalomról szóló tudományos felmérések arra mutattak rá, hogy kevesen törődnek a másik emberrel. Ez a közgondolkodást jelző arány a sürgős beavatkozás szükségességét jelezte. A társadalomban nem hagyhatjuk magukra a bajba jutottakat, segítséget kell nyújtanunk a rászorulóknak. A fiatalokban tudatosítanunk kell, hogy egy közösség tagjai vagyunk, ezáltal felelősséggel tartozunk egymásért, a közösségért.

2012 augusztusában elfogadott új köznevelési törvény értelmében 2016 januárjától az érettségi vizsgára bocsátás feltétele az 50 órás iskolai közösségi szolgálat. Ennek bevezetése már 2010 óta foglalkoztatja aktívan az oktatással foglalkozó szakembereket. A kötelezettség fontos céljaként a diákok szociális érzékenyítését és az önkénes motivációk kialakítását, erősítését, azaz az önkéntességre nevelést jelölték meg.

A törvény bevezetésével nagyon sok gyakorlati és számos szakmai kérdés is felmerül. Amellett, hogy tisztázni kell a közösségi szolgálat iskolai módszertanát, azt is meg kell vizsgálni, hogy milyen feltételek kellene ahhoz, hogy a diákok a lehető legtöbbet fejlődjenek az iskolai közösségi szolgálat során. A rendszer hatékonyságának növelése érdekében fontos megnézni milyen tapasztalatok születtek eddig az iskolai közösségi szolgálat megvalósítása során az iskola, a diákok és a fogadó intézmények szemszögéből.

Előadásom vázolja az Iskolai Közösségi Szolgálat tevékenységrendszerének módszertani aspektusait és a szervezéssel járó szakmai dilemmákat. Ezt követően azt vizsgálom meg, hogy melyek az Iskolai Közösségi Szolgálat sikerességét befolyásoló legfontosabb tényezők.

A játékos tevékenységek, mint a „tapintatos tesztelés” lehetséges formái a korai német, mint idegennyelv-oktatásban

Sárvári Tünde

SZTE JGYPK

sarvari@jgypk.szte.hu

A 6-9 éves gyermekek idegen nyelvi nevelésével kapcsolatos ajánlások minden esetben hangsúlyozzák, hogy az elért eredmények feltárását és értékelését oly módon kell megvalósítani, hogy az ne különbözzön a szokásos, a gyermekek tanulási hétköznapijaiból ismert tevékenységektől, tanulási feladatoktól. Egyetértek Kováccsal (2009: 133ff.), aki a célcsoport elért eredményeinek mérésével és értékelésével kapcsolatban a címben is szereplő „tapintatos tesztelés” kifejezést használja. Ezek alapján megállapítható, hogy a „tapintatos teszteléshez” olyan eszközökre van szükségünk, amelyek a legjobban hasonlítanak ahhoz a módhoz, ahogy a gyermekek az idegen nyelvet tanulják. A korai idegennyelv-oktatásban a tanulási folyamat legjellemzőbb formáját a játékos tevékenységek alkotják, így kézenfekvőnek tűnik, hogy az eredmények feltárásához is ezt az utat válasszuk.

Jelen előadás arra keres választ, melyek lehetnek a korai idegennyelv-oktatás, különös tekintettel az 1-3. évfolyamon folyó idegen nyelvi nevelés mérhető nyelvi eredményei, hogyan lehet a célcsoport életkori sajátosságainak figyelembe vételével ezeket az eredményeket a játékos tevékenységek megfigyelése és dokumentálása során feltárni és értékelni.

Ehhez áttekintjük az 1-3. évfolyamos tanulók idegen nyelvi nevelésének legfontosabb sajátosságait, várható eredményeit, valamint a célcsoport számára javasolt játékos tevékenységeket, és megvizsgáljuk, melyek alkalmasak az egyes nyelvi eredmények feltárására, értékelésére. Az értékelést nehezítheti az a tény, hogy a teljesítmény ebben a szakaszban még sok esetben nem az önálló teljesítményt jelenti, mert azt még csak jól ismert szituációkban várhatjuk el a tanulóktól. Az előadás során bemutatásra kerül egy általam 1-2. évfolyamon tanuló gyermekek játékos tevékenységének megfigyelésére és dokumentálására német nyelvórán használt táblázat, mely lehetővé teszi a megfigyelések kvantitatív elemzését is.

A környezet, a család és a formális nevelés inspirációs hatásai a személyes élettér kialakításában

Siposné Tavaszi Virág

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest

s.tavaszi.virag@gmail.com

Ha napjainkban körbenézünk a körülöttünk lévő otthonokban, azonnal feltűnhet a tárgyak sokasága. Ezen tárgyak által keltett érzések és a hozzájuk fűződő viszonyok azonban sokfélék lehetnek. Ilyen módon azonnal felmerülhet az a kérdés, hogy:

- milyen szempontok szerint alakítja valaki a környezetét, szerzi be vagy rendezi el tárgyait,
- milyen hatást gyakorolt erre az egyéni értékorientációra a környezet, a társadalmi fejlődés és szellemiség.

A strukturált interjúk és kérdőívek elemzése során kutatásom központi célja feltárni, hogy a különböző nemzedékek ízlésvilága milyen szinergiákat vagy esetleges feszültségeket generálhat a felnőttkori élettér kialakításában.

A pedagógiai hatékonyság növelése érdekében, a belső enteriőrrel kapcsolatban, fontos kitérni a mai kor értékrend változására is, azaz az elhasználtam – eldobom jellegű fogyasztói magatartásformára. Ebben a viszonylatban igen komoly problémaként jelentkezik az áthagyományozódás megszűnése is, ezért meghatározó információ lehet a különböző válaszadások során az, hogy:

- milyen szükségleteket elégítenek ki a gyárilpar célszerű, mindenki által megvásárolható termékei,
- milyen esztétikai természetű viszony fűzi a felhasználókat e tárgyakhoz,
- az informális és formális nevelés milyen mértékben befolyásolhatja a fogyasztó és termelő, a tömegigényt követő és az egyediségre törekvő ember ízlésének alakulását,
- a művészeti-esztétikai nevelés során, az alkotótevékenység közben bekövetkezhete olyan szemléletformálás, ízlésnevelés, melynek fontos szerepe lesz a személyiségfejlődésben, esztétikai ítéletalkotásban.

Mindezen folyamatoknak az összetevői esztétikai, szociológiai, pszichológiai vonatkozásokat tartalmaznak, ezért a kutatás folyamán fontos mindezek feltérképezése, elemzése, az oksági összefüggések megfogalmazása is. A kutatási eredmények új következtetések, megállapítások megfogalmazását tehetik lehetővé a tárgyakhoz fűződő kapcsolat, illetve a felnövekvő nemzedékek ízlés-kialakulásának szempontjából.

Adalékok a 17. századi erdélyi főúri neveléshez a Teleki család példáján

Szalai Ágnes

Pécsi Tudományegyetem

szalai.agnes92@gmail.com

A Teleki család Erdélyben való tartós megtelepedése a 17. század első harmadára datálható, s a család tekintélyének megalapozása a méltán „minden későbbi széki Teleki ősatyjának” nevezett Teleki Mihály (1634-1690) nevéhez köthető. Az Apafi-korszak egyik legbefolyásosabb emberének politikai pályafutása ugyan köztudott, azonban korának művelődésében és edukációs folyamataiban, valamint saját családja nevelésében betöltött szerepe és annak motivációja kevésbé ismert.

Kutatásom célja, hogy a családfő szűkebb értelemben vett familiáját érintő kultúrpolitikai tevékenységén keresztül bemutassam a 17. századi erdélyi főúri nevelés sajátosságait, belső és külső mozgatórugóit, természetesen külön vizsgálva a fiú és leány családtagok oktatásának, nevelésének elemeit.

A fiúgyermekes esetében a vizsgálat kétirányú, hiszen a korszakra jellemző módon a főúri fiúgyermekes a triviumi ismeretek udvarban történő elsajátítását követően a kollégiumi képzés részesei lettek. A Teleki család esetében tudható, hogy saját udvaraikban is kiemelt figyelmet fordítottak a nevelés megszervezésére, amelyet jelez, hogy a család kedvelt birtokain – Uzdiszentpéteren, Sorostélyon, Gernyeszegen – megfelelő tárgyi és személyi feltételekkel (*praeceptorok*) iskolákat működtettek. Az udvarban működő magántanítók a Teleki család esetében azonban nem kizárólag az udvari képzést felügyelték, hanem több esetben a korszak kiváló református kollégiumaiban (Kolozsvár, Nagyenyed) zajló formális képzésük során, *publicus praeceptoroként* is segítették a fiúkat. Emellett a 17. században a felsőfokú képzésben bekövetkező átalakulást jól mutatja, hogy a Teleki-fiúk közül csak Pál peregrinált. Összességében a fiúk pályafutása egyértelműen mutatja képzésük eredményességét, hiszen – megőrizve a család édesapjuk révén megalapozott befolyását – mindannyian bekapcsolódtak a korabeli elit körébe egyházi és katonai vonalon egyaránt.

A lányok nevelése természetesen főúri milióban is egészen máshogy zajlott és más célt szolgált, mint a fiúké. Az elsődleges cél a társadalmi státusz megőrzése és ezzel összefüggésben az előkelő házasságkötés volt. Az ehhez szükséges szellemi tőke és gyakorlati tudás megszerzése pedig udvari keretek között zajlott, a Teleki család esetében édesanyjuk, az udvari klerikusok és vélhetően az öregasszony közreműködésével. A Teleki-lányok neves főúri családokba való beházasodása jelzi képzésük sikerességét, amely frigyek révén a család megerősítette, kiterjesztette „kapcsolati hálóját”.

Munkám során elsődleges és másodlagos forrásokra egyaránt támaszkodtam. A kiadott művek közül a Teleki-levelezést, Teleki Mihály udvartartási naplóját, valamint Herepei János adatgyűjtéseit és tanulmányait emelném ki. Ezen felül a primer forrásokat a Magyar Országos Levéltárban fellelhető Teleki Mihály Gyűjtemény, valamint a család marosvásárhelyi levéltárának iratai szolgáltatták.

Sajátos nevelési igényű tanulók közösségeinek megismerési lehetőségei a szociometria módszerével

Szekeres Ágota, Horváth Endre

ELTE-BGGYK

agota.szekeres@barczy.elte.hu, horvath.endre@barczy.elte.hu

Az együttnevelés pedagógiai segítése, valamint a csoportfolyamatok hatékony kezelése kompetenciaként jelenik meg Magyarországon a pedagógusok minősítési rendszerében. Ez szükségessé teszi olyan mérési eljárások kidolgozását, amelyek gyorsan és pontos képet adnak a tanulói közösségekről. A többszempontú szociometria ezt lehetővé teszi, ámde a korábban használt papír-ceruza alapú méréssel számos probléma adódott, ezért kezdtünk el fejleszteni egy alkalmazóbarát szoftvert.

A SMETRY rendszer továbbfejlesztésével létrejött a digitális mérés lehetősége, amely olyan atipikus fejlődésű tanulók (elsősorban értelmileg akadályozott és autizmus spektrum zavarban érintett tanulók) elérését is biztosíthatja, amelyre eddig hazai körülmények között még nem történt a szociometria módszerével. A digitális mérés megvalósíthatósága érdekében módosítottunk az adatbevitel módján és körülményein, amelynek az elsődleges célja az írás-olvasás megkerülése volt.

Előadásunkban áttekintjük azokat az adaptációs lépéseket, amelyek szükségesek voltak ahhoz, hogy értelmileg akadályozott fiatalok egyéni mérése megvalósulhasson. Részletezzük azokat a változtatásokat, amelyek azért tettünk, hogy enyhén értelmi fogyatékos tanulók osztályaiban csoportos mérést végezhesünk. Végül bemutatjuk az autizmus spektrumán érintett tanulók mérése kapcsán felmerült kérdéseket, adaptációs lehetőségeket.

Az adaptált változattal végzett próbamérések során egyöntetű pozitív visszajelzést kaptunk a mind a tanulók, mind a pedagógusok részéről. A SMETRY rendszer további fejlesztésével egy pedagógusok által használható mérési eljárás dolgozható ki, mely segíti az atipikus fejlődésű tanulók iskolai közösségeinek alaposabb megismerését, fejlesztését, amelyhez a digitális mérés populáció specifikus protokollját kell kifejlesztenünk. Ez segítheti mind az együttnevelésben résztvevő sajátos nevelési igényű tanuló helyzetének megismerését, mind pedig a későbbi társadalmi beilleszkedés támogatását (mind a többségi tanulók, mind pedig a fogyatékos tanulók oldaláról.)

Köszönetnyilvánítás: A kutatást a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatta

Az önirányított tanulás jellemzői és lehetőségei felnőttkorban

Szilágyi Gabriella

Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

gabriella.920922@gmail.com

Mai, gyorsan és folyamatosan változó világunkban kiemelkedő szerepe van az élethosszig tartó tanulásnak, miszerint a tanulási folyamat végigkísér bennünket az egész életen át, s nem fejeződik be a formális, intézményi keretek között folytatott oktatással. Az Európa Tanács által megfogalmazott, a minőségi és hatékony élet fenntartásához szükséges nyolc kulcskompetencia egyike a felnőtteknek a tanulásra történő képességét foglalja magába. Európa több országában (Anglia, Portugália stb.) ezt a képességet úgy értelmezik, mint az arra való tudást, hogy a felnőtt képes az általa meghatározott célok érdekében különböző tanulási módszerek közül választani.

A tanulásra történő képesség meghatározásából következik a felnőtt tanulóknak azon képessége, amely során saját maguk képesek az egész tanulási folyamatot megtervezni, szervezni és menedzselni, azaz irányítani a tudás megszerzését. Ezt a komplex értelmezési keretet a szakirodalom önirányított tanulásként (self directed learning) értelmezi, mely a formális, intézményi keretek közötti és az önállóan végzett tanulás fogalmán túlmutat. A tanulás e formája számos további rész-képességet, kompetenciát és attitűdöt feltételez a tanuló részéről, melyeknek elsajátítása és gyakorlása egy újabb tudást, magának a tanulásnak a tudását eredményezi.

Az előadás célja, hogy részletesen bemutatásra kerüljön a felnőttek önirányított tanulásának értelmezése, folyamata, megvalósulásának feltételei, tendenciái hazai és nemzetközi kutatási eredmények alapján. További nézőpontot nyújtanak az önirányított tanulási modellek: az egyenes irányú, oktatási és interaktív modellek, melyek közül az utóbbi jelentős szerepet tölt be a tanulók online környezetben folytatott önirányított tanulásánál.

A digitális világ nyújtotta eszközök jelentősen befolyásolják a tanulási folyamatokat napjainkban, kiváltképp az önirányított tanulást: az új virtuális környezet más előnyeit és hátrányait emeli ki a tanulás e formájának, melyek az ismert tanulási modellek újraértelmezéseit követelik meg.

Tanulás, mint élmény a munkahelyen

Szócsová Brigita

Neveléstudományi Doktori Iskola, Eötvös Loránd Tudományegyetem

szocsbrigi@hotmail.com

A 21. században megjelenő társadalmi és gazdasági kihívások egyre nagyobb feladatot jelentenek a felnőtt emberek számára. Az andragógia szerepe napjainkban egyre inkább felértékelődik, hiszen elhivatott célja a felnőtt emberek képzése, fejlesztése, ami megoldást jelenthet az előttük álló kihívások sikeres legyőzésére. A munkahely mint tanulási színtér egyre fontosabbá válik számunkra, hiszen egy átlagos napunk egyharmadát és életünk legalább 30 évét a munkahelyen töltjük. (CEDEFOP, 2011) A munkahelyen tanulhatunk munkatársainktól, tréningekből, különböző problémák megoldásaiból és számtalan más forrásból. Nagyon fontos a munkahelyek azon felelőssége, hogy megfelelő lehetőségeket biztosítsanak a munkahelyi tanulásra, ezáltal elősegítve a lifelong learning gyakorlati megvalósulását és ösztönözve a munkavállalókat a folyamatos tanulásra.

A munkahelyeken leggyakoribb ismeretelsajátítási forma az informális tanuláshoz köthető. (Kraiciné, 2012; Tóth, 2006; Cofer, 2000). A formális képzési rendszerek mellett az informális tanulás lehetőséget biztosít arra, hogy a tanulás munkavégzési folyamatokba ágyazódva vagy azokhoz szorosan kapcsolódva jelenjen meg, annak élményszerűségét erősítve. Az informális tanulási folyamatok ma már a tudásmegosztás hatékony előmozdítójaként jelenhetnek meg egy szervezet életében, ahogyan a tanulószervezetek világában is.

Az előadás célja egyrészt az, hogy részletesen bemutassam a munkahelyi tanulás jelenkori értelmezését, megvalósulásának feltételeit és a lifelong learning koncepció megjelenését a munkahelyi tanulás területén. További nézőpontot nyújtanak a munkahelyi tanulást leíró modellek és az informális tanulás értelmezési formái, valamint annak működési modelljei szorosan kapcsolódva a munkahelyi tanulás területéhez. Az informális tanulás mélyebb megismerésével feltárhatjuk az élményszerű munkahelyi tanulást, és olyan programokat alakíthatunk ki, amelyeket valós fejlesztési céllal használhatunk a jövőben.

A Szabadnevelési Híradó szerepe a felnőttképzés megújításában (1945-1946)

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft.

szoro.ilona@kello.hu

A II. világháborút követően kibontakozó demokratikus átalakulás részeként jelentős változások következtek be a felnőttképzés területén is. A korábbi erősen központosított, tartalmában és módszereiben bizonyos mértékig egysíkú iskolán kívüli népműveléshez képest, az érintett lakosság és a társadalmi szervezetek aktív részvételével megvalósuló szabadművelődés keretében a korábbinál szélesebb lehetőségek, új irányok, változatosabb képzési formák nyíltak az érdeklődők számára. A közművelődés, az oktatás és a felnőttképzés átalakításának támogatására, a kulturális tevékenységre vonatkozó új szabályok megismertetésére, a szabadművelődés elveinek, módszereinek szélesebb körben való bemutatására, az oktatás és nevelés területéhez kötődő fontosabb információk közzététele érdekében a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 1945 őszén egy tájékoztató kiadvány közreadását határozta el. A VKM Népművelési ügyosztálya szerkesztésében megjelenő Szabadnevelési Híradó első számai még csak, mint tájékoztató körlevél jelentek meg, és elsősorban szakmai ismereteket közöltek a művelődés szervezésével foglalkozó intézmények, szervezetek apparátusával. A közművelődés és felnőttképzés területén jelentkező komoly feladatok igénye, illetve a minisztérium koordináló szerepének fokozottabb támogatása érdekében a lap néhány hónap leforgása alatt már egy komoly szakmai orgánus formáját öltötte, amely a rendelkezések és kulturális események közzétételén túl, szakmai kérdések tárgyalásának, a társadalmi mozgósításnak, a hiányosságokat feltáró kritikának és pozitív példák, jó gyakorlatok bemutatásának is teret adott. A lap foglalkozott az analfabetizmus teljes felszámolásával, az alpműveltség, az írni, olvasni tudás mindenki számára való biztosításával, a szabadiskolák rendszerének kiépítésével, feladataikkal, a felnőttképzés során alkalmazásra kerülő speciális módszerekkel, a népi kultúrának az oktatásba való integrálásával. Tárgyalta a különböző tanfolyamokkal kapcsolatos tudnivalókat, a gazdasági képzés, illetve az állampolgári nevelés fontosságát, új lehetőségeit.

A Szabadnevelési Híradó a világháborút követő nagy átalakítások időszakában hiánypótló szerepet vállalt. Jelentős mértékben hozzájárult az új művelődéspolitikai széles körű megismertetéséhez, a kultúra szervezésében résztvevők tájékoztatásához, felkészítéséhez. Meghatározó szakmai fóruma volt a felnőttnevelés megújításának az alapelvek tisztázásától a gyakorlati feladatok koordinálásáig

Művészeti nevelés a debreceni egyetemen 1914-1949 között: Pukánszky Béla professzor zenei munkássága

Tamusné Molnár Viktória

Debreceni Református Hittudományi Egyetem

tamusne.viktoria@drhe.hu

A debreceni egyetem bölcsészettudományi kara történetének első korszakában több oktató is szoros kapcsolatban állt a művészetekkel. Ez a referátum elsősorban a pozsonyi kötődéssel is rendelkező Pukánszky Béla professzor zenei jelentőségét kívánja bemutatni. Előadásom témája része, egyik alfejezete a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskolájába benyújtott doktori disszertációnak. E prezentáció Pukánszky munkásságára fókuszál és fő célkitűzése a tanári hivatás során végzett alkotó művészeti, valamint közéleti tevékenységének a feltárása, bemutatása és elemzése. A vizsgálat legfőbb kérdése, hogy mely művészeti ágakkal került kapcsolatba és milyen közéleti fórumokon, eseményeken nyílt lehetősége művészeti írói és előadói bemutatkozására.

A kutatás során kvalitatív módszerekkel dolgoztam. Eszmetörténeti vizsgálatot folytattam biografikus módszerekkel, olyan tényfeltáró kutatást, amely a vizsgált professzor művészeti munkásságának feltárását tűzte ki célul. Próbáltam a személyes hagyatékok fennmaradt iratait, illetve a kortárs tudóstársak, kollégák által írt kritikákat, recenziókat és jubileumi tanulmányokat elolvasni és feldolgozni, így adatokat, információkat nyertem régi tanítványoktól, családtagoktól is. Pukánszky Béla esetében a Debreceni Egyetem Kézirattárában fennmaradt dokumentumokra (jegyzőkönyvek, hangverseny-meghívók, kézírásos és gépelt szövegű zenetörténeti előadások), azon belül is elsősorban felesége levelezésére támaszkodtam.

Előadásomban beszámolok a vizsgálat eredményeiről, miszerint Pukánszky Béla művészetekkel foglalkozó tudományos és ismeretterjesztő írói, illetve előadói tevékenységével milyen aktív szerepet vállalt Debrecen és Budapest, tulajdonképpen egész Magyarország művészeti közéletében. Kutatásom eredménye így a debreceni egyetemi bölcsészkar, valamint a város országos szinten is kiemelkedő értelmiségi köreinek jelentős művelődéstörténeti, kulturális ismeretterjesztési és művészetpártolói ténykedésének eddigi eredményeit gazdagítja.

A zene a mi közös nyelvünk: a közösségi zeneterápia súlyosan halmozottan sérült felnőttekkel

Tiszai Luca

**SZTE JGYPK, Gyógypedagógus-képző Intézet
Szent Erzsébet Otthon, Ipolytölgyes**

tiszailuca@jgypk.szte.hu

A közösségi zeneterápia lényege, hogy zenei projekteken keresztül adjon válaszokat társadalmi kihívásokra. Egy sikeres zenei előadás kapcsolatokat teremt a résztvevők között: a mű előadói és a közönség közelebb kerülnek egymáshoz. A közös zenélés társadalomformáló erejét Kodály is hangsúlyozta, a közösségi zeneterápia szakirodalmában megfogalmazott alapelvekben gyakran Kodály gondolataira ismerhetünk.

A Nádizumzum zenekar 2007-ben alakult a Szent Erzsébet Otthon súlyosan halmozottan sérült lakóiból. A hangszertanulás komplex és bonyolult folyamatát leegyszerűsítve, egyszerű, személyes mozgásmintákhoz alakított hangszereken játszanak kíséretet magyar népdalokhoz.

A zenekari munka a résztvevők számára a társas viselkedés iskolája is. A zenekari tagok nagy része azelőtt vált felnőtté, hogy a képezhetetlenség fogalmát eltörölték volna, így formális oktatásban nem részesültek. Többük számára új tapasztalat a felelősségvállalás, az egyenrangú kapcsolatok építése, és a siker megtapasztalása is.

A zenekar repertoárján többek között jól ismert magyar népdalok szerepelnek, koncertjeinkbe szívesen kapcsolódik be a közönség. Az ilyen közös zenélés átformálja a kapcsolatokat, a zenészek, akik kapcsolataikban általában az alárendelt, mások segítségére szoruló szerepet kapják, ebben az esetben egyenrangú, sőt a másik számára adni képes féllé válnak. Az elmúlt évek során interaktív koncertek mellett workshopokat és inkluzív koncerteket tartottunk professzionális zenészek és zenét tanuló diákok közreműködésével. A workshopok a sikeres társadalmi integráció modelljeként szolgálnak: zeneileg nem képzett résztvevők megtapasztalhatják a közös zenélés élményét a leegyszerűsített hangszerek segítségével és az összeszokott zenei együttes támogatásával. Ez a tapasztalat megkérdőjelezi a társadalmi integráció egyoldalú, karitatív szemléletét: a résztvevők kölcsönösen gazdagítják egymást.

A zenét tanuló diákokkal és professzionális zenészekkel való közös előadások során kialakul az a kölcsönös figyelem, egymás adottságainak felismerése és értékelése, amely a valós befogadás kulcskérdése. A közös koncerteket előkészítő munka során a résztvevők között erős érzelmi kötődés alakul ki, barátságok szövődnek, többen visszajárnak hozzánk.

A kétnyelvűség kontextusai: Kultúra, identitás, oktatás

Toldi Éva

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

Az előadás ismerteti a kétnyelvűséggel kapcsolatos legfontosabb elméleteket és meghatározásokat, valamint felvázolja a típusait is. Ezt követően kitér a kisebbségi kétnyelvűség jellegzetességeire, azon belül is a vajdasági magyar nyelvhasználat specifikumaira. A bilingvizmusnak nemcsak szociolingvisztikai vonatkozásait érinti, hanem kulturális kontextusát is bemutatja. A kétnyelvűséghez való viszony az utóbbi években a Vajdaságban jelentősen átalakult, s ez a hovatartozás kérdéseit is előtérbe helyezi, valamint a nemzeti identitásra is hatással van. Ennek a változásnak a fő állomásait irodalmi műveken keresztül is követni lehet. Az alkotások a hétköznapi nyelvhasználatot képezik le, s bekerülve az általános- és középiskolai tankönyvekbe, valamint az önképzőköri munka során hatnak az iskolai magyartanítás jellegére. Az előadás arra az izgalmas kérdésre is választ keres és kínál, amely a vajdasági kulturális élet jelenlegi központi kérdésének tekinthető, hogy vajon a kódváltás és interferencia jelenségei – a kulturális kontextus és az oktatás-beli felfogás módosulásával együtt – hosszabb távon nyelvváltáshoz vezetnek-e.

Drámajátékok alkalmazási lehetőségei a pedagógusképzésben és a köznevelésben

Tóth-Kocsis Csilla

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi Otthonos Óvodája

csikocsis@jgypk.u-szeged.hu

Ha megkérdezem kollégáimat arról, melyek azok a területek, ahol segítséget várnak nevelő-oktató munkájukban, három dolgot biztosan mondanak: viselkedésproblémák, fegyelmezési eszközök hiánya, a szülők nem partnerek a konfliktusok megoldásában.

Napjainkat, iskolai életünket számos kötelezettség, sok munka és stressz teszi ki, legkevésbé jut eszünkbe, hogy amikor nehézségekkel küzdünk, játszanunk kellene. Pedig ezekre a problémákra én a játékot, a játékosságot szoktam ajánlani. Érveim között Lawrence J. Cohen pszichológus következő gondolata szerepel: *„A gyermek természetes nyelve, tanulásának és kommunikációjának legfontosabb eszköze a játék. Ha szeretnénk megérteni őt, közel kerülni hozzá, megtanítani neki valamit, segíteni nehézségei leküzdésében, akkor mindehhez elsősorban a játékon keresztül vezet út.”* (Cohen)

Pedagógusi munkám során megismerkedtem a drámapedagógia módszerével, mely hatékonynak bizonyult, sikerélményt nyújtott, így megfogalmazódott az igény, hogy átadjam tapasztalataimat kollégáimnak is. Emellett 2010-óta tanítok drámapedagógiát az óvopedagógusoknak, 2011-től pedig az alkalmazott nyelvész, és nyelv és beszédfejlesztő MA szakos hallgatóknak *drámapedagógia és drámamódszerek a kommunikációs tréningekben* tantárgyakat tanítom. Előadások, publikációk mellett mesterprogramom is a drámamódszerek alkalmazási lehetőségeivel foglalkozik.

Előadásomban olyan kipróbált játékokat, gyakorlatokat szeretnék bemutatni, melyek jól használhatóak a személyiségformálásban, a viselkedésproblémák kialakulásának megelőzésében, feleslegessé teszik a fegyelmezési eszközöket, és reményeim szerint hozzájárulnak ahhoz, hogy a leendő pedagógusok hatékonyak legyenek oktató-nevelő munkájukban.

Vizsgálat a konduktorképzésre vonatkozó nézetek körében

Túri Ibolya

Pető András Főiskola

ibolya.turi@gmail.com

Széles nemzetközi és hazai szakirodalom foglalkozik a pedagógiai nézetek fogalmával, feltárásuk módszereivel, változtathatóságukkal, képzési tartalomba illesztésük lehetőségeivel. Bizonyított tény, hogy a korábbi személyes és iskolai tapasztalatokból származó nézetek kihatnak a pedagógusjelöltek és kezdő tanárok gondolkodására és pedagógiai gyakorlatára. A közvetített elméleti tudásból és a képzés során szerzett gyakorlati tapasztalatokból mindösszesen a szűrőként funkcionáló nézetrendszer által beengedett tudás hasznosul, ezért szükséges segíteni a hallgatókat nézeteik feltárásában, azonosításában, szükség szerinti megváltoztatásában, hiszen ennek elmaradása esetén hatástalan maradhat a képzés által közvetíteni célzott tudás.

A konduktív nevelés kulcsszereplője a konduktor. A konduktorképzés arra hivatott, hogy a konduktív nevelést megvalósító pedagógusokat (konduktorokat) felkészítse a központi idegrendszeri sérült gyermekek nevelésére, oktatására, konduktív fejlesztésére. A négyéves főiskolai képzés során a hallgatók elméleti és gyakorlati képzéstartalmak, ezen belül korszerű oktatási, nevelési, pszichológiai és módszertani, valamint orvosbiológiai és rehabilitációs tanegységek keretében találkozhatnak a központi idegrendszeri eredetű mozgássérüléssel élő emberek habilitációját és rehabilitációját megvalósító konduktív nevelési rendszerrel. A konduktorjelölt a képzése első napjától terepen tanul, gyakorlata alatt párhuzamosan halad az elméleti és gyakorlati tanulmányokban. A konduktorképzés törzsanyaga kiemelkedő óraszámú szakmai gyakorlatra támaszkodik.

A bemutatásra kerülő kutatás célja volt egy, a 2015/2016. tanév során elvégzett keresztmetszet kutatás segítségével feltárni, hogy a Pető András Főiskola konduktorképzésében részt vevő hallgatók, oktatók és gyakorlati szakemberek miként vélekednek a konduktorképzés képzési tartalmairól, annak a sikeres konduktorrá válásban betöltött szerepéről, valamint a konduktori szakma tanulhatóságáról.

A vizsgálatra saját kérdőívvel került sor, amely 30 itemes ötfokozatú Lickert-skálát is tartalmazott. A vizsgálatban az I-IV. évfolyamos konduktorjelöltek, továbbá a konduktorképzésben részt vevő szakemberek (szakmai oktatók, valamint a gyakorlatban tevékenykedő gyakorlatvezetők, konduktorok) (N=250) vettek részt.

A 250 megküldött kérdőívből 187 kiértékelt ív válaszait összegezve a jelen kutatás új tényekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a képzésre vonatkozó különböző részt vevői nézetek azonosítását, bemutatását. A kutatás eredményei a konduktorképzés megújítására, a konduktív gyakorlati munka támogatásként indítandó új továbbképzésekre vonatkozó fejlesztő elképzelések irányúiként is felhasználhatók.

A középfokú duális szakképzési rendszer értékelése a konkrét vizsgaeredmények és képzési hatékonyság tükrében

Vámosi Tamás

Pécsi Tudományegyetem

vamosi@feek.pte.hu

A középfokú szakképzési rendszer hatékonyabbá tételének szempontjából fontos döntésnek bizonyult a duális rendszer bevezetése és felmenő rendszerben kötelezővé tétele, az immáron 3 évre rövidült szakmunkásképzésben. A döntés mögött alapvetően két fő ok húzódott meg; egyrészt a munkáltatói képzési igények és tartalmak nagyobb súlyú megjelenítése a képzési folyamatban, másrészt a képzési költségek megosztása a szakképző intézmények és a munka világának szereplői között. Jelen vizsgálat az első szempont megvalósulására irányul, ugyanis a nyári komplex záróvizsgák minősítései, a vizsgaelnökök beszámolóí, és a munkáltatói visszajelzések érdekes összképet eredményeztek.

Az előadás bemutatja a Baranya megyei iskolarendszerű komplex vizsgák eredményeit szakmacsoportos és szakképesítés-szintű bontásban, és ennek értékeléséhez, illetve tágabb összefüggésekbe helyezéséhez felhasználja a vizsgaelnöki beszámolókat és a gyakorlati képző helyet biztosító cégek vezetőivel elvégzett szakmai interjúkat.

Az összképből szépen kirajzolódik a munkáltatói érdekrendszer, az általuk elvégzett szakmai képzési munka minősége, és a rendszerben továbbra is tapasztalható hiányosságok, amelyek egy folyamatos fejlesztés alapját szolgál(hat)ják.

Szülői elvárások a testnevelő tanárok és a testnevelés tantárgy felé

Vári Beáta, Erdész Ákos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Testnevelési és Sporttudományi Intézet

vari@jgypk.u-szeged.hu

Bevezetés: A mindennapos testnevelés bevezetésével a figyelem keresttüzébe kerültek a testnevelők és a testnevelés. Borbély (2014) kutatásában igazolta, hogy a szülők 70%-a szerint fontos a tantárgy óraszámának megemelkedése. Kocsis (2000) arra mutat rá, hogy a diákok oldaláról is a legkedveltebb tantárgyak közé tartozik. A tanár személyiségének és a tantárgy jellegének döntő szerepe van a tanulók pozitív attitűdjének kialakulásában (Hamar és mtsai., 2012).

Cél: Igazolni szeretnénk, hogy a gyakrabban sportoló szülők gyerekei között többen és rendszeresebben fognak sportolni. Célunk, hogy feltárjuk a testnevelőkről alkotott jelenlegi képet és a szülői elvárásokat a közoktatásban, valamint, hogy a rendszeresen sportoló szülőknek nagyobbak-e az elvárásai a testnevelés óra és a testnevelő felé, hogyan viselkedjen egy ideális testnevelő, valamint hogyan épüljön fel egy testnevelés óra a szülők szemszögéből.

Módszer: A vizsgálatban 138-an vettek részt, melynek során online kérdőíves módszert alkalmaztunk, különböző szülői munkacsoportokban. Vizsgáltuk a szülők és gyermekeik sportolási szokásait, diákok és a szülei mindennapos testneveléshez való hozzáállását, a szülők, testnevelők felé támasztott elvárásait. Az eredményeket IBM SPSS 22.0 programmal elemeztük.

Eredmények: A szülők több mint 50%-a sportol rendszeresen, valamint gyermekeik is hasonló arányban. Pozitív korreláció van a szülők sportolási szokásai és a gyermekek sportolási szokásai között. A sportoló szülők magasabb százalékban várják el a testnevelés órán a nagyobb fizikai terhelést. A legtöbb szülő (71%) szerint a tanóra legyen játékos és változatos. A megkérdezettek közel azonos arányban ítélik el és támogatják azt, hogy a testnevelést osztályozni kell. Többségük (44%) az átlagnál fontosabbnak tartja a testnevelést más tantárgyakhoz képest. A válaszadók 55%-a szerint a szülő és a testnevelő közös feladata az egészségre nevelés.

Következtetés: A sportoló szülők gyerekei nem sportolnak gyakrabban, mint a nem sportoló szülőké. Az óra intenzitása közepes legyen, a többi tanóra és a délutáni sportfoglalkozások miatt. A szülők véleménye alapján az ideális testnevelő: kiváló szakember, gyerekorientált, nyitott az újításra, határozott, igazságos, példát mutat életvitelével. A felsorolt személyiségjegyek megegyeznek a minősítési rendszerben található indikátorokkal. A szülők nem várják el a sportágválasztást, viszont támogatják a testnevelés érdemjegyekkel történő értékelését, azonban sajátos követelményrendszere miatt más osztályzási rendszert javasolnának.

Kísérletek a szabolcsi tanítóhiány enyhítésére az 1960-as években

Vincze Tamás András

Nyíregyházi Egyetem Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet

tamvincze@freemail.hu

Az a tanítóhiány, amely az 1950-es évek végén – más tanítóképzők mellett – a kifutó nyíregyházi középfokú tanítóképzésben szükségmegoldások bevezetését indokolta, a felsőfokúvá vált tanítóképzés első évtizedében, a 60-as években is fennállt a szabolcsi térségben. A falusi és tanyai iskolákban uralkodó áldatlan állapotok megszüntetését a megyei tanács és a járási tanácsok művelődési szakemberei a megye egyetlen felsőfokú tanítóképzőjétől és a minisztérium illetékes osztályától várták. Várakozásukban nem is csalódtak: mind az 1961-es, mind az 1964-es minisztériumi utasítás a pedagógushiánnyal küzdő iskolák hallgatói kisegítését rendelte el, méghozzá úgy, hogy a Felsőfokú Tanítóképző Intézet 1961-ben egy egész tanévre, 1964-től 1970-ig pedig minden tanévben féléves időtartamra utolsó éves tanítóképzős hallgatókat „adott kölcsön” a megszorult iskoláknak. Ugyancsak a tanítóhiány felszámolását és a képesítés nélküli nevelők szakképesítéshez juttatását szolgálta a levelező tagozatos tanítóképzés 1960-as elindítása, amelynek kezdeti feltételei sem az oktatók, sem a hallgatók számára nem voltak ideálisak.

Az említett szükségmegoldások bemutatását a forrásfeltárás és -elemzés módszerére támaszkodva végeztem el, a felhasznált forrásokat a Nyíregyházi Egyetem Irattárának tanítóképzős dossziéi tartalmazzák. Vizsgálataim csupán arra a korszakra terjednek ki, amikor már felsőfokon folyt a leendő alsó tagozatos nevelők képzése Nyíregyházán, de még az önálló (régii középfokú képzőből kinőtt) Tanítóképző Intézet keretein belül. Ezért is jelöltem ki a vizsgált időszak korszakhatárául 1970-et, hiszen ebben az esztendőben került sor a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola és a Felsőfokú Tanítóképző Intézet fúziójára.

Az 1960-as évek tanítóhiányának felszámolását célzó szükségmegoldások értékelésekor megállapítható, hogy ezek az intézkedések a hallgatók szakmai felkészítésének szempontjából nem tekinthetők sikeresnek. Ennek legfőbb oka az volt, hogy a kijelölt falusi vagy tanyai iskolákban az átlagosnál jóval kedvezőtlenebb feltételek között kellett helytállniuk a kihelyezett harmadéveseknek. A pályakezdés önmagában is megterhelő, sok stresszrel járó időszaka ezeknek a hallgatóknak az esetében egybeesett a tanulmányok befejezésének ugyancsak erőt próbáló időszakával, s a kisiskolákban tapasztalt nehézségek inkább elbizonytalanították vagy megrettentették azokat a hallgatókat, akik eleve gyengébb motivációval érkeztek a képzésbe.

A szövegértési képességfejlesztés alternatív megközelítési lehetősége „top down” keretben mintafeladatokkal

Zs. Sejtes Györgyi

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája

sejtes@hung.u-szeged.hu

Napjaink hazai és nemzetközi szövegértési képességfejlesztésre irányuló interdiszciplináris (pszichológiai, pedagógiai, nyelvészeti) kutatásainak eredményei azt igazolják, hogy a korszerű szövegértő olvasás fejlesztése a metakognícióra alapozott olvasási stratégiák tanítására épül.

A kutatások az olvasást egyszerre adat- és koncepcióvezérelt, tanult folyamatként határozzák meg, amelynek szegmense a szövegértelmezés. Kisgyermekkorban nagyobb hangsúly esik az adatvezérelt, olvasástechnikai (bottom up) elemekre, míg 13-14 éves korban a formális művelési rendszerek kiépülésével előtérbe kerülnek a felülről vezérelt (top down) szegmensek, ezért az olyan összetettebb rendszer, mint a metakognitív folyamatokra épülő szövegértési stratégiaalakítás is célként fogalmazódik meg a tanítás-tanulás során.

Sokan sokféleképp igazolták, hogy a nyelvi sajátosságokra vonatkozó tudás a szövegértés egyik szükséges összetevője. A fejlesztés szempontjából különösen érdekesek a szövegek mikro- és makroszerkezetét elkülönítő pszicholingvisztikai és a szövegalkotó szándékát előtérbe helyező pragmatikai irányzatok, mert a nyelvi felépítés és a pszichológiai mögöttes folyamataik révén átláthatóbbá teszik a szövegértés folyamatát. Ezt az irányt erősítik a hazai és a nemzetközi szövegértési képességmérések tartalmi keretei, amelyek a szövegeket a pragmatikai megközelítéssel összhangban funkciójuk szerint tipizálják (elbeszélő, magyarázó, dokumentumtípusú szövegek).

Jelen munka arra a kérdésre keresi a választ, hogy a szövegek makroszerkezetéhez kapcsolódó, a szöveg átfogó sémájára vonatkozó, szövegtípusfüggő nyelvi elemek azonosítása, tudatosítása hogyan építhető a 13-14 éves gyerekek szövegértés-képességfejlesztési folyamatába. A mintafeladatok azokra a nyelvi elemekre fókuszálnak, amelyek a szövegtípusok elkülönítésében játszanak szerepet.

A munka célja, hogy mintafeladatok segítségével hidat alkosson az elméleti megközelítés és a gyakorlati megvalósítás között: az osztálytermi fejlesztési folyamat során konkrét nyelvi fogódzókat adjon a szövegértési stratégiaalakítás azon szegmenséhez, amely a szövegtípusok nyelvi elkülönítésére irányul.